

การศึกษาความสามารถทางพหุปัญญาของเด็กปฐมวัย
โดยการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามรูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้

ปริญญานิพนธ์
ของ
อัญชลีกร อัมพรคณ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
พฤษภาคม 2551

การศึกษาความสามารถทางพหุปัญญาของเด็กปฐมวัย
โดยการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามรูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้

ปริญญานิพนธ์
ของ
อัญชลีกร อัมพรคณ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

พฤษภาคม 2551

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาความสามารถทางพหุปัญญาของเด็กปฐมวัย
โดยการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามรูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้

บทคัดย่อ
ของ
อัญชลีกร อัมพรดล

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
พฤษภาคม 2551

อัญชลีกร อัมพรดล. (2550). การศึกษาความสามารถทางพหุปัญญาของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรม ศิลปสร้างสรรค์ตามรูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: รองศาสตราจารย์ ดร.เขาวพา เดชะคุปต์, รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญนันตพงษ์.

การศึกษาการวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสามารถทางพหุปัญญาของเด็กปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ตามรูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชาย และหญิง อายุระหว่าง 5 – 6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา จังหวัดนครปฐม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 ซึ่งได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย จำนวน 15 คน เพื่อจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ตามรูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ใช้เวลาในการทดลองจำนวน 8 สัปดาห์ๆ ละ 3 วันๆละ 20 นาที รวมทั้งสิ้น 24 ครั้ง

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ คือแผนการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ตามรูปแบบพหุปัญญา เพื่อการเรียนรู้และแบบประเมินความสามารถทางพหุปัญญาซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .86 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย มัธยฐาน ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐานโดยใช้ The wilcoxon Matched Pair Signed – Rank Test

ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ตามรูปแบบพหุปัญญา เพื่อการเรียนรู้ มีความสามารถทางพหุปัญญาทุกด้านสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

THE STUDY OF EARLY CHILDHOOD'S MULTIPLE INTELLIGENCES
ABILITIES OBTAINED ART – ACTIVITIES APPLYING
THE MULTIPLE INTELLIGENCES MODEL FOR LEARNING

AN ABSTRACT

BY

ANCHULEEKORN AMPORNDHOL

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University

May 2008

Anchuleekorn Amporndhol. (2008). *The study of early childhood's multiple Intelligences abilities obtained art – activities applying the multiple Intelligences model for learning*. Master thesis. M.ed.(Early Childhood Education). Bangkok: Graduate School. Srinakharinwirot University. Advisor Committees : Assoc. Prof. Dr.Yawvapa Tajagupta, Prof. Dr.Boonchird Pinyoanuntapong.

The purpose of this research was to study of early childhood's multiple Intelligences abilities obtained art – activities applying the Multiple Intelligences Model for Learning. The sample was 15 boys and girls, aged 5 – 6 years of Kindergarten 3 Kasetsart University Laboratory School in Nakornpathom, in the second semester of 2006 academic year. Simple random sampling technique was used to select 15 students. The experiment was carried out 24 times, twenty minutes per day three times a week for eight consecutive weeks.

The instruments use in this study were the Multiple Intelligences Model for Learning's lesson plan and the Multiple Intelligences Abilities Observation Form. The reliability of the observation form was .86. The statistics used were mean, median, and standard deviation. The wilcoxon Matched Pair Signed – Rank was use for testing hypothesis.

The results of the study revealed that during the treatment phases the children's multiple intelligences abilities obtained art – activities applying the Multiple Intelligences Model for Learning have increased significantly at .05level at all aspects.

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดีด้วยความกรุณาอย่างสูงมาจาก รองศาสตราจารย์ ดร. ยาวพา เดชะคุปต์ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ ที่ให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็นและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆด้วยความเอาใจใส่ ความเมตตากรุณาเป็นอย่างดีมาโดยตลอด ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญนนตพงษ์ และอาจารย์ ดร. สุนจินดา ขจรรุ่งศิลป์ ที่กรุณาเป็นกรรมการในการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำเพิ่มเติม ทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปาริชาติ จันทรเพ็ญ อาจารย์สุวรรณา ไชยะธน และอาจารย์สันติศักดิ์ ผาผาย ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญ ให้คำแนะนำตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆของแผนการสอน ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ให้มีคุณภาพ

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ประจำภาควิชาการศึกษาปฐมวัยทุกท่านที่ได้กรุณาให้การอบรมสั่งสอน ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ที่ดีและมีคุณค่ายิ่งแก่ผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ใหญ่ อาจารย์มลิวัลย์ กาญจนชาติรี คณะครูอนุบาล และขอบคุณนักเรียนอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา ที่กรุณาให้การสนับสนุน และอำนวยความสะดวกในการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่ออารีย์ – คุณแม่อุไรรัตน์ อัมพรคณ คุณदानวน – คุณยายไสว บัวทองโก คุณพ่ออนันต์ - คุณแม่สมพงษ์ - คุณประยูทธ - คุณมานพ เมืองบุรี คุณขวัญเรือน ทองธนะเศรษฐ์ ลูกชายทั้ง 2 คน ทุกคนในครอบครัวและเพื่อนญาติ ที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจที่ดีมาโดยตลอด

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบเป็นเครื่องบูชา พระคุณบิดา มารดา ที่ได้อบรมเลี้ยงดูให้โอกาสทางการศึกษาแก่ผู้วิจัย และพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้แก่ผู้วิจัย ทำให้ผู้วิจัยได้รับประสบการณ์อันทรงคุณค่ายิ่ง

อัญชลีกร อัมพรคณ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ขอบเขตของการการวิจัย.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
กรอบความคิด.....	6
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์.....	8
ความหมายของกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์.....	8
ความหมายของกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย.....	9
ความสำคัญและประโยชน์ของกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์.....	10
แนวทางการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์.....	13
ทฤษฎีศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย.....	14
พัฒนาการทางศิลปะของเด็กปฐมวัย.....	17
คุณค่าของกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย.....	20
หลักการในการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย.....	22
องค์ประกอบที่สำคัญในการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย.....	24
สื่อในการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์.....	25
บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์.....	28
ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์.....	29
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์.....	30

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีพหุปัญญา.....	32
ความหมายของพหุปัญญา.....	32
แนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีพหุปัญญา.....	33
องค์ประกอบของทฤษฎีพหุปัญญา.....	35
ความสำคัญของพหุปัญญา.....	37
การใช้พหุปัญญาในชั้นเรียน.....	40
ประโยชน์ของพหุปัญญา.....	40
การพัฒนาและส่งเสริมพหุปัญญา ด้านต่างๆให้กับผู้เรียน.....	41
ทฤษฎีพหุปัญญากับยุทธวิธีการสอน.....	41
รูปแบบการสอนตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา.....	42
ลักษณะบุคคลที่มีความสามารถทางพหุปัญญา.....	43
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพหุปัญญา.....	51
3 วิธีการดำเนินการศึกษา.....	55
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	55
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	55
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการค้นคว้า.....	56
แบบแผนการทดลองและวิธีดำเนินการดำเนินการดำเนิน.....	57
สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล.....	59
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	62
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	62
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	62
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	62

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5	
สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	70
สรุปผลการวิจัย.....	71
อภิปรายผล.....	71
ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย.....	80
ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	80
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย.....	81
 บรรณานุกรม.....	 82
 ภาคผนวก.....	 89
 ประวัติย่อผู้วิจัย.....	 110

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงองค์ประกอบแกน ระบบสัญลักษณ์ และผลงานสูงสุดของปัญญา แต่ละด้าน ที่แตกต่างกันไป.....	38
2 แสดงให้เห็นถึงปัญญาแต่ละด้านจะอยู่ในที่ต่างๆ กันของสมอง.....	39
3 แสดงลักษณะของพหุปัญญา (Multiple Intelligences).....	48
4 แสดงแบบแผนการทดลอง.....	58
5 แสดงกำหนดระยะเวลาดำเนินการทดลอง.....	59
6 คำสถิติพื้นฐานของคะแนนความสามารถทางพหุปัญญาของเด็กปฐมวัยในแต่ละด้าน	63
7 การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถทางพหุปัญญาของเด็กปฐมวัยด้านภาษา.....	66
8 การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถทางพหุปัญญาของเด็กปฐมวัย ด้านตรรกะ - คณิตศาสตร์.....	66
9 การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถทางพหุปัญญาของเด็กปฐมวัยด้านมิติ.....	67
10 การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถทางพหุปัญญาของเด็กปฐมวัย ด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว.....	67
11 การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถทางพหุปัญญาของเด็กปฐมวัย ด้านดนตรี.....	68
12 การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถทางพหุปัญญาของเด็กปฐมวัย ด้านความเข้าใจระหว่างบุคคล.....	68
13 การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถทางพหุปัญญาของเด็กปฐมวัย ด้านความเข้าใจตนเอง.....	69
14 การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถทางพหุปัญญาของเด็กปฐมวัย ด้านธรรมชาติ.....	69

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	6
2 แสดงระดับความสามารถทางพหุปัญญาในแต่ละด้าน.....	65

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สังคมไทยในปัจจุบัน มีความต้องการในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้เพราะสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันทำให้เกิดวิกฤตการณ์ต่างๆ อย่างรุนแรงและต่อเนื่อง สภาพต่างๆ เหล่านี้จึงนำมาซึ่งปัญหามากมายในปัจจุบัน (สมศักดิ์ สันธุระเวช) การคลี่คลายปัญหาการพัฒนาที่ยั่งยืนดังกล่าวต้องมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพของคนในสังคมไทยให้ได้รับการศึกษามากขึ้น ซึ่งเยาพา เดชะคุปต์ (2544:1) อธิบายไว้ว่า การสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมที่พึงปรารถนาจำเป็นต้องมีการพัฒนาคุณภาพและสมรรถนะของคนให้เป็นคนดี คนเก่ง มีคุณธรรม มีสุขภาพพลานามัยที่ดีและมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นโรงเรียนอนุบาลหรือสถานรับเลี้ยงเด็กจึงเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษาปฐมวัยมากขึ้น การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ที่มีคุณภาพควรเป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของเด็กให้สมบูรณ์ การจัดการศึกษาเด็กปฐมวัย หมายถึง การจัดการศึกษาสำหรับเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 5 ปี ซึ่งลักษณะการจัดการศึกษาต้องมีลักษณะที่แตกต่างจากการศึกษาระดับอื่นๆ ทั้งนี้เพราะเด็กในวัยนี้มีความสำคัญมากเพราะเป็นวัยที่เป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาบุคลิกภาพของมนุษย์ ดังนั้นการจัดการศึกษาปฐมวัยควรมีส่วนช่วยในการส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านของเด็กอย่างเต็มที่

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (2542:4, 9) ได้กำหนดการจัดแนวการศึกษาตามหมวดที่ 1 มาตรา 6 ไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” และหมวดที่ 4 มาตราที่ 22 บัญญัติว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ” การ์ดเนอร์ (วิชัย วงศ์ใหญ่, 2545:5 – 7; อ้างอิงจาก Gardner, n.d.) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพเด็กโดยองค์รวมทุกๆด้านอย่างมีประสิทธิภาพ นักจิตวิทยาและนักการศึกษาการพัฒนาพหุปัญญาที่หลากหลายที่เรียกว่า ทฤษฎีพหุปัญญา (Multiple Intelligences Theory) เยาพา เดชะคุปต์ (2542:29) กล่าวว่า การ์ดเนอร์ ให้ความสำคัญของพหุปัญญา ว่าเป็นความสามารถทางชีวภาพ ซึ่งแต่ละคนจะแสดงออกมาเป็นสิ่งที่ผสมผสานระหว่างพันธุกรรมกับสิ่งแวดล้อม เขาเชื่อว่าพหุปัญญา หมายถึง โครงสร้างทางชีวจิตวิทยา ซึ่งเป็นตัวสร้างแหล่งความคิดของคนเราซึ่งจะส่งผลเนื้อหาแต่ละด้าน เขาเชื่อว่าคนทั่วไปจะมีพหุปัญญาอย่างน้อย 9 ด้าน พหุปัญญาทั้ง 9 ด้าน ได้แก่ ปัญญาด้านภาษา (Linguistic Intelligence) ปัญญาด้าน

ตรรกะและคณิตศาสตร์ (Logical – Mathematical Intelligence) ปัญญาด้านมิติ (Spatial Intelligence) ปัญญาด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว (Bodily – Kinesthetic Intelligence) ปัญญาด้านดนตรี (Music Intelligence) ปัญญาด้านความเข้าใจระหว่างบุคคล (Interpersonal Intelligence) ปัญญาด้านความเข้าใจตนเอง (Intrapersonal Intelligence) ปัญญาด้านธรรมชาติ (Naturalist Intelligence) และปัญญาด้านอัตถภาวนิยม จิตนิยม การดำรงคงอยู่ของชีวิต (Existential Intelligence)

หลักสูตรการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย (2546) (กรมวิชาการ. 2546) ได้กำหนดหลักการในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กวัย 3-5 ปี ดังนี้ 1. ส่งเสริมกระบวนการการเรียนรู้และพัฒนาที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกประเภท 2. ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทชุมชน สังคม และวัฒนธรรม 3. พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย 4. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข 5. ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษาในการพัฒนาเด็ก กระทรวงศึกษาได้จัดทำหลักสูตรขึ้นเพื่อให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้ที่มีส่วนร่วมเลี้ยงดูเด็ก ใช้เป็นแนวทางในการอบรมเลี้ยงดูเด็กและเพื่อให้สถานศึกษา สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทุกหน่วยงานทุกสังกัดที่เกี่ยวข้อง ได้ใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และมีมาตรฐานเดียวกัน โดยได้มีการเสนอแนะการจัดตารางประจำวันที่มีกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และกิจกรรมเสรี กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมกลางแจ้ง และกิจกรรมเกมการศึกษา ซึ่งในแต่ละวันสถานรับเลี้ยงเด็ก หรือโรงเรียนอนุบาลควรจัดกิจกรรมดังกล่าวตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ฉบับปัจจุบัน เพื่อเสริมสร้างให้เด็กปฐมวัยเติบโตและมีพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุลเหมาะสมกับวัยเป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข และเติบโตเป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพต่อไป

กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิดสร้างสรรค์ การรับรู้เกี่ยวกับความงาม และส่งเสริมกระตุ้นให้เด็กแต่ละคนได้แสดงออกตามความรู้สึก และความสามารถของตนเอง การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ถ่ายทอดความคิด โดยผ่านประสบการณ์ตรงในชีวิตประจำวัน การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ในระดับปฐมวัยมีปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และพัฒนาความสามารถทางสติปัญญา สิ่งแวดล้อมที่หลากหลายจึงเป็นตัวกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็น เป็นการเพิ่มความสนใจให้แก่ตัวเด็ก เด็กสามารถเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 นอกจากนี้ยังได้รับความสนุกสนานอย่างเป็นธรรมชาติ การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามรูปแบบพหุปัญญา เป็นกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่มีความยืดหยุ่นและหลากหลายตอบสนองต่อความสนใจของเด็ก ได้แก่ การวาดภาพระบายสี การปั้นการพิมพ์ภาพ ตัด ฉีก ปะ และประดิษฐ์เศษวัสดุ ฯลฯ

จากที่กล่าวมาเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์สามารถส่งเสริมความสามารถทางพหุปัญญาของเด็กได้ทุกด้าน ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาความสามารถทางพหุปัญญาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์โดยรูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้เป็นรูปแบบในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจะสามารถส่งเสริมพหุปัญญาทั้ง 8 ด้าน เพื่อศึกษาว่าเมื่อเด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ตามรูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้แล้วจะมีการเรียนรู้สามารถและสามารถพัฒนาความสามารถทางพหุปัญญาด้านใดมากที่สุด เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยในโอกาสต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาความสามารถทางพหุปัญญาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ตามรูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ ในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้ ได้แก่ ปัญญาด้านภาษา (Linguistic Intelligence) ปัญญาด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ (Logical – Mathematical Intelligence) ปัญญาด้านมิติ (Spatial Intelligence) ปัญญาด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว (Bodily–Kinesthetic Intelligence) ปัญญาด้านดนตรี (Music Intelligence) ปัญญาด้านความเข้าใจระหว่างบุคคล (Interpersonal Intelligence) ปัญญาด้านความเข้าใจตนเอง (Intrapersonal Intelligence) ปัญญาด้านธรรมชาติ (Naturalist Intelligence)

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าความสามารถทางพหุปัญญาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ ตามรูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยได้นำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนชาย – หญิง ที่มีอายุ 5 – 6 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวนนักเรียนทั้งหมด 75 คน ของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชาย-หญิง ที่มีอายุ 5-6 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 ของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 15 คน

3. ระยะเวลาในการทดลอง

การศึกษาครั้งนี้ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 1 ครั้ง โดยใช้เวลาเริ่มตั้งแต่ 9.00 น. – 09.30 น. ในการจัดกิจกรรม

4. ตัวแปรที่ศึกษา

4.1 ตัวแปรอิสระ คือ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามรูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้

4.2 ตัวแปรตาม คือ ความสามารถทางพหุปัญญา ทั้ง 8 ด้าน ปัญญาด้านภาษา (Linguistic Intelligence) ปัญญาด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ (Logical – Mathematical Intelligence) ปัญญาด้านมิติ (Spatial Intelligence) ปัญญาด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว (Bodily–Kinesthetic Intelligence) ปัญญาด้านดนตรี (Music Intelligence) ปัญญาด้านความเข้าใจระหว่างบุคคล (Interpersonal Intelligence) ปัญญาด้านความเข้าใจตนเอง (Intrapersonal Intelligence) ปัญญาด้านธรรมชาติ (Naturalist Intelligence)

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กนักเรียนชาย – หญิง ที่มีอายุ 5 – 6 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 ของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม

2. กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ถ่ายทอดความคิด โดยผ่านประสบการณ์จริงในชีวิตประจำวัน เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมผ่านกิจกรรมศิลปะ - งานประดิษฐ์ ได้แก่ งานสี งานพับ งานปั้น การฉีก-ตัด-ปะ การวาดภาพด้วยนิ้วมือ การวาดภาพด้วยทราย ฯลฯ

3. รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ หมายถึง รูปแบบการเรียนรู้ซึ่ง รองศาสตราจารย์ ดร. เยาวพา เดชะคุปต์ (2544:15–16) เป็นผู้สร้างไว้โดยมีพื้นฐานจากทฤษฎีพหุปัญญาของฮิวริค การ์ดเนอร์ เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมตามหลักการ 5 ขั้น คือ ACACA เพื่อส่งเสริมพหุปัญญาทั้ง 8 ด้าน

4. กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามรูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ หมายถึง การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยโดยดำเนินการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามหลักการ 5 ขั้นตอน ACACA ประกอบด้วย

A - Active learning	ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง
C - Cooperative learning	ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มย่อย
A - Analysis	ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์กิจกรรมการเรียนรู้
C - ConStructivism	ผู้เรียนสามารถสรุปและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
A - Application	ผู้เรียนสามารถประยุกต์นำสิ่งที่ทำกิจกรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

โดยนำกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ มาจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนเรียนเป็นผู้ลงมือกระทำด้วยตนเอง

5. ความสามารถทางพหุปัญญา หมายถึง ความสามารถทางพหุปัญญาแต่ละด้าน ตามแนวคิดของโฮเวิร์ด การ์ดเนอร์ 8 ด้าน ซึ่งวัดได้โดยแบบประเมินความสามารถทางพหุปัญญา ความสามารถทางพหุปัญญา 8 ด้านประกอบด้วย

5.1 ปัญญาด้านภาษา (Linguistic Intelligence) หมายถึง การฟังคำสั่ง การพูดเล่าเรื่อง การเขียนรูปภาพ

5.2 ปัญญาด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ (Logic – Mathematical Intelligence) หมายถึง พื้นที่ ขนาด ระยะทาง

5.3 ปัญญาด้านดนตรี (Music Intelligence) หมายถึง ร้องเพลง เคาะจังหวะ

5.4 ปัญญาด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว (Bodily – Kinesthetic Intelligence) หมายถึง เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะ

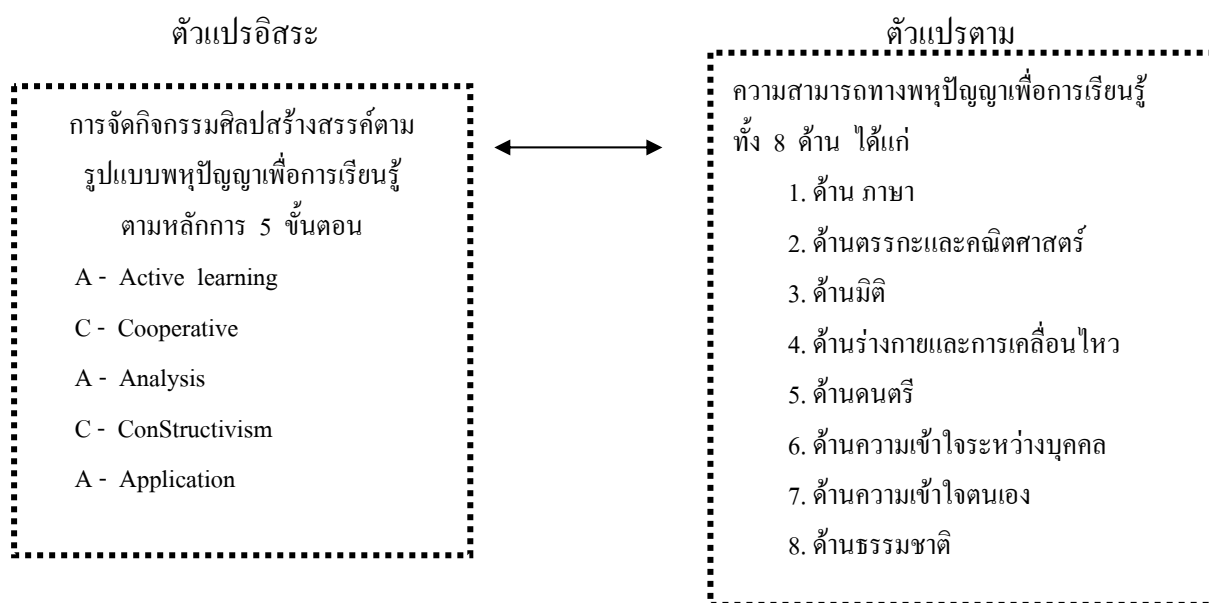
5.5 ปัญญาด้านมิติ (Spatial Intelligence) หมายถึง การวาดรูป การปั้น การพิมพ์

5.6 ปัญญาด้านความเข้าใจระหว่างบุคคล (Interpersonal Intelligence) หมายถึง การทำงานเป็นกลุ่ม การช่วยเหลือผู้อื่น

5.7 ปัญญาด้านความเข้าใจตนเอง (Intrapersonal Intelligence) หมายถึง การบอกถึงรายละเอียดในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตนเอง

5.8 ปัญญาด้านธรรมชาติ (Naturalist Intelligence) หมายถึง การดูแลธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรอบตัว

กรอบความคิด

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

ความสามารถทางพหุปัญญาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ ตามรูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้สูงขึ้น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการศึกษาค้นคว้า แบ่งออกเป็นหัวข้อดังนี้

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์

1. ความหมายของกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์
2. ความหมายของกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย
3. ความสำคัญและประโยชน์ของกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์
4. แนวทางการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์
5. ทฤษฎีศิลปสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย
6. พัฒนาการทางศิลปะของเด็กปฐมวัย
7. คุณค่าของกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย
8. หลักการในการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย
9. องค์ประกอบที่สำคัญในการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย
10. สื่อในการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์
11. บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์
12. ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์
13. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีพหุปัญญา

1. ความหมายของพหุปัญญา
2. แนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีพหุปัญญา
3. องค์ประกอบของทฤษฎีพหุปัญญา
4. ความสำคัญของพหุปัญญา
5. การใช้พหุปัญญาในชั้นเรียน
6. การใช้พหุปัญญาในชั้นเรียน
7. การพัฒนาและส่งเสริมพหุปัญญาด้านต่างๆ ให้กับผู้เรียน
8. ทฤษฎีพหุปัญญากับยุทธวิธีการสอน
9. รูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา
10. ลักษณะบุคคลที่มีความสามารถทางพหุปัญญา
11. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพหุปัญญา

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์

1. ความหมายของกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์

กิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ หมายถึง กิจกรรมเกี่ยวกับงานศิลปะต่างๆ ได้แก่ การวาดภาพ ระบายสี การปั้น การพิมพ์ภาพ ตัด ฉีก ปะ และประดิษฐ์เศษวัสดุ ฯลฯ ที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิดสร้างสรรค์ การรับรู้เกี่ยวกับความงาม และส่งเสริมกระตุ้นให้เด็กแต่ละคนได้แสดงออกตามความรู้สึกรักและความสามารถของตนเอง

ชัยณรงค์ เจริญพานิชกุล (2538:22) มีทัศนะว่า ศิลปะเป็นการแสดงออกของอารมณ์ความรู้สึกที่ศิลปินต้องการสื่อสารกับผู้อื่น ให้เกิดความประทับใจ

พิระพงษ์ กุลพิศาล (2545) กล่าวว่า มีทัศนะเพิ่มเติมว่าศิลปะ คือ ประสบการณ์ ประสบการณ์ คือ การที่มีชีวิตสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม การมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ทำให้มีความคิดและอารมณ์ซึ่งเป็นประสบการณ์ ประสบการณ์ที่ได้จากศิลปะเป็นประสบการณ์แท้ เป็นประสบการณ์ทางสุนทรียภาพ ซึ่งมีรูปทรง มีความหมาย มีอารมณ์ และศิลปะแสดงแก่นของประสบการณ์ และฝังตัวอยู่นานมีความสุขและเมื่อระลึกถึง เสริมกำลังให้แก่ประสบการณ์อื่นๆ ที่จะประสบต่อไปในชีวิต

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537:88) กล่าวว่า ศิลปะเป็นศักยภาพที่มีอยู่ในตัวบุคคล สามารถเสริมสร้างพัฒนาให้เจริญถึงขีดสุดได้ ศิลปะจะส่งสื่อสัมผัสทางจิตใจอารมณ์ และความรู้สึกละเอียดอ่อนประณีต เมื่อบุคคลสามารถรับรู้เข้าใจศิลปะแล้ว การจะรับรู้อะไรก็ง่าย เพราะศิลปะเป็นการแสดงออกอันลึกซึ้งที่มีคุณค่าต่อจิตใจของมนุษยชาติ

วิรุณ ตั้งเจริญ (2539:52) ให้ความหมายของศิลปะว่า หมายถึง ความพยายามอันเกิดจากจิตสำนึก ในอันที่จะสร้างสรรค์สี รูปทรง เส้น เสียง สีลาการเคลื่อนไหว และปรากฏการณ์ด้านอื่นๆ ที่แสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดหรืออารมณ์

เยาวพา เดชะคุปต์ (2528:97) กล่าวว่า กิจกรรมสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กมีอิสระในการทดลองค้นคว้า และสามารถสื่อสารสิ่งที่เขาได้ทดลองกับผู้อื่น และยังสามารถมีโอกาสพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก ตลอดจนทั้งสร้างความสัมพันธ์ในการเตรียมความพร้อมด้านการอ่าน การเขียน นอกจากนี้ยังมีโอกาสพัฒนาด้านสังคม เช่น การแลกเปลี่ยนวัสดุอุปกรณ์ หมุนเวียนการรับผิดชอบในการใช้ และอุปกรณ์ต่างๆ

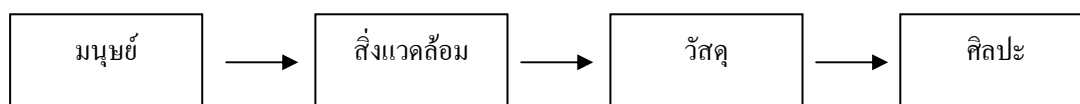
สรุปได้ว่ากิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ หมายถึง กิจกรรมศิลปะ ซึ่งได้แก่ การวาดภาพ อีสระ การปั้น การประดิษฐ์ซึ่งประกอบด้วย การพับ-ฉีก-ตัดปะกระดาษ พิมพ์ภาพ การหยดสี เป่าสี ฯลฯ มุ่งกระตุ้นให้เด็กคิดจินตนาการ ตัดสินใจลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตัวเอง ตลอดจนฝึกให้เด็กรู้จักการสังเกต หาเหตุผล ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริม และพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เพื่อเตรียมความพร้อมในการดำรงชีวิตต่อไป

2. ความหมายของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย

กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เป็นสื่อการแสดงออกที่มีคุณค่าก่อเกิดพลังสร้างสรรค์ต่อมนุษย์ทุกเพศทุกวัย โดยเฉพาะในเด็กปฐมวัย ศิลปะช่วยให้เด็กเข้าใจตัวเอง เข้าใจสิ่งแวดล้อม ตลอดจนส่งเสริมพัฒนาการในทุกด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา ซึ่งมีผู้ได้ให้ความหมายและความสำคัญของกิจกรรมศิลปะ ดังนี้

สัญลักษณ์ สุวรรณศรี กล่าวว่า กิจกรรมศิลปะจะช่วยพัฒนาความพร้อมในตัวเด็ก ความคล่องในการใช้ความคิด สายตา และมือให้ประสานสัมพันธ์กัน ความพร้อมนี้จะเป็นพื้นฐานขั้นต้นให้เด็กสามารถพัฒนาได้อย่างสูงสุดตามศักยภาพของเขา

สิริยา พันโสรี (2546) กล่าวว่า ศิลปะ คือ การรับรู้ทางการเห็น หมายถึง ผลงานทางศิลปะที่สร้างขึ้นเพื่อสนองความรู้สึกทางจิตสัมผัส และศิลปะ คือ สิ่งที่มนุษย์ทำขึ้น (Art is manmade) และถ้าจะเขียนเป็นโครงสร้างของศิลปะก็อาจจะเขียนได้ ดังนี้

แสดงให้เห็นว่ามนุษย์ได้รับแรงคลาจากธรรมชาติแวดล้อม มนุษย์จึงนำเอาวัสดุมาถ่ายทอดธรรมชาตินั้นๆ ตามปริมาณของแรงคลาใจสิ่งนั้น

ชัยณรงค์ เจริญพานิชกุล (2533:1-5) กล่าวว่า งานศิลปะของเด็กจะเน้นกระบวนการมากกว่าผลงานที่เสร็จแล้ว ศิลปะเด็กส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับโดยตรงกับศิลปศึกษา จำเป็นต้องมีการฝึกฝนทักษะทางศิลปะควบคู่กับเรื่องจิตวิทยาการศึกษาด้วย ศิลปะสำหรับเด็กเป็นการสร้างสรรคงาน เพื่อแสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิด เป็นการสำรวจตรวจสอบสื่อศิลปะ และเป็นเรื่องราวของเกณฑ์ภายในมากกว่าภายนอก ศิลปะสำหรับเด็กเป็นสื่อที่ใช้ให้เห็นแบบแผนของความคิดและความรู้สึกส่วนตัว ความสนุกสนานเพลิดเพลิน

วิรุณ ตั้งเจริญ (2539:54) ให้ความหมายว่า ศิลปะเด็ก คือ ศิลปะที่เด็กที่แสดงออกตามสภาพความสนใจ การรับรู้และความพร้อมของเด็กแต่ละคน โดยการที่การแสดงออกนั้นจะแสดงออกด้วยวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่ง ผ่านวัสดุที่เหมาะสม และปรากฏเป็นผลงานศิลปะที่รับรู้ได้ด้วยประสาทตา หรือที่เรียกว่า ทักษะศิลป์ เช่น ภาพเขียน รูปปั้นแกะสลัก ภาพพิมพ์ เป็นต้น เมื่อศิลปะเด็กเกี่ยวข้องกับระบบการศึกษาในโรงเรียน ศิลปะเด็กจึงสัมพันธ์กับกระบวนการเรียนการสอนและจิตวิทยาในการเรียนการสอนไปพร้อมกัน

สรุปได้ว่า ศิลปสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย หมายถึง ศิลปะที่นำมาส่งเสริมใช้ให้เหมาะสมกับวัยและธรรมชาติของเด็กปฐมวัย โดยการแสดงออกอย่างอิสระ ตามความพร้อมของแต่ละคน ผ่านวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมด้วยวิธีการต่างๆ เกิดเป็นผลงานศิลปะที่รับรู้ได้ด้วยประสาทตา ที่เรียกว่าทัศนศิลป์ คือ ลักษณะศิลปะสองมิติและศิลปะสามมิติ ซึ่งศิลปะแบบสื่อผสมเป็นรูปแบบหนึ่งของทัศนศิลป์ที่มีการใช้วัสดุอุปกรณ์หลากหลายด้วยวิธีการต่างๆ เป็นการเร้ากระตุ้นความสนใจอันมีความเหมาะสมกับ ธรรมชาติของเด็กปฐมวัยอย่างยิ่ง

3. ความสำคัญและประโยชน์ของกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์

นักปราชญ์ผู้มีชื่อเสียง แลงเกอร์ (Schirmacher, 1993:1 ; citing Langer, n.d.) มีความเชื่อว่าคนเราทุกคนเกิดมาเพื่อสร้างสรรค์งานศิลปะ ศิลปะช่วยให้เรา นำเสนอประสบการณ์ชีวิตผ่านออกมา ความเข้าใจ ความคิด และการแบ่งปันประสบการณ์ของตนที่จะนำเสนอความรู้สึก ประสบการณ์ของตนเองออกมาในรูปงานศิลปะ

อุบล คูจินดา (2532:36) กล่าวว่า บางคนมีทัศนคติว่า การทำงานศิลปะปฏิบัติของเด็กนั้นเป็นเรื่องเหลวแหลก เลอะๆ เทอะๆ เอามาใช้ประโยชน์อะไรไม่ได้ ซึ่งคุณค่าของการมีประสบการณ์ทางการเรียนรู้ศิลปะผ่านการทำงาน คือหัวใจของการเรียนการสอน และคุณค่าของศิลปะอยู่ที่ประสบการณ์ในกระบวนการทำงาน มิใช่ผลงานสำเร็จ การทำงานศิลปะเป็นอะไรก็ได้ ขอเป็นเพียงหนทางที่เด็กจะได้เรียนรู้และเข้าใจศิลปะ เสริมสร้างให้เขารู้จักสังเกตไตร่ตรองและมีเหตุผลต่อสิ่งต่างๆ รอบตัว

จิตติพร พิษณุกุล (2538) กล่าวว่า การส่งเสริมการเรียนรู้ทางศิลปะให้แก่เด็ก จะช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ตรง โดยให้เด็กมีโอกาสสัมผัสกับสิ่งที่ตนสร้างสรรค์ขึ้น ได้ใช้ความสามารถทั้งทางมือ ทางตา และทางด้านความคิด ให้มีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน และในที่สุดก็จะเกิดมโนทัศน์ทางศิลปะ เด็กจะเกิดการเรียนรู้ และพัฒนาตามขบวนการและกลวิธีของการทำงาน รู้จักแก้ปัญหาในการออกแบบ เพื่อให้เกิดความงดงาม น่าสนใจในผลงานนั้นๆ ความสำเร็จในการทำงานจะสามารถช่วยให้เกิดความเชื่อมั่น มีทัศนคติที่ดี และมีแนวความคิดสร้างสรรค์ของศิลปะของตนเอง

วิรุณ ตั้งเจริญ (2539:31-34) กล่าวว่าความมุ่งหวังที่ใช้กิจกรรมศิลปะเป็นสื่อกลางในอันที่จะสะท้อนคุณค่าไปสู่บุคลิกภาพของเด็ก และการสร้างสรรค์ศิลปะจะสร้างเสริมลักษณะนิสัยให้แก่เด็กปฐมวัยต่างๆ ดังนี้

1. สร้างเสริมลักษณะนิสัยทางการแสดงออก เมื่อการแสดงออกทางศิลปะเป็นกระบวนการที่ต้องตัดสินใจ เสนอความคิด ตัดสินใจที่จะกระทำและแสดงออกมาตามความคิดคำนึงหรือเหตุผลของแต่ละคน ซึ่งเป็นพื้นฐานที่จะกระตุ้นให้เด็กกล้าแสดงออกในทุกๆ ด้าน

2. สร้างเสริมลักษณะนิสัยด้านความคิดสร้างสรรค์ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์เป็นคนพร้อมที่จะแสวงหาสิ่งใหม่ที่ดีกว่า เหมาะสมกว่า และเป็นการปลูกฝังในพฤติกรรมของคนเราได้เมื่อได้รับการสนับสนุนอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง กิจกรรมศิลปะเป็นวิธีทางหนึ่งที่พร้อมมูลในทางที่จะสั่งสมความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็กปฐมวัย

3. สร้างเสริมลักษณะนิสัยทางด้านการจินตนาการสิ่งต่างๆ ที่คนเราสร้างสรรค์ขึ้นมา ย่อมเริ่มต้นด้วยจินตนาการก่อน และย่อมมีเหตุผลหรือความจริงเป็นพื้นฐาน เป็นเรื่องของการคาดคิด ความหวัง หรือปรารถนาจะให้เกิดสิ่งที่ดีงาม ซึ่งกิจกรรมศิลปะย่อมผลักดันเด็กไปสู่ความคิดคำนึงที่กว้างไกล มีผลต่อเด็กและสืบต่อไปในอนาคต

4. สร้างเสริมลักษณะนิสัยทางด้านสุนทรียภาพ สุนทรียภาพเป็นเรื่องของความรู้สึกส่วนบุคคล เป็นความรู้สึกอันละเอียดอ่อนและจับใจเมื่อสัมผัสกับสภาพแวดล้อมและจะรู้สึกสัมผัสในความงาม ความเป็นระเบียบ ประณีต และคุณค่าของสิ่งนั้นๆ ไม่ว่าจะเป็นธรรมชาติ ศิลปะ วัตถุ หรือรูปแบบของความคิดต่างๆ ซึ่งต่างก็มีความงามและคุณค่าอยู่มากน้อยแตกต่างกันออกไป ผู้ที่มีสุนทรียภาพอยู่ในตัว จึงพร้อมที่จะรับรู้และซาบซึ้งคุณค่าทางด้านต่างๆ ของสรรพสิ่งที่อยู่รอบตัว ศิลปะเป็นสิ่งสำคัญสิ่งแรกที่ยอมรับกันว่าเป็นตัวการกระตุ้นความรู้สึกสัมผัสทางด้านนี้ การสร้างสรรค์ศิลปะของเด็กจึงเป็นการสะสมคุณภาพของสุนทรียภาพในตัวบุคคลโดยตรง เพื่อชีวิตและจิตใจที่ประณีตงดงาม

5. สร้างเสริมลักษณะนิสัยทางด้านความประณีต การทำงานศิลปะต้องอาศัยความตั้งใจ การใช้ความพยายาม การสังเกต และความประณีตเรียบร้อยอยู่ตลอดเวลา

6. สร้างเสริมลักษณะนิสัยด้านการทำงาน กิจกรรมศิลปะต้องอาศัยความรักความพยายามที่จะทำกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติด้วยมือเมื่องานเสร็จเด็กจะเกิดความภาคภูมิใจซึ่งจะเป็นแรงผลักดันให้กระตือรือร้นที่จะทำงานชิ้นต่อไป

7. สร้างเสริมลักษณะนิสัยทางด้านการทำงาน การทำกิจกรรมศิลปะไม่ใช่การเรียนรู้เพียง คนเดียวต้องมีการพูดคุย ปรีกษาหารือ หยิบยื่นสิ่งต่างๆ ต่อกันเป็นการส่งเสริมให้เด็กสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพตั้งแต่ระดับพื้นฐาน

อุบล ตูจินดา (2532:19-22) ได้กล่าวถึงคุณค่าของศิลปะที่ช่วยส่งเสริมความพึงพอใจความเจริญงอกงาม และพัฒนาการด้านต่างๆ ดังนี้

1. พัฒนาการทางด้านร่างกาย กิจกรรมทางศิลปะช่วยพัฒนาการทางด้านการเคลื่อนไหว การเติบโต การออกกำลังกาย การฝึกหัดใช้มือ แขน ขา กล้ามเนื้อ ความสัมพันธ์ของมือกับประสาทตา ความคิด การรับรู้และระบบการทำงานของสมอง

2. พัฒนาการด้านอารมณ์ ขณะเด็กเจริญเติบโต สิ่งแวดล้อมต่างๆ และประสบการณ์ที่ผ่านมามี พื้นฐานของประสบการณ์ใหญ่ การรับรู้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง การเรียนรู้ที่เด็กมีความพอใจ ความสนใจอยากรู้ อยากเห็น การทำงานศิลปะได้แสดงออกอย่างเสรี เพลิดเพลิน สนุกสนาน และ

ภาคภูมิใจ ซึ่งจะช่วยพัฒนาอารมณ์ เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง มีความพึงพอใจ มีอารมณ์แจ่มใสเบิกบาน
 ซาบซึ้งในความงามของสิ่งต่างๆ เช่น สีของดวงอาทิตย์ ท้องฟ้า ดอกไม้ หิน ใบไม้ ต้นไม้ รูปร่างของสิ่ง
 ต่างๆ รอบตัวที่มีอยู่ตลอดเวลาทุกสถานที่ การใช้กิจกรรมศิลปะส่งเสริมให้เด็กได้สังเกตมีความสามารถในการ
 การมองเห็นความงามเหล่านี้ได้ เด็กก็จะเกิดอารมณ์ชื่นชม รู้คุณค่า รู้สึกเป็นสุข

3. พัฒนาการทางสังคม ศิลปะเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่ง ที่จะช่วยเสริมสร้างความรู้สึกร่วมกันเพราะศิลปะเป็นการสื่อสารอย่างหนึ่ง ระหว่างผู้สร้างผลงานศิลปะด้วยกัน และระหว่างผลงานทาง
 ศิลปะกับผู้ชมผลงานศิลปะ ยังช่วยสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างเพื่อนในห้องเรียน ระหว่างครูกับ
 นักเรียน กิจกรรมการแสดงออกทางศิลปะส่วนใหญ่ จึงเน้นสาระที่เกี่ยวข้องกับสังคม และสิ่งแวดล้อม
 รอบๆ ตัว

4. พัฒนาการทางด้านสติปัญญา สติปัญญา คือ เครื่องสะท้อนที่แสดงให้เห็นความสามารถ
 ของบุคคลที่ใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ที่สามารถแก้ไขปัญหาก็ได้ การที่เด็ก
 แสดงออกทางศิลปะในแต่ละวัย แต่ละบุคคล และแต่ละช่วงเวลาแตกต่างกัน ย่อมแสดงถึงความแตกต่าง
 ทางสติปัญญาด้วย ข้อแตกต่างนั้นอาจจะปรากฏในแง่รายละเอียด รูปทรง การออกแบบ สี ความคิดหรือ
 จินตนาการ กิจกรรมทางศิลปะมีขอบเขตกว้างขวาง เด็กจึงมีโอกาสดำเนินการทดลองทำและค้นหาความสามารถ
 ของตนเองว่ามีความถนัด มีความสามารถในการทำอะไรบ้าง ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้มีการสำรวจ
 ทดลอง สร้างสรรค์กับวัสดุนานาชนิดจะเป็นการเพิ่มประสบการณ์ใหม่ ทำให้มีความคิดริเริ่ม มีเหตุผล
 มีสนิยมอันดี มีความเป็นตัวของตัวเอง มีสติปัญญากว้างขวางยิ่งขึ้น

5. พัฒนาการทางด้านความรู้ การรับรู้ หมายถึง กระบวนการที่คนได้รับรู้ความรู้โดย
 อาศัยประสาทสัมผัส มีความตั้งใจ ความต้องการการรับรู้ของมนุษย์ มักจะมีลักษณะการจัดสิ่งที่จะรับรู้
 เป็นส่วนรวมหรือเป็นหมวดหมู่ เพราะในการรับรู้แต่ละครั้ง อวัยวะรับรู้สัมผัสหลายอย่างจะทำงาน
 ร่วมกัน คือ แทนที่จะรับรู้รายละเอียด เรามักจะรับรู้ส่วนรวมได้มากกว่า นอกจากนี้มนุษย์ยังรับรู้
 ทางด้าน คุณค่า และการวิเคราะห์ควบคู่กันไปด้วย

สรุปได้ว่า ความสำคัญและประโยชน์ของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ คือ เป็นกิจกรรมที่
 เปิดโอกาสรับรู้ เรียนรู้ และตอบสนองความต้องการตามธรรมชาติของเด็ก ให้เด็กแสดงออกถึงความรู้สึกร่วม
 ความคิด จินตนาการ กระบวนการศิลปะที่แสดงออกในลักษณะรูปร่างรูปทรงของศิลปะจะส่งเสริม
 พัฒนาการเด็กได้ครบทุกด้านคือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา เสริมสร้าง
 ลักษณะนิสัยบุคลิกภาพที่เหมาะสม ทำให้กล้าคิดกล้าทำ กล้าแสดงออก และที่สำคัญกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์
 พัฒนาการด้านความรู้ที่มีการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสและประสิทธิภาพในการรับรู้และการแสดงออก
 ของพื้นฐานทางศิลปะเป็นวิถีทางที่ดีที่สุดทางหนึ่งในการที่เด็กจะเรียนรู้โลก เพราะความรู้ทั้งหลายมา
 จากสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กนั่นเอง

4. แนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

ได้มีผู้กล่าวถึงแนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ วิรุณ ตั้งเจริญ (2539:51; 2532:256-261) กล่าวถึง การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เอาไว้ เพื่อให้เด็กฝึกปฏิบัติ เป็นวิถีทางที่จะสะท้อนผลไปสู่การพัฒนาลักษณะนิสัย เพื่อเป็นพลังในการเรียนรู้และการดำรงชีวิตในสังคม โดยเน้นลักษณะนิสัยที่ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และคิดเป็น ซึ่งการเรียนการสอนศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยต้องประกอบขึ้นด้วยปัจจัยหลายอย่างในอันที่จะสร้างเสริมให้เกิดคุณค่าต่างๆ คือ ความพร้อมของผู้เรียน เป็นความพร้อมตามวุฒิภาวะของผู้เรียน ความพร้อมด้านประสบการณ์ และความพร้อมทางด้านวัสดุอุปกรณ์ ซึ่งความพร้อมด้านต่างๆ นี้จะช่วยสนับสนุนให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการสอนศิลปะต้องพิจารณาถึง กิจกรรมศิลปะ (Art Activities) สื่อการสอน (Instruction Media) กระบวนการสอน (Teaching Process)

อารี พันธัมณี (2545:172-183) กล่าวถึง การเรียนการสอนในชั้นเด็กปฐมวัยกิจกรรมศิลปะช่วยให้เด็กเข้าใจตัวเอง เข้าใจสิ่งแวดล้อม ตลอดจนส่งเสริมพัฒนาการในทุกด้าน เด็กจะสนุกสนานกับกิจกรรมศิลปะ อันได้แก่ การคิด การปะ การปั้น การวาด การเล่ การฉีก เป็นต้น การสำรวจ การรู้จักใช้สื่อต่างๆ เป็นขั้นแรก และขั้นที่สอง คือ การรู้จักผลงานทางศิลปะ คือ ภาพวาด ภาพปั้น งานฝีมือและภาพระบายสี งานเหล่านี้ควรเป็นผลงานของศิลปิน เด็กควรมีโอกาสสัมผัส อภิปราย และได้ชม

ศตยา สายเชื้อ (2540:15) ได้เสนอแนวคิดในการจัดกิจกรรมการสอนศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย ดังนี้

1. จัดเนื้อหาและหลักสูตร เน้นให้เด็กมีโอกาสจัดกระทำ (Manipulation) เพราะเด็กในวัยนี้จะเรียนรู้โดยอาศัยประสาทสัมผัส การรับรู้ การเคลื่อนไหว (Sensory-Motor) เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา
2. การจัดกิจกรรมควรเน้นพัฒนาประสาทสัมผัสให้มากที่สุด กิจกรรมกระตุ้นให้คิด และจัดกระทำหรือลงมือปฏิบัติกิจกรรม รวมทั้งสัมผัสจะต้องให้เห็นสิ่งต่างๆ หรือเรียนรู้สิ่งต่างๆ ทั้งประสาทสัมผัสทั้ง 5 ซึ่งช่วยให้เกิดสิ่งใหม่ๆ รอบตัว
3. ในทักษะของเพียเจต์ การเลือกวัสดุโดยเด็กมีโอกาสสัมผัสหรือจับต้องสิ่งของที่มีอยู่ในธรรมชาติ เช่น ดิน หิน ทราย น้ำ ฯลฯ ซึ่งจะช่วยเป็นสื่อพัฒนาประสาทรับรู้การเคลื่อนไหวของเด็กให้เข้าใจในสภาพความจริงของวัตถุ เช่น เรื่อง น้ำหนัก เนื้อสารจะนำไปสู่การเชื่อมโยงกับโครงสร้างอื่น จึงให้เด็กได้จัดทำเพื่อพัฒนาประสาทสัมผัสมากที่สุด

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2529:25) ได้กล่าวถึง การจัดกิจกรรมศิลปะเป็นการสร้างสรรค์งานศิลปะจากวัสดุ ไว้ดังนี้

1. เด็กแต่ละคน แต่ละวัย มีความต้องการเลือกใช้วัสดุที่แตกต่างกัน

2. กิจกรรมสร้างสรรค์งานศิลปะควรมีความหลากหลาย
3. เด็กควรเรียนรู้คุณค่าของศิลปะกับสิ่งแวดล้อม
4. เด็กควรเรียนรู้การนำศิลปะไปปรับประยุกต์ใช้กับชีวิตและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ
5. การเลือกวัสดุจากธรรมชาติ ควรนำมาดัดแปลง พัฒนา คลี่คลายรูปแบบ เปลี่ยนค่า รูปทรง ในการสร้างสรรค์งานศิลปะ

6. การเลือกใช้สื่อประสม เช่น การปั้นผสมกับการระบายสี การวาดตกแต่ง
7. ผู้สอนจะต้องศึกษาวัสดุ เทคนิค และวิธีการใช้และการแก้ปัญหาเพื่อนำมาสอนเด็ก
8. วัสดุเทคนิค มีส่วนสัมพันธ์กับการสร้างสรรค์งานศิลปะ การสร้างสรรค์งานควร
 - ตั้งแนวคิด (Concept) ขึ้นมาก่อน
 - วัสดุจะเป็นปัจจัย ทำให้เกิดความคิดใหม่เพื่อการค้นคว้า ทดลองและการแสดงออก
 - วัสดุเป็นสื่อให้เกิดกระบวนการคิดสร้างสรรค์และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

เยาพา เฉชะคุปต์ (2527:136) กล่าวถึงการจัดประสบการณ์ทางศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยว่า เป็นสิ่งช่วยให้เด็กได้มีโอกาสพัฒนาความสามารถในการคิด การใช้จินตนาการ การสังเกตเป็นการเพิ่มพูนการรับรู้ที่มีต่อตนเองและผู้อื่น และพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองที่จะเลือกใช้วัสดุต่างๆ ส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาด้านการใช้กล้ามเนื้อและสายตาให้สัมพันธ์กันเพื่อความพร้อมทางการเรียนเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับรูปร่าง สีและสิ่งต่างๆ

ดังนั้น สรุปได้ว่า กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย เป็นการจัดประสบการณ์ในรูปของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ให้กับเด็ก เพื่อส่งเสริมการแสดงออกทางศิลปะตามจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ การรับรู้สิ่งต่างๆที่เป็นสิ่งแวดล้อมรอบตัวด้วยประสาทสัมผัส นอกจากนั้นยังช่วยส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดีในการทำงาน พัฒนาทักษะกล้ามเนื้อให้สมบูรณ์ โดยที่ครูเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อมและเตรียมสื่อที่หลากหลาย ทั้งสร้างบรรยากาศให้เหมาะสมแก่การเรียนรู้ พร้อมให้คำแนะนำกระตุ้นให้เกิดความกล้าแสดงออก เกิดความมั่นใจในบรรยากาศให้เหมาะสมแก่การเรียนรู้ พร้อมให้คำแนะนำกระตุ้นให้เกิดความกล้าแสดงออก เกิดความมั่นใจในตนเอง และสนับสนุนด้านการรับรู้ต่อการแสดงออกของพื้นฐานทางศิลปะ และความคิดเป็นการปูพื้นฐานอันสำคัญที่เสมือนการเพิ่มพลังและทักษะที่แยกแยะสิ่งต่างๆ ให้กระจ่างชัด เพื่อเด็กมีความคิดต่อสิ่งต่างๆ อย่างกว้างขวาง ย่อมเป็น พื้นฐานสำหรับเรียนรู้ขั้นต่างๆ ไปตามศักยภาพของเด็กแต่ละบุคคล

5. ทฤษฎีศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย

กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่สำคัญสำหรับเด็กปฐมวัยที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการในทุกด้าน การศึกษาทฤษฎีและแนวทางปฏิบัติทางด้านศิลปะจะช่วยให้ครูจัดประสบการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการวิจัยเพื่อศึกษาและวิเคราะห์การทำกิจกรรมศิลปะของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยขอเสนอทฤษฎีสำคัญๆ มีสาระสำคัญ ดังนี้ คือ

5.1 ทฤษฎีงานศิลปะของเด็ก (Theories of Child Art)

ได้มีผู้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาและวิเคราะห์การทำกิจกรรมศิลปะของเด็กเล็ก และสรุปทฤษฎีสำคัญๆ ดังต่อไปนี้คือ

5.2 ทฤษฎีสติปัญญา : เด็กคิดอะไร (Cognitive Theory)

ทฤษฎีนี้จะมีพื้นฐานของความคิดว่า เด็กวาดจากสิ่งที่เขาไม่รู้ ไม่ใช่วาดจากสิ่งที่เขาเห็น ฟลอเรนซ์ กูดินาฟ (Florence Goodenough) คือ บุคคลสำคัญทางทฤษฎีศิลปะเชื่อว่างานศิลปะของเด็กเป็นงานที่มากยิ่งขึ้นไปจากการจินตนาการทางสายตา และกิจกรรมตากับมือสัมพันธ์กัน กูดินาฟ กล่าวว่า ศิลปะรวมถึงกระบวนการคิดขั้นสูง ตัวอย่างภาพที่แสดงว่า เด็กวาดจากสิ่งที่เขารู้มากกว่าสิ่งที่เขาเห็น คือ เด็กวาดภาพแม่ที่กำลังตั้งครรภ์ โดยการวาดภาพเด็กทารกอยู่ในท้องแม่ เด็กที่วาดภาพขาคนที่เห็นชัดเจนภายใต้กระโปรง เพราะเด็กรู้ว่ามิขาอยู่หรือเด็กวาดโตะมิขาใส่ขาต่างๆ ที่เด็กไม่อาจมองเห็นขาโตะทั้งหมดในมุมมองนั้น เพราะเด็กรู้ว่าโตะมิใส่ขา

5.3 ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ : เด็กรู้สึกอย่างไร (Psychoanalytic Theory)

พื้นฐานความคิดของทฤษฎีนี้ก็คือ ผลงานศิลปะของเด็กสะท้อนให้เห็นอารมณ์ของเด็กมากกว่าความรู้ สติปัญญา หรือพัฒนาการโดยทั่วไป ผู้มีอิทธิพลต่อแนวความคิดนี้ก็คือ ลอยส์ เมอร์ฟี (Lois Murphy) และแคทเธอรีน รีด (Katherine Read) ทั้งสองได้เขียนบทความและหนังสือเป็นจำนวนมาก กิจกรรมที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายก็คือ การใช้วัสดุประเภทการเคลื่อนไหว เช่น การระบายสีด้วยนิ้วมือ (Fingerpaints) และการปั้นดินเหนียว (Clay) สื่อทั้งสองชนิดจะช่วยให้เด็กระบายความรู้สึก และประสบการณ์ทางด้านอารมณ์หลายๆ อย่าง

ทฤษฎีจิตวิเคราะห์จะอธิบายงานศิลปะของเด็กโดยเน้นจิตใต้สำนึก เด็กวาดภาพสัญลักษณ์ที่สัมพันธ์กับความรู้สึกและภาพภายในความคิดของเด็กมากกว่าความพยายามที่จะแสดงความจริงของสิ่งภายนอกตัว การทำงานศิลปะเป็นวิธีที่เด็กจะได้ระบายอารมณ์ความกดดัน ความต้องการของจิตใต้สำนึก หรือความต้องการสร้างสิ่งที่ตัวเองปรารถนา ครูมีบทบาทในการช่วยให้เด็กบำบัดทางด้านอารมณ์พอๆ กับความต้องการในการฝึกหัดทักษะงานศิลปะ ตัวอย่างการวิเคราะห์งานศิลปะตามแนวทฤษฎีนี้ เช่น เด็กที่วาดภาพน้องเป็นรูปใหญ่และวาดภาพสมาชิกในครอบครัวคนอื่นๆ ตัวเล็ก แสดงว่าเด็กคนที่วาดภาพมองน้องว่าเป็นจุดศูนย์กลางของความสนใจของทุกคนในบ้าน

อย่างไรก็ตาม นักวิจัยได้กล่าวเตือนครูที่ใช้ผลงานศิลปะของเด็กในการแปลผลพฤติกรรมของเด็กว่าประสบการณ์ทางศิลปะเป็นประสบการณ์ที่มีค่า การแปลผลงานของเด็กเพื่ออธิบายบุคลิกภาพหรือพฤติกรรมทางสังคมนั้น ไม่ควรกระทำโดยผู้ที่ไม่มีความรู้ หรือมีความเชี่ยวชาญพิเศษจริงๆ

5.4 ทฤษฎีสติปัญญา-พัฒนาการ : เด็กคิดและเติบโตอย่างไร (Cognitive-developmental Theory)

ผลงานทดลองของเพียเจท์ เกี่ยวกับการเจริญเติบโตและพัฒนาการเด็ก เป็นทฤษฎีหนึ่งที่ยืนยันว่าทำไมเด็กถึงวาด วาดอย่างไร และวาดอะไร เพียเจท์เชื่อมโยงผลงานศิลปะของเด็กกับความสามารถในการเข้าใจความถาวรของวัตถุ เขาเชื่อว่านอกเสียจากเด็กจะเข้าใจความคงที่ของวัตถุ เด็กจะไม่มีจินตนาการที่จะระลึกอดีต หรือคาดการณ์อนาคตในเรื่องการหายไปของวัตถุจริง การแสดงออกเช่นนี้เป็นวิธีที่เด็กรวบรวมประสบการณ์ เพื่อทำความเข้าใจสิ่งแวดล้อม เด็กต้องการประสบการณ์รูปธรรมหรือสัญลักษณ์ทางภาษาพูด จินตนาการจะสร้างสัญลักษณ์รูปธรรมและภาษาสร้างสัญลักษณ์ทางวาจา

เพียเจท์ได้กำหนดขั้นตอน 3 ขั้น ในการที่เด็กจะเข้าใจมิติของรูปภาพ คือ

1. ขาดความสามารถในการสังเคราะห์ (Synthetic Incapacity) คือ จินตนาการของเด็กจะยังไม่สมบูรณ์ เป็นเพียงส่วนย่อย หรือเป็นการตัดต่อ
2. ความจริงทางด้านสติปัญญา (Intellectual Realism) เด็กวาดจากสิ่งที่เขาไม่รู้ ไม่ใช่วาดจากสิ่งที่เขาเห็น
3. ความจริงทางการรับรู้ภาพ (Visual Realism) เกิดขึ้นเมื่ออายุประมาณ 9 ปี เป็นการแสดงให้เห็นว่า เด็กเข้าใจความสัมพันธ์ของวัตถุกับพื้นที่

5.5 ทฤษฎีเกสตัลท์ : ภาพรวม (Gestalt Theory)

ทฤษฎีเกสตัลท์ เน้นความสำคัญของการรับรู้โดยภาพรวม ตาไม่ใช่กล้องถ่ายรูปที่จะถ่ายภาพสิ่งที่เห็น สมองไม่ใช่ผ้าขาวที่จะบันทึกรายละเอียดของความจริงภายนอก

ศิลปะ คือ วิธีที่เด็กสร้างภาพพจน์ที่สอดคล้องกับโครงสร้างโดยรวมที่เด็กได้รับ เด็กจะไม่คิดถึงรายละเอียด แต่จะพยายามจัดหมวดหมู่ องค์ประกอบ และสร้างแบบแผนภาพรวมของสิ่งที่มองเห็น

5.6 ทฤษฎีพัฒนาการ : เด็กเติบโตอย่างไร (Developmental Theory) 2-4 ปี

ทฤษฎีการสอนศิลปศึกษาที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง คือ ทฤษฎีพัฒนาการ ซึ่งจะจำกัดทั้งการสอนโดยตรงและบทบาทและครู ผู้นำทฤษฎีนี้ก็คือ วิคเตอร์ โลเวนฟีลด์ (Victor Lowenfeld) เขาได้แบ่งขั้นตอนการเจริญงอกงามทางศิลปะของเด็กออกเป็น 6 ขั้น ดังนี้

5.6.1 ขั้นขีดเขียน (Scribbling Stage) อายุ 2-4 ปี ผลงานของเด็กเป็นการแสดงออกของแต่ละคน

5.6.2 ขั้นก่อนเป็นแบบแผน (Preschematic Stage) อายุ 4-7 ปี เด็กแสดงให้เห็นความพยายามโดยใช้สัญลักษณ์

5.6.3 ขั้นแบบแผน (Schematic Stage) อายุ 7-9 ปี แสดงให้เห็นจากมโนทัศน์ที่เป็นรูปร่าง

5.6.4 ขั้นหมู่พวก (Gang Stage) อายุ 9-12 ปี เป็นขั้นเริ่มแสดงความเป็นจริง

5.6.5 ขั้นเหตุผล (Reasoning Stage) อายุ 12-14 ปี หรือขั้นความจริงเทียม

(Lowenfeld, 1982)

5.5.6 ขั้นการตัดสินใจ (Adolescent art) The period of decision (14-17 ปี)

กล่าวโดยสรุป กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน เด็กมีโอกาสที่แสดงอารมณ์ความคิด ความรู้สึก เด็กสร้างภาพพจน์ที่สอดคล้องกับโครงสร้างโดยรวมที่เด็กได้รับ เด็กจะไม่คิดถึงรายละเอียด แต่จะพยายามจัดหมวดหมู่ องค์ประกอบ และสร้างแบบแผนภาพรวมของสิ่งที่มองเห็น เด็กจะแสดงออกถึงความรู้สึกที่แท้จริงที่ผ่านกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง

6. พัฒนาการทางศิลปะของเด็กปฐมวัย

ศิลปะช่วยพัฒนาการด้านต่างๆ ได้ดี และยังเป็นประสบการณ์อันงดงามประณีตต่อเด็กอีกด้วย ศิลปะที่ส่งเสริมการรับรู้และการแสดงออกย่อมผลักดันให้เกิดความรู้สึกนึกคิดหรือสติปัญญาที่เฉียบคม นับไวต่อการรับรู้และการแสดงออก ส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์และที่สำคัญคือพัฒนาการทางการทำงานด้วยมือ ซึ่งระหว่างการแสดงออกทางศิลปะนั้น เด็กจะต้องใช้มือปฏิบัติงานให้สัมพันธ์กับมองเห็น สัมพันธ์กับความคิดและจินตนาการ การทำงานเช่นนี้จึงเป็นการพัฒนาพฤติกรรมหลายๆ ด้านไปพร้อมกัน (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2539:94-95) ซึ่งสอดคล้องกับ ศิริลักษณ์ ศรีกรม (2536:1) ที่ว่าศิลปะแสดงถึงพัฒนาการของเด็กในด้านต่างๆ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม เป็นสื่อในการเรียนรู้ ในบางระยะเด็กใช้ศิลปะเป็นสื่อในการแสดงออกและสื่อความหมายโดยใช้ภาพ (graphic communication) ผู้ใกล้ชิดกับเด็กควรรู้ลำดับขั้นพัฒนาการของเด็กทุกระยะช่วงอายุ เพื่อจะได้เข้าใจการแสดงออกของเด็ก สามารถแนะนำส่งเสริมเด็กได้อย่างเหมาะสม และพัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กนั้นได้มีนักการศึกษาได้เสนอความหมายทั้งแนวคิดที่น่าสนใจ เป็นแนวทางที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กด้วยศิลปะกับพัฒนาการ ดังนี้

พนิดา ซาตยาภา (2544) กล่าวว่า ได้จัดระบบพัฒนาการศิลปะของเด็กปฐมวัย ไว้ว่า

1. ใช้รูปร่างเรขาคณิตในการสื่อความหมายสิ่งที่ตนวาดพิจารณาจัดวางวัตถุและเริ่มใส่ใจเรื่องขนาดของวัตถุที่วาด
2. ศิลปะเป็นหนทางที่เด็กสื่อความหมายกับตนเอง
3. เด็กวาดภาพคล้ายกับว่า เด็กพยายามเรียบเรียงสิ่งที่ตนรู้จักบันทึกลงในภาพ
4. สามารถลอกรูปเหลี่ยมและสามเหลี่ยมได้ในวัย 5 ขวบ
5. รูปที่เด็กวาดลอยอยู่รอบๆ หน้ากระดาษบางครั้งเวลาวาดเด็กจะหมุนกระดาษไปรอบๆ ขนาดของวัตถุในภาพไม่เป็นสัดส่วนต่อกัน
6. บางครั้งคาดว่าเด็กวาดขนาดของวัตถุให้เหมาะกับเนื้อหาๆ มีอยู่

7. หัวและขาของรูปคนที่เด็กวันนี้วาด (ประมาณ 5-7 ขวบ) เข้าสู่วิวัฒนาการจากการขีดเขียนแบบมีทิศทาง รูปคนอยู่ในลักษณะวงกลมมีแขนขาต่อออกมาจากส่วนหัว บางครั้งคล้ายลักษณะว่าวคนี่มือ นิ้วเท้าส่วนมากรูปคนมักหันหน้าเขาหาผู้ดูมีลักษณะยิ้มแย้มแจ่มใส

8. ปลายของวัยนี้จะเริ่มขึ้นที่วาดเค้าโครงรายละเอียดเพิ่ม เช่น ใส่เสื้อผ้า ได้เสนอทักษะทางศิลปศึกษาของเด็กเล็ก ก่อนเข้าชั้นเรียนประถมศึกษาปีที่หนึ่ง ดังนี้คือ

1. เด็กสามารถบอกสีพื้นฐานแปดสี ดังนี้ แดง น้ำเงิน เหลือง ส้ม เขียว ม่วง น้ำตาล และดำ
2. เด็กสามารถแยกสิ่งของตามลักษณะของสี
3. เด็กสามารถใช้กรรไกรตัดกระดาษได้
4. เด็กสามารถลอกแบบสีเหลี่ยม วงกลม รูปไข่ สีเหลี่ยมผืนผ้า และเส้นได้
5. เด็กสามารถ ถูบ ทูบ กลิ้ง บีบ ปั้น ดินเหนียวได้
6. เด็กสามารถเย็บด้วยเข็มพลาสติกได้
7. เด็กสามารถถักไหมพรมได้
8. เด็กสามารถระบายสีบนขาหยั่ง โดยไม่ให้สีหยดหรือหกได้
9. เด็กสามารถทำภาพปะติด (Collages) จากวัสดุต่างๆได้
10. เด็กสามารถวาดภาพ ใช้สีเขียนหลายสีได้
11. เด็กแสดงความสนใจในงานฝีมือ
12. เด็กแสดงความสนใจ และถามคำถามเกี่ยวกับการระบายสี การพิมพ์ การปั้น และการถักทอ

จากการศึกษาพัฒนาการทางศิลปะของเด็ก เด็กทุกคนมีการแสดงออกทางศิลปะพัฒนาไปตามลำดับขั้นโลเวนเฟลด์ และบริตเตน

6.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางศิลปะของเด็กของโลเวนเฟลด์และบริตเตน

6.1.1 วัยขีดเขียน 2-4 ขวบ : วัยเริ่มต้นของการแสดงออกเฉพาะตัว

6.1.1.1 ลักษณะของการวาดภาพ (Drawing Characteristics) เริ่มจาก

- วาดโดยใช้กล้ามเนื้อส่วนใหญ่อ่อนไหวของอวัยวะที่วาดมาจากบริเวณกล้ามเนื้อหัวไหล่เวลาวาดจึงเหวี่ยงแขนไปมา
- หยิบจับเครื่องมือที่ใช้ขีดเขียนด้วยมือทั้งมือ (อย่างเต็มมือ)
- เวลาที่เขียนอาจมองไปที่อื่น คือ ยังไม่มุ่งสนใจต่อสิ่งที่ตนวาดนักพึงพอใจกับการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นมากกว่า แล้วพัฒนาสู่
- เริ่มวาดเล็กลงด้วยการเคลื่อนไหวซ้ำๆ ต่อเนื่องกัน
- เริ่มมองพิจารณาสิ่งที่ตนวาด

- เริ่มสามารถใช้กล้ำเนื้อเล็กถัดลงมาก็คือกล้ำเนื้อข้อมือ
- สามารถลอกรูปวงกลมได้
- เริ่มผูกโยงสัมพันธ์สิ่งที่ตัวขีดเขียนกับรูปแบบของสิ่งที่ตัวคุ้นเคย
- ขีดเขียนเส้นหลายรูปแบบขึ้น
- เริ่มบ่งบอกถึงสิ่งที่ตนวาดซึ่งมีผลต่อการวาดหรือลักษณะของ

เส้นที่ขีดแยกแตกต่างกัน (ตั้งชื่อสิ่งที่ตนวาด)

- มีความตั้งใจตั้งใจ เป็นเวลานานขึ้น

6.1.1.2 การใช้เนื้อที่ในการวาด (Space Representation)

เริ่มจากการขีดเขียนอย่างไม่เป็นระเบียบ (ขีดตรงนั้นเขียนตรงนี้ไปทั่วๆ)

- ใช้เนื้อที่ของสิ่งที่ตัววาดโดยมิได้คำนึงถึงอาณาเขตของเนื้อที่นั้น

ดังนั้นบางครั้งจึงอาจมีการวาดเลยออกไปนอกกระดาษ (หรือสิ่งที่รองรับการวาด) เลยออกไปถึงกระดาษ หรือพื้นโต๊ะที่รองรับแผ่นกระดาษนั้นอยู่

- การวาดไม่เกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน อาจวาดสิ่งหนึ่งลงไปบนมุมหนึ่งแล้วเริ่มวาดสิ่งใหม่ลงไปอีกมุมไม่เกี่ยวเนื่องกัน ไปสู่พัฒนาการที่มีการขีดเขียนอยู่ในลักษณะบังคับควบคุมทิศทาง

- วาดอยู่ภายในเนื้อที่ของสิ่งที่ใช้วาดมากขึ้น
- เริ่มว่ามีการตั้งใจวาดเป็นบางส่วน

จากนั้นพัฒนาไปสู่การขีดเขียนลงบริเวณใด (เลือกเนื้อที่)

- การขีดเขียนเริ่มมีการคำนึงถึงสิ่งที่วาดไปก่อน
- ที่ว่างเริ่มมีความหมายแทนที่จะเป็นเพียงเนื้อที่ของกระดาษ
- เส้นคือบริเวณริมหรือขอบของวัตถุที่เด็กขีดเขียน

การแสดงออกด้านรูปคน (Human Figure Representation) เริ่มจาก

- ในระยะแรกไม่เป็นลักษณะว่ามีการวาดรูปคน หรือมุ่งหมาย

เช่นนั้นแล้วพัฒนาไปสู่

- มีการวาดรูปวงกลมหรือวาดเส้นลักษณะเป็นห่วงกลมๆ หรือมี

การเขียนเส้นวนๆ เป็นวงกลมซึ่งมีเค้าคล้ายความต้องการที่จะวาดรูป จากนั้นพัฒนาไปสู่

- เริ่มชี้ชวนให้ดูรอยที่ตนขีดเขียนแล้วบ่งว่าเป็นคน
- เริ่มมีการบ่งบอกถึงการกระทำ (ของคน) จากรอยขีดเขียน เช่น กำลังวิ่ง

กำลังกระโดด

6.1.2 วัยเริ่มสร้างมโนทัศน์ (The Preschematic Stage) ระหว่างอายุ 4-7 ขวบ : วัยส่อ

ว่าเริ่มมีการพยายามสื่อความหมายกับสิ่งที่ตนวาด

6.1.2.1 ลักษณะของการวาด(Drawing Characteristics)

- ใช้รูปร่างเรขาคณิตในการสื่อความหมายสิ่งที่ตนวาด
- พิจารณาจัดวางวัตถุและเริ่มใส่ใจเรื่องขนาดของวัตถุที่วาด
- ศิลปะเป็นหนทางที่เด็กสื่อความหมายกับตนเอง
- การวาดคล้ายเด็กพยายามเรียบเรียงสิ่งที่ตนรู้จักบันทึกลงในภาพ
- สามารถลอกรูปสี่เหลี่ยมและสามเหลี่ยมได้ในวัย 5 ขวบ

6.1.2.2 การใช้เนื้อที่ในการวาด (Space Representation)

- รูปที่เด็กวาดลอยอยู่รอบๆ หน้ากระดาษบางครั้งเวลาวาดเด็กจะหมุนกระดาษไปรอบๆ
- ขนาดของวัตถุในภาพไม่เป็นสัดส่วนต่อกัน
- บางครั้งคล้ายว่าเด็กวาดขนาดของวัตถุให้เหมาะกับเนื้อที่ๆ มีอยู่

6.1.2.3 การแสดงออกด้านรูปคน (Human Figure Representation)

- หัวและขาของรูปคนที่เด็กวัยนี้วาด (ประมาณ 5-7 ขวบ) เข้าสู่

วิวัฒนาการจากการขีดเขียนแบบมันดาลัส (Scribbling mandalas)

- รูปคนอยู่ในลักษณะวงกลมมีแขนขาต่อออกมาจากส่วนหัว (tadpole stage) บางครั้ง ส่อลักษณะว่าวาด นิ้วมือ นิ้วเท้า
- ส่วนมากรูปคนมักหันหน้าเข้าหาผู้ดูมีลักษณะอิมแพ็คแน่นใส่
- ปลายของวัยนี้จะเริ่มขึ้นที่เด็กวาดรายละเอียดเพิ่ม เช่น ใส่เสื้อผ้า

สรุปจากข้อมูลข้างต้นเกี่ยวกับพัฒนาการทางศิลปะ ตามทฤษฎีของโลเวลเฟรด์ ได้กล่าวถึงพัฒนาการทางศิลปะของเด็กปฐมวัยในช่วงอายุระหว่าง 4-7 ปี เป็นขั้นเริ่มสัญลักษณ์หรือขั้นเขียนภาพสื่อให้มีความหมาย (Pre-schematic Stage) เด็กวัยนี้มีการเห็น รับรู้ หรือสิ่งที่รู้จักแตกต่างไปจากสิ่งที่เขียนในภาพการพัฒนาคิดเกี่ยวกับสิ่งของต่างๆ และคนยังไม่ชัดเจน ภาพที่แสดงออกมาจึงมีลักษณะเป็นรูปเรขาคณิตแทนภาพรวมที่เด็กเห็น การใช้เนื้อที่ในการวาดยังไม่สอดคล้องกับบริเวณที่ว่าง ตลอดจนขนาดของวัตถุยังไม่ได้สัดส่วน เด็กยังไม่เข้าใจว่าควรเขียนรูปตรงไหน ขนาดเท่าใดจึงจะเหมาะสม แต่จะวาดขีดเขียนลงไปในพื้นที่ว่างตามความคิดความพอใจของตน

7. คุณค่าและประโยชน์ของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย

กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ในปัจจุบันเป็นกิจกรรมที่นักวิชาการทางศิลปะได้คิดค้นขึ้นมาเพื่อให้เด็กผู้ลงมือปฏิบัติมีพัฒนาการ และการเจริญเติบโตในหลายๆด้าน ด้วยกันทั้งในแง่รูปธรรมและนามธรรม (พิระพงษ์ กุลพิศาล. 2545:31) ดังที่มีนักการศึกษาได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับคุณค่าของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ดังนี้

วิรุณ ตั้งเจริญ (2539:26, 32-34) มีทัศนะเกี่ยวกับกิจกรรมด้านศิลปสร้างสรรค์สำหรับเด็กว่า กิจกรรมศิลปสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย สามารถช่วยส่งเสริมประสบการณ์ที่มีผลต่อการเรียนรู้ได้กว้างขวางหลายด้าน คือ

1. ประสบการณ์ในการสำรวจตรวจสอบ เป็นการส่งเสริมให้เด็กได้เผชิญกับความจริงเกี่ยวกับสัตว์ พืช คน สถานที่และเหตุผลต่างๆ เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กสำรวจตรวจสอบ สอบถาม สอบสวนเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ สัมผัสความจริง ประสบการณ์ในการสำรวจตรวจสอบสภาพแวดล้อมเช่นนี้ย่อมมีคุณค่าต่อการที่เด็กจะนำมาเป็นพื้นฐานการแสดงออกทางศิลปะเป็นอย่างมาก และเมื่อการแสดงออกเกิดจากประสบการณ์ตรง การแสดงออกก็ย่อมพร้อมด้วยอารมณ์ ความรู้สึกเป็นอย่างดี

2. ประสบการณ์ทางด้านวัสดุอุปกรณ์ ประสบการณ์ทางด้านนี้เป็นการย่ำทางด้านการทดลองค้นคว้าและสอบสวนทางวัสดุอุปกรณ์ เมื่อกิจกรรมศิลปะค่อยๆ ขยายวงกว้างจากวัสดุอุปกรณ์ที่มีมากมายหลายอย่าง เด็กก็มีประสบการณ์กับวัสดุอุปกรณ์มากขึ้น เท่ากับเป็นประสบการณ์พื้นฐานในด้านการเรียนรู้ถึงวัสดุต่างๆ และการทำงานด้วยวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ และมีผลดีต่อประสาทสัมผัสและการทำงานต่อไป

3. ประสบการณ์ทางด้านความรู้สึกสัมผัส เป็นประสบการณ์ที่เน้นถึงการรับรู้หรือความรู้สึกสัมผัสที่เด็กมีต่อสภาพแวดล้อมรอบตัว ทั้งในด้านรูป รส กลิ่น เสียง การสัมผัสวัตถุ ความรู้สึกจากการเห็นการได้แยกแยะและชื่นชมกับเสียง การรับรู้กลิ่นของสิ่งนั้น กระบวนการเช่นนี้ เป็นกระบวนการที่เกี่ยวกับการเรียนรู้สภาพแวดล้อมของเด็กปฐมวัยทั้งสิ้น

หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2546 (2546:106) กล่าวถึง คุณค่าของกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ว่า กิจกรรมศิลปะเป็นกิจกรรมที่สามารถพัฒนาเด็กได้หลายด้าน เช่น ทางด้านกล้ามเนื้อ ซึ่งจะช่วยให้อวัยวะของเด็กพร้อมที่จะจับดินสอเขียนหนังสือได้ เมื่อไปเรียนในชั้นประถมศึกษา นอกจากนี้ยังช่วยในการพัฒนาทางอารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เด็กจะมีโอกาสทำงานตามลำพัง และทำงานเป็นกลุ่ม รู้จักปรับตัวที่จะทำงานด้วยกัน และส่งเสริมจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ และสนองความสนใจความต้องการของเด็กวัยนี้ได้อย่างดี

เยาพา เฉชะคุปต์ (2542:107) มีทัศนะที่สอดคล้องกันว่า ศิลปะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กได้แสดงความสามารถและความรู้สึกนึกคิดของตนออกมาในรูปของภาพหรือสิ่งของที่เด็กจะสามารถแลเห็นได้ เด็กจะใช้ศิลปะเพื่อเป็นสื่ออธิบายสิ่งที่เขาทำ เห็น รู้สึก และคิดออกมาเป็นผลงาน การจัดประสบการณ์ทางศิลปะให้แก่เด็กช่วยให้เด็กมีโอกาสด้านค้นคว้า ทดลอง และสื่อสารความคิด ความรู้สึกของตนให้ผู้อื่นและโลกที่อยู่รอบตัวเขาเข้าใจได้ นอกจากนั้นยังได้มีโอกาสพัฒนาความสามารถใน การคิด และการใช้จินตนาการ การสังเกตและเพิ่มพูนการรับรู้ที่มีต่อตนเองและผู้อื่น และพัฒนาความเชื่อมั่นเกี่ยวกับตนเองในการเลือกใช้วัสดุต่างๆ ส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนากล้ามเนื้อมือ ความสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา เกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับรูปร่าง สี และมีโอกาสพัฒนาทักษะ

พื้นฐานในการอ่าน พัฒนาทักษะทางสังคมจากการแบ่งปันอุปกรณ์ที่ใช้ แบ่งหน้าที่รับผิดชอบในการดูแลทำความสะอาดอุปกรณ์เหล่านั้น

สรุปได้ว่า กิจกรรมศิลปสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยแล้วเป็นกิจกรรมที่มีคุณค่าต่อเด็กอย่างมากหลายด้าน นับว่าเป็นแนวทางที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระ ตามความสนใจของเด็กอย่างเป็นธรรมชาติ ซึ่งสามารถช่วยส่งเสริมประสบการณ์ที่มีผลต่อการเรียนรู้ของเด็กได้ กว้างขวางและสอดคล้องกับการพัฒนาเด็กแบบองค์รวม ให้พัฒนาเด็กตามศักยภาพของเด็กแต่ละคน และจะเป็นพื้นฐานที่จะเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพในวัยต่อไป

8. หลักการในการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะเด็กในวัยแรกเกิดถึง 6 ปี เป็นระยะที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องจัดกิจกรรมที่เหมาะสมให้กับเด็กเพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพของเด็กแต่ละคน กรมวิชาการจึงกำหนดหลักการในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษาไว้ ดังนี้ (กรมวิชาการ. 2540:23-24)

1. กิจกรรมที่จัดควรคำนึงถึงตัวเด็กเป็นสำคัญ เด็กแต่ละคนมีความสนใจแตกต่างกัน จึงควรจัดให้มีกิจกรรมหลายประเภทที่เหมาะสมกับวัย ตรงกับความสนใจและความต้องการของเด็ก เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสเลือกตามความสนใจและความสามารถ

2. กิจกรรมที่จัดควรมีทั้งกิจกรรมที่让孩子ทำเป็นรายบุคคล กลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ ควรเปิดโอกาสให้เด็กริเริ่มกิจกรรมด้วยตนเองตามความเหมาะสม

3. กิจกรรมที่จัดควรมีความสมดุลคือ ให้มีทั้งกิจกรรมในห้องเรียนและนอกห้องเรียน กิจกรรมที่ต้องเคลื่อนไหวและสงบ กิจกรรมที่เด็กริเริ่มและครูริเริ่ม

1. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมควรเหมาะสมกับวัย มีการยืดหยุ่นได้ตามความต้องการและความสนใจของเด็ก เช่น

วัย 3 ขวบ มีความสนใจช่วงสั้นประมาณ 8 นาที

วัย 4 ขวบ มีความสนใจอยู่ได้ประมาณ 12 นาที

วัย 5 ขวบ มีความสนใจอยู่ได้ประมาณ 15 นาที

2. กิจกรรมที่จัดควรเน้นให้มีโอกาสของจริงให้เด็กได้มีโอกาสสังเกต สำรวจ ค้นคว้า ทดลองแก้ปัญหาด้วยตนเอง มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่นๆ และผู้ใหญ่

ราศี ทองสวัสดิ์ (ชมรมไทยอิสราเอล. 2523:75) กล่าวในแนวทางเดียวกันว่า การกำหนดตารางกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นสิ่งสำคัญ ทั้งนี้เพื่อมีพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ หากไม่เช่นนั้นเด็กอาจทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งนานเกินไปจนเหนื่อยหรือเครียด ทำให้

หยุดคิดแล้วจะทำกิจกรรมต่อไปไม่ได้ผลเต็มที่ แต่กิจกรรมการทำศิลปะ การเล่นกลางแจ้ง จะให้เวลานานขึ้นก็ตั้งแต่ 40-60 นาที หรือนานกว่านั้น และสอดคล้องกับ นกนเรศ ธรรมบวร (2544:115) ที่กล่าวว่า สิ่งที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งในการทำงานศิลปะ คือ เวลา เด็กจำเป็นต้องมีช่วงเวลาที่ต่อเนื่องและยาวนานเพียงพอที่จะทำงานศิลปะ

เบญจา แสงมลิ (2545:63 -67) กล่าวในแนวทางเดียวกัน การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ มีสิ่งที่ควรคำนึงถึงข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ความสนใจของแต่ละบุคคล ครูควรช่วยเหลือให้เด็กได้ประสบการณ์ที่เป็นผลสำเร็จตามความต้องการของเด็ก สร้างเสริมเจตคติที่ดีต่อการผลิตและการรู้จักรับผิดชอบในการดูแลรักษาวัสดุพร้อมทั้งสร้างความรู้สึกรับผิดชอบ โดยปล่อยให้เด็กมีอิสระในการคิด จินตนาการ เลือกและตัดสินใจ ครูมีหน้าที่ช่วยเหลือแนะนำเด็กเมื่อเด็กต้องการ ใช้คำถามกระตุ้นความคิดและให้ความเห็นพ้องในความพยายามที่แท้จริงของเด็ก นอกจากนั้นครูควรมีความเป็นกันเอง จริงใจ และมีความเข้าใจในตัวเด็กด้วย

2. การจัดสถานที่ เวลา และวัสดุให้พอเพียงเหมาะสม เพื่อให้เด็กได้เคลื่อนไหวอย่างอิสระเมื่อทำงานคนเดียวหรือทำงานเป็นกลุ่มเล็กๆ บนพื้น บนโต๊ะ ภายในและภายนอกอาคารเรียน มอบความไว้วางใจแก่เด็กให้เด็กดูแลรักษาเครื่องมือ เครื่องใช้และวัสดุด้วยตนเอง เวลาที่ให้เด็กไม่ควรน้อยเกินไปจนเด็กต้องรีบร้อนในการกระทำ กิจกรรม การสำรวจ การวางแผน การเก็บทำความสะอาด หลังจากการทำงานเสร็จ วัสดุที่ใช้ต้องเตรียมไว้หลากหลายชนิดให้เด็กเลือกตามความพอใจ และเหมาะสมกับอายุของเด็ก เก็บรักษาง่าย และให้โอกาสเด็กมีประสบการณ์ทางประสาทสัมผัส

3. การแสดงออกเชิงสร้างสรรค์ เด็กต้องการประสบการณ์ที่สมบูรณ์ เพื่อช่วยกระตุ้นการแสดงออกสร้างสรรค์ ประสบการณ์นี้เริ่มจากการเล่นของเด็กในชีวิตประจำวัน การพูด การสนทนา ความรู้สึกในสิ่งที่เด็กเห็น ช่วยให้เกิดการนึกถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ครูควรสนับสนุนการพูดของเด็ก การแสดงออกทางการกระทำและการแสดงออกโดยการใช้สื่อกลาง วัสดุ เครื่องใช้ทางศิลปะ การทัศนศึกษา เป็นส่วนหนึ่งในการสร้างเสริมการแสดงออกแบบสร้างสรรค์

4. เจตคติของผู้ปกครองที่มีต่อการแสดงออกสร้างสรรค์ของเด็ก ครูต้องทำหน้าที่เป็น ผู้ทำให้ผู้ปกครองเด็กเข้าใจผลงานของเด็ก และสามารถเสนอแนะผู้ปกครองในการเลือกวัสดุที่เหมาะสมให้เด็กเมื่ออยู่บ้าน

5. ครูใช้วิธีการสร้างสรรค์สนับสนุนเด็กให้เลือกกิจกรรมศิลปะด้วยวิธีซึ่งเด็กจะแสดงออกหรือกระทำได้ และจะรวบรวมความคิดหรือวัสดุ วิธีนี้ไม่ได้หมายความว่าเด็กจะกระทำกิจกรรมโดยปราศจากการแนะนำ แต่หมายความว่าเด็กจะตัดสินใจและเลือกด้วยตนเอง กิจกรรมศิลปะควรมีหลายชนิดให้เด็กได้มีโอกาสเลือกในแต่ละวัน

6. ครูวางแผนจัดเตรียมกิจกรรมต่างๆ เป็นอย่างดี เด็กมีอิสระในการค้นหา สำรวจ และ ทดลอง และเมื่อเด็กรู้สภาพแวดล้อม เด็กจะถ่ายทอดสิ่งที่ตนเองรู้ให้ผู้อื่นเข้าใจ กล้ามเนื้อเล็ก การประสาน สัมพันธ์ของมือและตาจะพัฒนาขึ้น มโนภาพเรื่องรูปทรง สี เจริญเติบโตขึ้น การที่เด็กได้เล่นร่วมกับ เพื่อน พุศสนทนา แลกเปลี่ยนสิ่งของ รับผิดชอบร่วมกัน การรอคอย ตามลำดับช่วยเสริมสร้างความพร้อม ทางอารมณ์และสังคมแก่เด็ก

7. ครูต้องรวบรวมหลักฐานเพื่อจูงม่งหมายในการวัดผล

สรุปได้ว่า หลักการในการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยนั้น เป็นสิ่งที่ สำคัญอย่างยิ่งเปรียบเสมือนหัวใจของการจัดกิจกรรมที่ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องควรศึกษาและนำไปใช้ในการ จัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ให้กับเด็ก โดยคำนึงถึงเด็กเป็นสำคัญ จัดให้เหมาะสมและสอดคล้องกับ วัย ความสนใจ และความแตกต่างระหว่างบุคคล เปิดโอกาสให้เด็กมีความอิสระในการคิด การ แสดงออก ทดลอง ค้นคว้า และสื่อสารกับผู้อื่น ได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองผ่านการเล่นและมีปฏิสัมพันธ์ กับสื่อวัสดุที่หลากหลาย เหมาะสมกับเด็ก สร้างความสำเร็จและภาคภูมิใจในผลงานของเด็กเอง ตลอดจนส่งเสริมความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง

9. องค์ประกอบที่สำคัญในการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย

ในการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย ความสนใจและความต้องการของ เด็กจะเป็นเครื่องกำหนดเนื้อหาสาระและโครงสร้างของหลักสูตร ครูเป็นผู้สนับสนุนให้เด็กได้ แสดงออกถึงความต้องการของตนเอง ในหลักสูตรศิลปะนั้น การให้ความสำคัญก็คือ การให้ความสำคัญ ช่วยเหลือเด็กแต่ละคนให้แสดงออกถึงความต้องการส่วนตัวออกมา และได้รับการพัฒนาศักยภาพ และ ความสามารถทางศิลปะ ช่วงต่างๆ ของพัฒนาการของเด็กจะเป็นตัวกำหนดวัสดุ อุปกรณ์ที่เหมาะสม สิ่งแวดล้อมภายในชั้นเรียน ประสบการณ์ด้านการศึกษา และแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

วิชฌ ตั้งเจริญ (2536:244 – 245) กล่าวว่า การเรียนการสอนศิลปะสำหรับเด็กจำเป็นต้อง ประกอบด้วยปัจจัยหลายอย่างที่สร้างเสริมให้เกิดคุณค่าขึ้น ปัจจัยแรก ความพร้อมในตัวผู้เรียน ซึ่งความ พร้อมรวมถึงความพร้อมทางวุฒิภาวะ ความพร้อมทางด้านประสบการณ์ ความพร้อมด้านวัสดุอุปกรณ์ ความพร้อมต่างๆ นี้ จะช่วยเกื้อหนุนหนุนให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการสอน ศิลปะจะต้องพิจารณาถึงกิจกรรมศิลปะ สื่อการสอน กระบวนการสอน ในการปฏิบัติกิจกรรมศิลปะที่ เปิดโอกาสให้เด็กทำงานร่วมกัน ปรึกษาหารือช่วยเหลือกันยังเป็นการส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน ในการจัด กิจกรรมศิลปะต้องมีบริเวณปฏิบัติงานที่สะดวกสำหรับการทำงานร่วมกัน และบรรยากาศที่มีเสรีภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541:21) ที่อธิบายถึงองค์ประกอบ สำคัญในการจัดกิจกรรมว่า การจัดกิจกรรมที่เป็นหัวใจสำคัญก่อให้เกิดทักษะการเรียนรู้ เป็น ประสบการณ์การเรียนรู้โดยการปฏิบัติ มีองค์ประกอบ ดังนี้

1. วัสดุอุปกรณ์ (Materials)
2. การได้จับต้อง สัมผัสกระทำกับสื่อวัสดุเครื่องเล่น (Manipulation)
3. การให้เด็กมีโอกาสเลือกทำกิจกรรมสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง (Choices)
4. การให้เด็กมีโอกาสที่จะบอกเล่า รายงานถึงสิ่งที่เขาต้องการทำ และกระทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับเพื่อนๆ และครู (Words)

1. การให้เด็กได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนจากครู (Support) ครูต้องใช้เทคนิคกระบวนการอันหลากหลาย เพื่อสนับสนุนให้เด็กทำกิจกรรม มีความพยายามทำกิจกรรม ระวังให้เสี่ยงทดลองทำกิจกรรมที่ท้าทายความสามารถเด็ก

สรุปได้ว่า ในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยนั้น ประกอบด้วยประการแรก ความพร้อมในตัวผู้เรียน ซึ่งควรพิจารณาถึงวุฒิภาวะของผู้เรียน ประการที่สอง วัสดุ อุปกรณ์ ซึ่งช่วงต่างๆ ของพัฒนาการของผู้เรียนจะเป็นตัวกำหนดวัสดุ อุปกรณ์ ที่เหมาะสมสอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียน รวมถึงสิ่งแวดล้อมภายในชั้นเรียนและประสบการณ์ด้านการศึกษา ประการที่สาม กิจกรรมทางศิลปะ ซึ่งควรคำนึงถึงการที่让孩子ได้มีโอกาสเลือกทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเองได้ลงมือกระทำกับสื่อวัสดุ และได้มีโอกาสทำงานร่วมกับเพื่อนและครู มีโอกาสพูดคุยเกี่ยวกับงานหรือกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติ นอกจากนั้น อีกประการที่สำคัญ คือ การที่เด็กได้รับการสนับสนุน ช่วยเหลือจากครู โดยสนับสนุนให้เด็กได้ทำกิจกรรม ให้เด็กแสดงออกถึงความต้องการของตนเอง และได้รับการพัฒนาศักยภาพของแต่ละคน ดังนั้น การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพในการพัฒนาเด็กได้ดั่งนั้น จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับองค์ประกอบที่สำคัญในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ซึ่งเปรียบเสมือนกุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการจัดกิจกรรมให้เกิดการพัฒนาเด็กให้เจริญเติบโตพร้อมกับมีพัฒนาการที่ดีในทุกด้าน เพื่อเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการเรียนรู้ในวัยต่อไป ซึ่งกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่เหมาะสมกับเด็กและเพิ่มพูนประสบการณ์แก่เด็กนั้นสามารถจัดได้อย่างหลากหลาย และมีความแปลกใหม่มากมาย

10. สื่อในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

สื่อวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบกิจการศิลปะสร้างสรรค์ของเด็กวัยปฐมวัยมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรจัดวางไว้อย่างมีระเบียบน่าใช้ เรามักพบเสมอว่าเด็กเล็กๆ ไม่รู้จะเริ่มต้นทำงานศิลปะอย่างไรดี แต่เมื่อเด็กเห็นอุปกรณ์หลายอย่างวางไว้บนโต๊ะก็เกิดความคิดที่จะอยากวาดหรืออยากทำกิจกรรมศิลปะทันที (ชัยณรงค์ เจริญพานิชย์กุล, 2532:5) สอดคล้องกับ พระพงษ์ กุลพิศาล (2545:191) กล่าวว่า สื่อ วัสดุทางศิลปะเป็นหัวใจสำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยกระตุ้นการทำงานศิลปะแก่เด็กเป็นอย่างมาก นอกเหนือไปจากประสบการณ์ทางการมอง และการสังเกต ซึ่งถ้าเราจัดเตรียมสื่อ วัสดุหลายๆ ชนิดให้เด็ก เด็กจะวาดภาพหรือทำงานศิลปะได้ดีขึ้น เพราะสื่อ วัสดุเป็นสิ่งท้าทายให้เด็กชอบงานศิลปะนั่นเอง

ฮิลเดบรันด์ (เบญจา แสงมลิ. 2545:63 -67; อ้างอิงจาก Hildebrand. 1986) มีทัศนะว่า การให้สื่อศิลปะอย่างต่อเนื่องแก่เด็ก มีความเหมาะสมผลเพียงพอ เพื่อให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ และเพื่อช่วยเด็กค้นหาสิ่งที่ชอบให้เด็กแสดงออกถึงความรู้สึก, อารมณ์ และความคิดของเขาเป็นพิเศษ อย่างไรก็ตาม ก็ยังมีเหตุผลอื่นอีก ทักษะต่างๆ ที่พัฒนาขึ้นผ่านการใช้สื่อศิลปะเป็นได้ทั้งทักษะการเขียน และการอ่านเบื้องต้น บางครั้งก็เรียกว่า เริ่มอ่านออกเขียนได้ (Emerging literacy)

ส่วนเบญจา แสงมลิ (2526:119, 131) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยนั้นมีหลายประเภท แต่ละประเภทมีวิธีการจัดกิจกรรมที่แตกต่างกันออกไป การนำสื่อมาใช้ในกิจกรรมประเภทต่างๆ จึงมีหลายลักษณะที่แตกต่างกันออกไปด้วย สื่อที่จะนำมาใช้สำหรับจัดกิจกรรมทางศิลปะให้แก่เด็กปฐมวัย ได้แก่

1. วัสดุที่ซื้อได้ด้วยราคาถูก อาทิเช่น กระดาษบรูฟ กระดาษสี สีฝุ่น ดินสอสี สีเทียน ฝ้ายสำลี แป้ง กาวแผ่น กระดาษแข็ง ขอลูก ลวดกำมะหยี่หรือลวดชนิดต่างๆ ฯลฯ
2. วัสดุเหลือใช้ อาทิเช่น กล่องกระดาษ ถ้วยไอศกรีม จุกไม้ก๊อก ฝาน้ำอัดลม ถังกระดาษ กระดาษหนังสือพิมพ์ ขวดพลาสติก เศษผ้า หลอดกาแฟ หลอดด้าย กระดาษห่อของขวัญ บัตรเชิญ แก้วพลาสติก ลวดผูกถุงขนม ฯลฯ
3. วัสดุท้องถิ่น อาทิเช่น ใบไม้ กะลา เปลือกมะพร้าว ก้านกล้วย ก้านมะพร้าวใบตอง ใบมะพร้าว ดอกกรรณิการั ดอกอัญชัน ฟาง เปลือกหอย ดิน หิน ทราย ฯลฯ

นอกจากนั้น ได้กล่าวถึงสื่อที่จะนำมาใช้ในกิจกรรมประดิษฐ์เศษวัสดุ ได้แก่ กล่องกระดาษต่างๆ หลอดด้าย , เศษผ้าต่างๆ , เศษไหมพรม , ลวดชนิดต่างๆ , ฟาง , อ้อย , ขวดพลาสติก , กระป๋องนม , กิ่งไม้แห้ง หรืออาจเป็นเศษวัสดุที่หาง่ายในท้องถิ่น

สัญญาลักษณ์ สุวรรณศรี (2533:23) กล่าวว่า สื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ นั้น มีความสำคัญยิ่งต่อการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งเด็กจะเรียนรู้จากสื่อ โดยอาศัยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น และกาย ดังนั้นในการจัดหาสื่อที่เหมาะสม จึงเป็นหน้าที่ของผู้สอนที่จะต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษ คือ

1. สื่อที่จะนำมาให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ต้องเป็นสื่อที่หาง่าย และอยู่รอบๆ ตัวเด็ก
2. สื่อนั้นต้องมีความปลอดภัย เพราะเด็กเรียนรู้จากสื่อด้วยการสัมผัส
3. สื่อต้องมีราคาไม่แพง หาง่าย และประหยัดเวลา อาจเป็นสื่อที่หาง่ายได้จากภายในท้องถิ่น
4. สื่อที่นำมาใช้ต้องตรงกับเป้าหมาย ที่จะให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และสร้างเสริมให้เด็กมีความพร้อมในการพัฒนาการทั้งสี่ด้านไปพร้อมๆ กัน ได้แก่ ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา
5. สื่อนั้นต้องสะดวกต่อการนำมาใช้สอย สำหรับการปฏิบัติกิจกรรมทางศิลปะของเด็ก
6. สื่อที่นำมาใช้ต้องสอดคล้องกับวัย และความสามารถของเด็ก

กรมวิชาการ (2540:54-56) อธิบายถึง สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่ควรมีในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เอาไว้

1. การวาดภาพระบายสี
 - สีเทียนแท่งใหญ่ สีไม้ สีชอล์ก สีน้ำ
 - พู่กันขนาดใหญ่ (ประมาณเบอร์ 12)
 - กระดาษ
 - เลือกลูม หรือผ้ากันเปื้อน
2. การเล่นกับสี
 - การเป่าสี มีกระดาษ หลอดคาแฟ สีน้ำ
 - การหยดสี มีกระดาษ หลอดคาแฟ พู่กัน สีน้ำ
 - การพับสี มีกระดาษ สีน้ำ พู่กัน
 - การเทสี มีกระดาษ สีน้ำ
 - การเลเลงสี มีกระดาษ สีน้ำ แป้งเปียก
3. การพิมพ์ภาพ
 - แม่พิมพ์ต่างๆ จากของจริง เช่น นิ้วมือ ใบไม้ ก้านกล้วย ฯลฯ
 - แม่พิมพ์จากวัสดุอื่น เช่น เชือก เส้นด้าย ทรายาง ลวดกำมะหยี่ ฯลฯ
 - กระดาษ ผ้าเช็ดมือ สีโปสเตอร์ (สีน้ำ สีฝุ่น ฯลฯ)
4. การปั้น เช่น ดินน้ำมัน ดินเหนียว แป้งโดว์ แผ่นรองปั้น แม่พิมพ์รูปต่างๆ ไม้ขนาด แป้ง กระดาษหนังสือพิมพ์ ฯลฯ
5. การพับ ฉีก ตัดปะ เช่น กระดาษ หรือวัสดุอื่นๆ ที่จะใช้พับ ฉีก ตัด ปะ กรรไกรขนาดเล็ก ปลายมน กาวน้ำหรือแป้งเปียก ผ้าเช็ดมือ ฯลฯ
6. การร้อย เช่น ลูกปัด หลอดคาแฟ หลอดด้าย ฯลฯ
7. การสาน เช่น กระดาษ ใบตอง มะพร้าว ลวดกำมะหยี่ ฯลฯ
8. การเล่นพลาสติกสร้างสรรค์ พลาสติกชิ้นเล็กๆ รูปทรงต่างๆ ผู้เล่นสามารถนำมาต่อเป็นรูปแบบต่างๆ ตามความต้องการ
9. การสร้างรูป เช่น จากกระดานปักหมุด จากแป้นตะปูที่ใช้หนังยาวหรือเชือกผูกดึงให้เป็นรูปร่างต่างๆ ฯลฯ
10. การประดิษฐ์เศษวัสดุ เช่น เศษวัสดุต่างๆ มีกล่องกระดาษ แกนกระดาษ เศษผ้า เศษไหม ลวดกำมะหยี่หรือลวดต่างๆ กาว กรรไกร สี ผ้าเช็ดมือ ฯลฯ

สรุปได้ว่า สื่อที่จะนำมาใช้ในกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญ ซึ่งเป็นเสมือนหัวใจสำคัญในการกระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจ อยากสัมผัส ทดลอง ในการทำ

กิจกรรมทางศิลปะและนำไปสู่ส่งเสริมพัฒนาการทั้งสี่ด้านของเด็ก จึงเป็นสิ่งที่ครูผู้สอนควรคำนึงถึงในการจัดเตรียมสื่อ วัสดุในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ของเด็กให้สอดคล้องกับพัฒนาการตามวัยและความสามารถของเด็กตลอดจนควรเป็นสื่อที่สามารถจัดหาได้ง่าย ราคาถูก อาจเป็นวัสดุที่หาได้ในท้องถิ่นหรือวัสดุที่เหลือใช้ปลอดภัยสำหรับเด็ก นอกจากนั้น เด็กสามารถใช้สื่อหรือจัดกระทำสื่อให้เป็นชิ้นงานตามความต้องการ เช่น การปั้นดินให้เป็นรูปร่างสัตว์ การขดลวด ขดเชือก เป็นรูปร่างต่างๆ ตามจินตนาการ

11. บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

การ์ดเนอร์ (Gardner, 1980) ให้คำชี้แนะว่า ความสามารถทางศิลปะโดยธรรมชาติของเด็กจะปรากฏให้เห็นถ้าผู้ใหญ่ให้การสนับสนุนทั้งด้านเครื่องมือ และการให้กำลังใจ แต่การกระทำนั้นๆ ต้องไม่เป็นการก้าวก่ายใดๆ ของผู้ใหญ่ ซึ่งจะทำให้ความสามารถทางการสร้างสรรค์ที่มีอยู่ภายในตัวเด็กหยุดชะงัก ซึ่งเดวิสและการ์ดเนอร์ (Davis; & Gardner, 1993) เล็งเห็นว่า “เด็กปฐมวัยเป็นเสมือนวัยที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ประกายถึงขีดสุด” ซึ่งถ้าหากมีการแทรกแซงของผู้ใหญ่มากเกินไปจะสามารถทำให้เด็ก “ขาดชีวิตชีวาเร็วเกินไป” เช่นเดียวกับ นักการศึกษาโลเวนเฟลด์ (Lowenfeld) ที่กล่าวว่า คำวิพากษ์วิจารณ์ของผู้ใหญ่ต่องานศิลปะของเด็กเป็นการบั่นทอนความเชื่อมั่นในตนเองและการแสดงออกซึ่งความรู้สึกผ่านงานทางศิลปะของเด็ก และไม่ได้ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านศิลปะแก่เด็กเลย (นภเนตร ธรรมบวร, 2544:113; อ้างอิงจาก Lowenfeld, 1968)

เลิส อานันทนะ (2535:14) ให้แนวคิดเกี่ยวกับ บทบาทของครูและผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมศิลปะศึกษา ควรคำนึงถึงแนวความคิดดังต่อไปนี้

1. สอนด้วยความรัก
2. ยอมรับนับถือในความสามารถของนักเรียนแต่ละคนที่แตกต่างกัน
3. หลีกเลี่ยงการวิพากษ์วิจารณ์ในเชิงล้อเลียน เสียดสี หรือดำเนินคดีโดยตรง
4. ไม่จำเป็นต้องรีบร้อนแก้ไขผลงานศิลปะของนักเรียน แต่ควรพุดจูงให้เกิดความคิดด้วยตัวเอง
5. อย่าแทรกแซงความคิดหรือตัดสินใจแก้ปัญหาแทนนักเรียน ทางที่ดีควรส่งเสริมให้กล้าคิด กล้าทำ และกล้าแสดงออกให้มากที่สุด
6. ใช้คำพูดช่วยและท้าทายให้แสดงออกแทนการออกคำสั่ง
7. วางแผนการจัดเตรียมเครื่องมืออุปกรณ์เอาไว้ล่วงหน้า เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกอย่างอิสระ

เบญญา แสงมลิ (2545:63) กล่าวว่า บทบาทของครูในเรื่องการจัดกิจกรรมศิลปะคือการสร้างสรรค์สภาพแวดล้อมที่ช่วยสนับสนุนการเจริญเติบโตของเด็กถึงขีดสุด การจัดตั้งที่ทำท่าย กระตุ้น และให้โอกาสสำหรับการเริ่มต้นของความซาบซึ้งในสิ่งสวยงาม การสร้างสภาพแวดล้อมที่สร้างเสริมการเจริญเติบโตของเด็ก

ดังจะเห็นได้ว่า ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ให้กับเด็กอย่างมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดการเจริญงอกงามของพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กอย่างแท้จริง ซึ่งกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ดีและพัฒนาเด็กได้นั้น ครูต้องวางแผนในการจัดกิจกรรมเป็นอย่างดี โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของพัฒนาการเด็กแต่ละวัยเป็นสำคัญ จัดกิจกรรมที่หลากหลายสนองตอบความต้องการของเด็ก นำเสนอสื่อวัสดุที่เหมาะสมและหลากหลาย การสนับสนุน ให้กำลังใจ ให้โอกาส กระตุ้นเด็ก ตลอดจนการจัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศที่อบอุ่นเอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก

12. ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย

วิรุณ ตั้งเจริญ (2526:31) ได้ให้ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมศิลปะระดับปฐมวัยว่า การสนับสนุนหรือเสนอกิจกรรมศิลปะให้เด็กสร้างสรรค์นั้นครูควรจะต้องมีเป้าหมายหรือผลงานของเด็กไว้ใจว่า

1. เขาต้องเป็นผู้ริเริ่ม
2. เขาต้องเป็นผู้นำทางความคิด
3. เขาจะต้องเป็นผู้มีจินตนาการกว้างขวาง
4. เขาจะต้องเป็นผู้มีอิสรภาพ
5. เขาจะต้องเป็นผู้กระตือรือร้นในการรับรู้

ฮิลเดบรันด์ (Hildebrand.1975 : 22-229) กล่าวว่า กิจกรรมศิลปะมีความสำคัญยิ่งในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย และให้ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมทางศิลปะไว้ 10 ข้อคือ

1. เน้นกระบวนการการทำงานของเด็กมากกว่าคำนึงถึงผลงานของเด็กที่ทำ
2. สนับสนุนการแสดงออกทางด้านความคิดสร้างสรรค์ โดยหลีกเลี่ยงการให้เด็กลอกเลียนแบบหรือวาดภาพระบายสีจากภาพในสมุดวาดภาพ เพราะทำให้เด็กไม่ได้ใช้ความคิดอย่างอิสระชื่นชมในผลงาน และความก้าวหน้าของเด็ก
3. วางแผน และเตรียมกิจกรรมต่างๆ สำหรับเด็กให้พร้อม
4. จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ให้เด็กสามารถหยิบได้ง่าย และสะดวกในการใช้
5. หลีกเลี่ยงคำถามที่ว่า “กำลังทำอะไรอยู่” หรือ “เดี๋ยวสิ่งที่เด็กทำคือ อะไร”
6. ฝึกฝนและแนะนำให้เด็กลองฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง รู้จักแสดงออก และมีทัศนคติที่ดี

ต่องานศิลปะ โดยต้องคำนึงถึงความเหมาะสมตามวุฒิภาวะของเด็กด้วย

7. ให้คิดว่ากิจกรรมด้านศิลปะมีความสำคัญเช่นเดียวกับการจัดประสบการณ์ในการเขียนและอ่าน
8. ให้ความรู้ในด้านศิลปะ เช่น เรื่องสี ขนาด และรูปร่างแก่เด็ก
9. อธิบายให้ผู้ปกครองเข้าใจถึงจุดมุ่งหมาย และแนวทางในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางด้านศิลปะแก่เด็ก

จากข้อเสนอแนะการจัดกิจกรรมศิลปะ จะเห็นได้ว่า เน้นให้เด็กมีอิสระทางด้านการคิดการทำงาน ริเริ่มด้วยตนเอง ให้เด็กได้รับประสบการณ์ในการทำงาน เน้นกระบวนการ ครูจึงไม่ควรคำนึงถึงผลผลิตหรือชิ้นงานที่เด็กทำ สิ่งสำคัญครูไม่ควรนำผลงานของเด็กแต่ละคนมาเปรียบเทียบกัน ครูเป็นเพียงผู้คอยให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน และให้กำลังใจ เพื่อไม่เป็นการรบกวนสมาธิในการทำงานของเด็ก ครูควรเข้าหาเด็กเมื่อเด็กต้องการความช่วยเหลือเท่านั้น

13. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

งานวิจัยในต่างประเทศ

แอนเวย์ และแมคโดนัลด์ (Anway , M.J.; & MacDonald, T. 1971:Abstract) อ้างอิงจากวิรุณ ตั้งเจริญ ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการรับรู้ในผลงานศิลปะสร้างสรรค์ของนักเรียนในโรงเรียนอนุบาล เพื่อประเมินรูปแบบการสอนศิลปะเด็กในโรงเรียนอนุบาล โดยรูปแบบดังกล่าวนี้ได้มาจากหลักสูตรการสอนศิลปะเชิงทดลอง ประกอบด้วยการผสมผสานองค์ประกอบในการสอนต่างๆ เท่าที่เป็นไปได้ดังต่อไปนี้ (1) ชุดสาธิตแผนภูมิที่แสดงถึงเส้น รูปร่าง , สี และ Texture-Pattern (2) ผู้ให้คำปรึกษาทางศิลปะ และ (3) การฝึกอบรมแก่ครูเป็นพิเศษ มีการนำหลักสูตรที่ครบถ้วนนี้ ซึ่งถือเป็นรูปแบบการสอนแบบหนึ่งมาเปรียบเทียบกับสถานการณ์เรียนรู้ศิลปะที่ไม่มีโครงสร้างและเป็นไปตามธรรมชาติซึ่งถือเป็นอีกรูปแบบการสอนหนึ่ง กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนอนุบาลจำนวน 30 ห้องเรียน ที่อยู่ในระบบโรงเรียนสาธารณะที่เรียกว่า Grand Rapids Public School System กลุ่มตัวอย่างเลือกมาจากเขตโรงเรียนที่มีสถานะทางเศรษฐศาสตร์สังคมต่ำ, ปานกลาง และสูง ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ถูกนำมาวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบซับซ้อนในด้านของรูปแบบการสอน, สถานะทางเศรษฐศาสตร์สังคม และระยะเวลาการสอน ผลการวิเคราะห์พบว่า รูปแบบการสอนและสถานะทางเศรษฐศาสตร์สังคมมีนัยสำคัญทางสถิติ และพบปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างรูปแบบการสอนและสถานะทางเศรษฐศาสตร์สังคมมีนัยสำคัญทางสถิติ และพบปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างรูปแบบการสอนและสถานะทางเศรษฐศาสตร์สังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเช่นกัน อย่างไรก็ตาม ไม่พบว่าระยะเวลาการสอนมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลจากการศึกษาครั้งนี้แสดงว่า รูปแบบการสอนเชิงทดลองเต็มรูปแบบนี้ใช้ได้ผลมากที่สุดต่อการพัฒนาผลงานศิลปะให้ดีขึ้น

แสดมปี (สัญญาลักษณ์ สุวรรณศรี. 2533:23; อ้างอิงจาก Stapp. 1964:52-58) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์ และสติปัญญาของนักเรียนที่เรียนศิลปะและไม่เรียนศิลปะ พบว่าความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าพวกไม่เรียนศิลปะ

วิลเลียม (William. 1971:352-358) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์ ด้านความคิดริเริ่มกับคะแนนของวิชาการหมวดคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ ศิลปศาสตร์ ดนตรี และศิลปะ ผลปรากฏว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดริเริ่มกับคะแนนรวมหมวดศิลปะภาษา วิชา ดนตรี และวิชาศิลปะ มีความสัมพันธ์กันระดับสูง

งานวิจัยในประเทศ

สุทธิพรรณ ชีรพงศ์ (2534:70) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ ทำกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบครุมีส่วนร่วมและครุไม่มีส่วนร่วม พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการ จัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบครุมีส่วนร่วมมีพฤติกรรมความร่วมมือก่อนและหลังทดลอง แตกต่างกันและเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบครุไม่มีส่วนร่วมมี พฤติกรรมความร่วมมือก่อนและหลังทดลองแตกต่างกันเช่นเดียวกัน นอกจากนั้น เด็กปฐมวัยที่ได้รับการ จัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบครุมีส่วนร่วม และแบบครุไม่มีส่วนร่วม มีพฤติกรรมความร่วมมือ แตกต่างกัน

จิตพร พิษณุกุล (2538:63) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดประสบการณ์ศิลปะประดิษฐ์แบบกลุ่ม ผลปรากฏว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ ศิลปะประดิษฐ์แบบกลุ่ม กับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ศิลปะประดิษฐ์แบบรายบุคคลมี ความสามารถในการแก้ปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วราภรณ์ นาคะศิริ (2546:47) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการคิดเชิงมีเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการ จัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์โดยใช้ทรายสี ผลการศึกษาพบว่า การคิดเชิงมีเหตุผลของเด็กปฐมวัย หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองทำกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์โดยใช้ทรายสีอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .01

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์สำหรับเด็ก ปฐมวัย สรุปได้ว่า กิจกรรมศิลปสร้างสรรค์นั้นเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญยิ่งกิจกรรมหนึ่งที่เหมาะสม กับการจัดให้กับเด็กเพื่อพัฒนาเด็กให้เจริญงอกงามทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ – จิตใจ สังคม และสติปัญญา ได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง โดยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 เปิด โอกาสให้เด็กได้สังเกต สัมผัส และจัดกระทำกับวัตถุต่างๆ เสริมสร้างความสามารถทางสติปัญญาได้ดี

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีพหุปัญญา

1. ความหมายของพหุปัญญา

ได้มีผู้กล่าวถึง ความหมายของ พหุปัญญา เอาไว้ดังนี้ พีระ รัตนะวิจิตร (2544:2) ได้ให้ความหมายของพหุปัญญา หมายถึง ศักยภาพความสามารถของมนุษย์ในการแก้ปัญหาหรือออกแบบงานและผลงานชนิดต่างๆ ในสถานการณ์ธรรมชาติ

การ์ดเนอร์ (พิมพ์พันธ์ เฉชะคุปต์. 2544:108; อ้างอิงจาก Gardner. 1983) ได้ให้ความหมายของพหุปัญญาซึ่งประกอบด้วยหลัก 3 ประการ คือ

1. ความสามารถในการแก้ปัญหา
2. ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ และค้นพบสิ่งใหม่ที่ก่อให้เกิดประโยชน์หรือผลผลิตอันมีประสิทธิภาพ

3. ความสามารถในการพบเห็นปัญหาใหม่

การ์ดเนอร์ (เขาวพา เฉชะคุปต์. 2545; อ้างอิงจาก Gardner. 1983) ได้ให้คำนิยามของคำว่า พหุปัญญา ว่าเป็นความสามารถทางชีวภาพ ซึ่งแต่ละคนจะแสดงออกมา ซึ่งเป็นสิ่งผสมผสานระหว่าง พันธุกรรมกับสิ่งแวดล้อม และเชื่อว่าเป็นโครงสร้างทางชีวจิตวิทยา ซึ่งเป็นตัวสร้างแหล่งความคิดของคน ซึ่งจะส่งต่อเนื้อหาแต่ละด้านและยังมีผลมาจากองค์ประกอบสำคัญ 2 ประการ คือ พันธุศาสตร์และสังคม และยังเชื่อว่าสติปัญญาแต่ละด้านจะเป็นกระบวนการทางจิตใจ หรือ ความสามารถที่จะค้นหาและแก้ปัญหา และสร้างผลผลิตที่มีคุณค่าเป็นที่ยอมรับของสังคม (เจดศักดิ์ ชุมนุม. 2541)

นกเนตร ธรรมบวน (2545:8) กล่าวว่า พหุปัญญา หมายถึง ความสามารถของคนที่ใช้สมอง ซึ่งจัดอวัยวะที่มีความสำคัญของร่างกายมนุษย์ เพราะนอกจากจะทำหน้าที่ควบคุมเกี่ยวกับสติปัญญา ความคิด การเรียนรู้พฤติกรรม และบุคลิกภาพของมนุษย์แล้ว สมองยังทำหน้าที่ควบคุมการทำงานของอวัยวะอื่นๆ ด้วย

ประเวศ วะสี (2535:9) กล่าวว่า พหุปัญญา หมายถึง ความฉลาดของมนุษย์ที่ไม่ได้ขึ้นอยู่กับจำนวนเซลล์ในสมอง แต่ขึ้นอยู่กับ การเชื่อมโยงเซลล์ประสาทที่จะออกงอกออกมาเป็นวงจรสมอง ถ้าสมองได้รับการกระตุ้นมากวงจรสมองก็ยิ่งมากขึ้นทำให้ฉลาด ถ้าได้รับการกระตุ้นน้อย การเชื่อมโยงกันของเซลล์ประสาทก็จะลดน้อยลงตามไปด้วย ดังนั้นสิ่งแวดล้อมและการเลี้ยงดูจึงมีความสำคัญต่อการกำหนดโครงสร้างและโปรแกรมในสมอง

บ็อง อีริคสัน (2543:3) ได้ให้ความหมายของพหุปัญญา ว่าหมายถึง ความสามารถอันหลากหลายของบุคคลตามแนวคิดของการ์ดเนอร์ โดยความสามารถทุกอย่างถูกสมองควบคุมอยู่ แต่ละด้านมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงเกี่ยวข้องกัน เมื่อด้านใดได้รับการพัฒนา ความสามารถด้านอื่นๆ จะได้รับการพัฒนาด้วย โดย การ์ดเนอร์ ได้แบ่งความสามารถไว้ 9 ด้าน คือ ปัญญาด้านภาษา (Linguistic Intelligence) ปัญญาด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ (Logical – Mathematical Intelligence) ปัญญาด้าน

มิติ (Spatial Intelligence) ปัญญาด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว (Bodily – Kinesthetic Intelligence) ปัญญาด้านดนตรี (Music Intelligence) ปัญญาด้านความเข้าใจระหว่างบุคคล (Interpersonal Intelligence) ปัญญาด้านความเข้าใจตนเอง (Intrapersonal Intelligence) ปัญญาด้านธรรมชาติ (Naturalist Intelligence) ปัญญาด้านที่ 9 คือ ด้านอัตรกวนิยม

สรุปได้ว่า พหุปัญญา หมายถึง ความสามารถที่แต่ละบุคคลแสดงออกมา ที่ต่างและหลากหลายออกไป ซึ่งเป็นความสามารถที่จะค้นหา แก้ปัญหา การปรับตัว และการสร้างสรรค์ผลงาน ที่มีคุณค่า

2. แนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีพหุปัญญา

อารี สันหลวี (อารี สันหลวี, 2535; อ้างอิงจาก Gardner, 1983) กล่าวว่า เมื่อปี ค.ศ. 1904 (พ.ศ. 2447) กระทรวงศึกษาธิการในกรุงปารีสได้อำเภอนักจิตวิทยาฝรั่งเศสชื่อ อัลเฟรด บิเนต (Alfred Binet) และคณะให้พัฒนาเครื่องมือสำหรับวัดนักเรียนประถมศึกษาที่มีความเสี่ยงที่จะเป็นนักเรียนสอบตก เพื่อหาทางช่วยเหลือแก้ไข จากการพัฒนาเครื่องมือวัดนี้ทำให้เกิดแบบทดสอบเชาว์ปัญญาขึ้นเป็นครั้งแรก หลายปีต่อมาสหรัฐได้นำแบบทดสอบนี้ไปใช้และมีการสร้างแบบทดสอบกันเพิ่มเติม และใช้อย่างแพร่หลายดังเป็นที่รู้จักในปัจจุบันว่า แบบทดสอบไอคิว (IQ) หรือแบบทดสอบเชาว์ปัญญา

เมื่อปี พ.ศ. 2447 นักจิตวิทยาชาวฝรั่งเศสชื่อ อัลเฟรด บิเนต และคณะ ได้พัฒนาเครื่องมือสำหรับวัดผู้เรียนประถมศึกษาที่มีความเสี่ยงที่จะเป็นผู้เรียนสอบตก เพื่อหาทางช่วยเหลือแก้ไข จากการพัฒนาเครื่องมือวัดนี้ทำให้เกิดแบบทดสอบเชาว์ปัญญาขึ้นเป็นครั้งแรกของโลก หลายปีต่อมาสหรัฐอเมริกาได้นำแบบทดสอบนี้ไปใช้และได้สร้างแบบทดสอบเพิ่มเติมขึ้นแล้วนำไปใช้กันอย่างแพร่หลายดังเป็นที่รู้จักในปัจจุบันนี้ว่า แบบทดสอบไอคิว (IQ)

ต่อมาหลังจากที่มีแบบทดสอบ IQ ฉบับแรก ประมาณ 80 ปี ได้มีนักจิตวิทยาชาวอเมริกันชื่อ โฮเวิร์ด การ์ดเนอร์ ประกาศว่า พวกเราคิดความหมายของคำว่าฉลาดหรือเชาว์ปัญญาหรือสติปัญญาแคบไป ท่านได้เสนอไว้ในหนังสือชื่อ “ขอบเขตของจิต” เมื่อปี พ.ศ. 2526 ว่า “ทฤษฎีพหุปัญญา” การ์ดเนอร์ต้องการที่จะรู้จักขอบเขตของศักยภาพความสามารถของมนุษย์ที่นอกเหนือไปจากคะแนนแบบทดสอบเชาว์ปัญญา เขาตั้งข้อสงสัยถึงความเชื่อถือได้ของแบบทดสอบเชาว์ปัญญาแบบต่างๆ ที่ดึงคนออกมาจากสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติและให้ทำหรือตอบเรื่องราวต่างๆ ที่ไม่เคยทำ ท่านบอกอีกว่าความฉลาดหรือเชาว์ปัญญาน่าจะเกี่ยวกับความสามารถในเรื่องของ

1. การแก้ปัญหา
2. การออกแบบงานและผลงานชนิดต่างๆ ในสถานการณ์ธรรมชาติ

โฮเวิร์ด การ์ดเนอร์ (เขาวพา เฉชะคุปต์. 2544 : 2-3; อ้างอิงจาก Howard Gardner. 1993) ได้กล่าวว่า ผู้ที่มีสมองบกพร่องในบางส่วนและพบว่าผู้ที่ถูกศึกษายังมีความสามารถในส่วนที่เหลืออยู่ ซึ่งเป็นการพิสูจน์ว่าสมองของมนุษย์ได้แบ่งเป็นส่วนๆ แต่ละส่วนได้กำหนดความสามารถเป็นเรื่องราวๆ หรือมีปัญหาหลายๆ อย่างถือกำเนิดมาจากสมองเฉพาะส่วนแตกต่างกัน การ์ดเนอร์ได้ใช้ฐานความคิดจากศาสตร์ทางการรับรู้ (Cognitive Science) และให้คำจำกัดความคำว่า “ปัญญา” ว่าเป็นความสามารถเชิงชีวจิต (Biopsychological Potential) นั่นคือคนทุกคนสามารถแสดงออกซึ่งองค์แห่งปัญญาที่เขาสามารถและพัฒนาความสามารถนั้นกับบริบทต่างๆ ตามสภาพแวดล้อมของตน เขามองสติปัญญาในหลายๆ ลักษณะ เขาเชื่อว่าสติปัญญาแต่ละด้านจะเป็นกระบวนการทางจิตใจ หรือ ความสามารถที่จะค้นหา แก้ปัญหา และสร้างผลผลิตที่มีคุณค่าเป็นที่ยอมรับของสังคม (เขาวพา เฉชะคุปต์. 2544; อ้างอิงจาก เน็คคัสค์ ชุมนุช. 2540)

คำว่า ปัญญา (Intelligence) นั้น การ์ดเนอร์ให้คำอธิบายไว้ว่า คือความสามารถของมนุษย์ในการแก้ปัญหาหรือทำอะไรสักอย่างที่มีค่าในสังคมเดียวหรือหลายสังคม ความสามารถนั้นต้องมีส่วนของสมองเป็นฐานรองรับ มีประชาชนบางกลุ่มที่เก่งในปัญญานั้นๆ และบางกลุ่มไม่เก่งเลย และปัญญาหรือความสามารถนั้นๆ ปรากฏในสัตว์อื่นๆ นอกจากมนุษย์ในประวัติศาสตร์ของวิวัฒนาการบ้างหรือไม่ ในตอนแรก การ์ดเนอร์บอกว่ามีปัญญา 8 ประการ (อารี สันทวิ. 2543:5-9; อ้างอิงจาก Garder. 1997) แล้ว ตามคำบรรยายของ การ์ดเนอร์เอง สรุปได้ดังนี้

1. ความสามารถทางพหุปัญญาด้านภาษาทั้งพูดและเขียน (Linguistic Intelligence) คือ ความสามารถในการใช้ภาษาเดิมของตน และอาจจะสามารถใช้ภาษาอื่นได้ด้วย เพื่อแสดงความคิดและความรู้สึกของตน และแสดงความเข้าใจต่อผู้อื่น กวีเป็นผู้มีปัญญาทางภาษาโดยแท้ คนอื่นๆ เช่น นักพูด ทนายความ คนที่ใช้ภาษาในการทำมาหาเลี้ยงชีพแสดงออกถึงความสามารถทางภาษาอย่างชัดเจน
2. ความสามารถทางพหุปัญญาด้านในการใช้เหตุผลเชิงตรรกศาสตร์และคณิตศาสตร์ (Logical mathematical Intelligence) หมายถึงความสามารถเข้าใจหลักการของเหตุและผล (causal system) อย่างที่นักวิทยาศาสตร์และนักตรรกศาสตร์ปฏิบัติ หรือความสามารถในการจัดกระทำกับตัวเลข ปริมาณและการปฏิบัติการทางคณิตศาสตร์ (บวก ลบ คูณ หาร) อย่างที่นักคณิตศาสตร์กระทำกัน
3. ความสามารถทางพหุปัญญาด้านมิติ (Spatial Intelligence) หมายถึงความสามารถในการสร้างภาพ 3 มิติของโลกภายนอกขึ้นในจิตใจของตนเอง เช่น นักบินหรือนักเดินเรือ มองภาพของโลกภายนอกในการนำเครื่องบิน หรือเรือไปตามทิศทางที่ต้องการ หรืออย่างนี้นักหมากรุกหรือช่างแกะสลักมองภาพ 3 มิติ มีประโยชน์ในงานทั้งด้านศิลปะและวิทยาศาสตร์ ถ้าหากท่านมีความสามารถทางด้านภาพมิตินัก ท่านอาจจะเป็นคนเก่งด้านการวาดภาพ แกะสลัก หรือสถาปนิก มากกว่าจะเป็นนักดนตรีหรือนักเขียน

4. ความสามารถทางพหุปัญญาด้านกล้ามเนื้อในการเคลื่อนไหวของร่างกาย (Bodily kinesthetic Intelligence) คือความสามารถในการใช้ร่างกายทั้งหมดหรือบางส่วน เช่น มือ นิ้วมือ หรือ แขน ในการแก้ปัญหาทำอะไรสักอย่าง หรือผลิตอะไรสักอย่างออกมา ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือนักกีฬา นักแสดง โดยเฉพาะนักเต้นรำหรือดาราหนัง หรือละคร

5. ความสามารถทางพหุปัญญาด้านดนตรี (Musical Intelligence) คือความสามารถในการคิดเป็นดนตรีสามารถฟังรูปแบบ จำได้ รู้ได้ และอาจจะปฏิบัติได้ด้วย คนที่มีปัญญาทางด้านดนตรีอย่างสูงไม่เพียงแต่จำดนตรีได้ง่ายเท่านั้นยังฝังใจในดนตรีอย่างมีวันลืมอีกด้วย

6. ความสามารถทางพหุปัญญาด้านสังคมหรือเข้าใจคนอื่น (Interpersonal Intelligence) เป็นปัญญาที่ทุกคนต้องการ โดยเฉพาะบุคคลที่มีอาชีพครู การแพทย์ การขาย หรือนักการเมือง คนที่ต้องทำงานกับคนมากๆ ต้องมีความสามารถ หรือมีปัญญาทางสังคมสูง

7. ความสามารถทางพหุปัญญาด้านความเข้าใจตนเอง (Intrapersonal Intelligence) คือปัญญาในการเข้าใจตนเอง รู้ว่าตนเป็นใคร มีความสามารถทำอะไรได้บ้าง รู้ว่าตนมีความต้องการทำอะไร ควรจะมีการตอบโต้สิ่งต่างๆ อย่างไร สิ่งใดควรหลีกเลี่ยง และสิ่งใดควรเสาะหา เรามักจะชอบที่จะเข้าใจตนเอง เพราะคนพวกนี้จะไม่ทำอะไรมั่วๆ พวกเขาทำอะไรได้บ้างทำอะไรไม่ได้บ้าง และพวกเขารู้ว่าตัวเองต้องการอะไร ควรจะไปที่ไหน หรือไปหาใคร

8. ความสามารถทางพหุปัญญาด้านการเข้าใจสภาพธรรมชาติ (Naturalistic Intelligence) คือปัญญาที่มนุษย์ใช้ในการแยกแยะธรรมชาติ เช่น แยกระหว่างพืชกับสัตว์แยกประเภทของพืช ประเภทของสัตว์ รวมทั้งความฉับไวในการเข้าใจลักษณะอื่นๆ ของธรรมชาติ เช่น สภาพของก้อนเมฆ ก้อนหิน เป็นต้น ความสามารถเช่นนี้มีประโยชน์สำหรับมนุษย์ ทั้งอดีตและปัจจุบัน เช่น เป็นประโยชน์ต่อพรานหรือคนหาของป่า ชาวนา นักพฤกษศาสตร์หรือต่อครัว เป็นต้น ความสามารถในการแยกแยะสิ่งต่างๆ เช่น รถ กางเกง เครื่องสำอางหรืออื่นๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตปัจจุบัน การมองเห็นรูปแบบใน วิทยาศาสตร์บางแขนงก็เป็นลักษณะความสามารถเข้าใจสภาพธรรมชาติเช่นกัน

3. องค์ประกอบของทฤษฎีพหุปัญญา

การ์ดเนอร์ได้จำแนกความสามารถหรือสติปัญญา (Intelligence) ของมนุษย์ออกเป็น 7 ด้าน ต่อมาได้มีการค้นพบอีก 1 ด้าน จึงได้เพิ่มเติมขึ้นเป็น 8 ด้านดังนี้

1. พหุปัญญาด้านภาษา (Linguistic Intelligence) คือความสามารถสูงในการใช้ภาษา ไม่ว่าจะเป็นการพูด เช่น นักเล่านิทาน นักพูด นักการเมือง หรือนักเขียน เช่น กวี นักเขียนบทละคร บรรณาธิการ นักหนังสือพิมพ์ ปัญญาด้านนี้ยังรวมถึงความสามารถในการจัดกระทำเกี่ยวกับโครงสร้างของภาษา เสียง ความหมายและเรื่องเกี่ยวกับภาษา เช่น ความสามารถในการใช้ภาษาในการหว่านล้อม อธิบายและอื่นๆ เป็นต้น

2. พหุปัญญาด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ (Logical-Mathematical Intelligence) คือ ความสามารถสูงในการใช้ตัวเลข เช่น นักบัญชี นักคณิตศาสตร์ นักสถิติและผู้ให้เหตุผลดี เช่น นักวิทยาศาสตร์ นักตรรกศาสตร์ นักจัดทำโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ปัญญาด้านนี้ยังรวมถึงความไวในการเห็นความสัมพันธ์ แบบแผน ตรรกวิทยา การคิดเชิงนามธรรมและการคิดที่เป็นเหตุ เป็นผล การคิดคาดการณ์ วิธีที่ใช้ได้แก่ การจำแนกประเภท การจัดหมวดหมู่ การสันนิษฐาน สรุปคิดคำนวณ และการคิดตั้งสมมติฐาน

3. พหุปัญญาด้านมิติ (Spatial Intelligence) คือ ความสามารถสูงในการมองเห็นพื้นที่ได้แก่ นายพราน ลูกเสือ ผู้นำทางและสามารถปรับปรุงจิตวิธีการใช้เนื้อที่ได้ดี เช่น สถาปนิก มัณฑนากร ศิลปิน นักประดิษฐ์ ปัญญาด้านนี้รวมไปถึงความไวต่อสี เส้น รูปร่าง เนื้อที่ และความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเหล่านี้ นอกจากนี้ยังหมายถึงความสามารถที่จะมองเห็นและแสดงออกเป็นรูปร่างถึงสิ่งที่เห็นและความคิดเกี่ยวกับพื้นที่ เป็นต้น

4. พหุปัญญาด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว (Bodily-Kinesthetic Intelligence) คือ ความสามารถสูงในการใช้ร่างกายของตนเองแสดงความคิด ความรู้สึก ได้แก่ นักแสดง นักแสดงท่าเต้น นักกีฬา นาฏกร นักฟิสิกส์ และความสามารถในการใช้มือประดิษฐ์ เช่น นักปั้น ช่างซ่อมรถยนต์ ศัลยแพทย์ ปัญญาด้านนี้รวมถึงทักษะทางกาย เช่น ความคล่องแคล่ว ความแข็งแรง ความรวดเร็ว ความยืดหยุ่น ความประณีต และความไวทางประสาทสัมผัส เป็นต้น

5. พหุปัญญาด้านดนตรี (Musical Intelligence) คือ ความสามารถสูงทางด้านดนตรี ได้แก่ นักดนตรี นักแต่งเพลง นักวิจารณ์ดนตรี ปัญญาทางด้านนี้รวมถึงความไวในเรื่องจังหวะ ทำนอง เสียง ตลอดจนความสามารถในการเข้าใจดนตรีและวิเคราะห์ดนตรี

6. พหุปัญญาด้านความเข้าใจระหว่างบุคคล (Interpersonal Intelligence) คือ ความสามารถสูงในการเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดและเจตนาของผู้อื่น ทั้งนี้รวมถึงความไวในการสังเกต น้ำเสียง ใบหน้า ท่าทาง ทั้งยังมีความสามารถสูงในการรู้ถึงลักษณะต่างๆ ของสัมพันธภาพของมนุษย์ และสามารถตอบสนองได้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เช่น สามารถทำใหบุคคลหรือกลุ่มบุคคลปฏิบัติตามได้

7. พหุปัญญาด้านความเข้าใจตนเอง (Intrapersonal Intelligence) คือ ความสามารถสูงในการรู้จักตนเองและสามารถประพฤติปฏิบัติตนได้จากความรู้จักตนนี้ ความสามารถในการรู้จักตนได้แก่ รู้จักตัวเองตามความเป็นจริง เช่น มีจุดอ่อน จุดแข็งเรื่องใด มีความรู้เท่าทันอารมณ์ ความคิด ความปรารถนาของตน มีความสามารถที่จะฝึกตนเองและเข้าใจตนเอง ผู้ที่มีความสามารถด้านนี้มักจะประกอบอาชีพที่ต้องทำงานคนเดียว เช่น เป็นเจ้าของกิจการเอง เป็นต้น

8. พหุปัญญาด้านธรรมชาติ (Naturalist Intelligence) คือ ความสามารถในการรู้จักธรรมชาติของพืชและสัตว์ สามารถจัดจำแนกประเภทของสิ่งมีชีวิตและสิ่งที่ไม่มีชีวิต การเข้าใจวงจรของระบบธรรมชาติและสามารถเรียนรู้ได้ดีในเรื่องของธรรมชาติ ผู้ที่มีความสามารถในด้านนี้ มักจะชอบท่องเที่ยวไปตามป่าเขา ชอบทัศนศึกษา ชอบการยิงนก ตกปลา การพจญภัยและการล่าสัตว์ เป็นต้น

สรุปได้ว่า แนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีพหุปัญญา เกิดจากความเชื่อในเรื่องศักยภาพและความสามารถของมนุษย์ที่หลากหลาย อันเกิดจากสมองแต่ละส่วน จึงทำให้มนุษย์มีปัญญาหลายด้าน

4. ความสำคัญของพหุปัญญา

อารี สันทรวี (อารี สันทรวี. 2535; อ้างอิงจาก Gardner. 1983) กล่าวว่า เมื่อปี ค.ศ. 1904 (พ.ศ.2447) ทฤษฎีพหุปัญญาไม่เพียงแต่จะอธิบายถึงลักษณะของปัญญาทั้ง 8 ด้าน เท่านั้นแต่มีสาระสำคัญเกี่ยวกับปัญญาเหล่านี้คือ

1. คนทุกคนมีปัญญาทั้ง 8 ด้าน เพียงแต่ว่าจะมากน้อยด้านใด คนส่วนใหญ่มักจะมีสูงเพียง 1-2 ด้านเท่านั้น ส่วนด้านอื่นๆ จะไม่สูงมากนัก
2. คนทุกคนสามารถพัฒนาปัญญาแต่ละด้านให้สูงขึ้นถึงขั้นระดับที่ใช้การได้ ถ้ามีการให้กำลังใจ มีการฝึกฝนอบรม และการได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง รวมทั้งสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมด้วย
3. ปัญญาด้านต่างๆ ทำงานร่วมกันได้ ยกเว้นกรณีที่มีความพิการทางสมอง
4. ปัญญาแต่ละด้านจะมีการแสดงความสามารถหลายอย่าง เช่น บางคนไม่มีความสามารถทางด้านการอ่าน แต่มีความสามารถเล่าเรื่องได้เก่งและใช้ภาษาพูดได้คล่องแคล่ว

จากความหมายของพหุปัญญา องค์ประกอบและความสำคัญของทฤษฎีพหุปัญญาดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปเป็นศักยภาพความสามารถของมนุษย์ในการแก้ปัญหาหรือออกแบบงานและผลงานชนิดต่างๆ ในสถานการณ์ธรรมชาติ ออกมาในลักษณะองค์ประกอบแกน ระบบในแต่ละด้านได้ดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงองค์ประกอบแกน ระบบสัญลักษณ์ และผลงานสูงสุดของปัญญาแต่ละด้าน
ที่แตกต่างกันไป

ปัญญา	องค์ประกอบแกน	ระบบสัญลักษณ์	ลักษณะผลผลิต สูงสุด
ด้านภาษา	ไวต่อเสียงของคำ, โครงสร้าง สร้าง ความหมายและหน้าที่ของคำในภาษา	ระบบภาษาที่มีการสะกดคำ	นักเขียน, นักพูด
ด้านตรรก - คณิตศาสตร์	มีความไวในการวินิจฉัยแบบแผน จำนวนและเหตุผล สามารถวิเคราะห์ เหตุผลซับซ้อน	ภาษาคอมพิวเตอร์	นักวิทยาศาสตร์, นักคณิตศาสตร์
ด้านมิติ	สามารถรับรู้สิ่งที่มองเห็นภายนอก และแปลงกับเป็นการรับรู้ภายในได้	ภาษารูปภาพ (เช่นภาษาจีน)	จิตรกร สถาปนิก
ด้านการ เคลื่อนไหว ร่างกาย	สามารถควบคุมการเคลื่อนไหวของ ร่างกายและมีความสามารถทางมือกับ วัตถุ	ภาษามือ, ภาษาเบรล	นักกีฬา, นักเต้นรำ, นักปั้น
ด้านดนตรี	เข้าใจและสามารถผลิตจังหวะทำนอง และมีความเข้าใจ ซาบซึ้งการ แสดงออกทางดนตรี	ระบบตัวโน้ตดนตรี ระบบรหัสโทรเลข	นักแต่งเพลง นักแสดง
ด้านความเข้าใจ ระหว่างบุคคล	สามารถวินิจฉัยและปฏิบัติอย่าง เหมาะสมต่ออารมณ์และความต้องการ ของผู้อื่น	สิ่งที่ช่วยให้รู้ในสังคม เช่น ท่าทาง การแสดงออกบน ใบหน้า	นักแนะแนว นักการเมือง
ด้านด้านความ เข้าใจตนเอง	สามารถจำแนกความรู้สึกของตนเองรู้ จัดอ่อนและจุดแข็งของตนเอง	สัญลักษณ์เกี่ยวกับตน เช่น ความฝัน ผลงานศิลปะ	นักจิตบำบัด ผู้นำทางศาสนา
ด้านธรรมชาติ	สามารถจำแนกประเภท รู้จักธรรมชาติ ของพืชและสัตว์	การแสดงออกเช่นการปลูก พืชเลี้ยงสัตว์สะสมภาพพืช, สัตว์	นักชีววิทยา, นัก อนุรักษ์ธรรมชาติ เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้

จากตาราง 1 แสดงองค์ประกอบแกน ระบบสัญลักษณ์ และผลงานสูงสุดของปัญญาแต่ละด้าน
ที่แตกต่างกันไป จึงส่งผลให้แต่ละคนมีความสามารถไม่เหมือนกัน ท้ายที่สุดจึงมีพฤติกรรมถาวรที่
แสดงออกตามปกติ และประกอบอาชีพไม่เหมือนกัน นอกจากนี้ยังพบว่า พหุปัญญามีความสัมพันธ์กับ
การพัฒนาศักยภาพสมอง ดังแสดงใน ตาราง 2

ตาราง 2 แสดงให้เห็นถึงปัญหาแต่ละด้านจะอยู่ในที่ต่างๆ กันของสมอง

ปัญหา	ระบบประสาท	ลักษณะพัฒนาการ	วิธีการที่วัฒนธรรมยกย่อง
ปัญหาด้านภาษา	ขมับด้านซ้ายและหูด้านหน้า	ผลึกออกออกผลตั้งแต่วัยเด็กและอยู่ไปจนถึงวัยชรา	การเล่านิทาน, วรรณคดี
ปัญหาด้านตรรกะ-คณิตศาสตร์	ด้านหูซ้าย	สูงสุดตอนวัยรุ่นและผู้ใหญ่ตอนต้นเริ่มเสื่อมถอยตั้งแต่อายุ 40 ปี	การค้นพบทางวิทยาศาสตร์ ทฤษฎีคณิตศาสตร์ การนับและระบบแยกประเภท
ปัญหาด้านมิติสัมพันธ์	บริเวณส่วนหลังของสมองซีกขวา	ความคิดเชิงเรขาคณิต จะเริ่มตั้งแต่ปฐมวัยและคิดรูปแบบยูคลิดประมาณ 9 -10 ปี แต่ความไวต่อศิลปะ จะมีตั้งแต่เด็กจนถึงวัยชรา	ผลงานศิลปะ, ระบบการนำทาง, การออกแบบ, สถาปัตยกรรม, การประดิษฐ์ สิ่งใหม่ๆ
ปัญหาด้านการเคลื่อนไหวร่างกาย	เซเรเบลลัมและมอเตอร์คอร์เทกซ์	แตกต่างกันตามลักษณะองค์ประกอบ เช่น ความแข็งแรง ความยืดหยุ่นและประเภทของการแสดงออก เช่น ยิมนาสติก เบสบอล การแสดงท่าเต้น	ผลงานประดิษฐ์ด้วยมือ เล่นกีฬา การแสดงละคร การเต้นรำ การปั้น การแกะสลัก
ปัญหาด้านดนตรี	ขมับด้านขวา	เป็นปัญหาที่พัฒนาก่อนสุดอัจฉริยะ เด็กๆ จะผ่านวิกฤติการณ์พัฒนาหลายขั้น	การแต่งเพลง การแสดง การอัดเทป
ปัญหาด้านความเข้าใจผู้อื่น	สมองซีกขวาและระบบลิมบิก	ระยะ 3 ปีแรกของชีวิตเป็นระยะสำคัญ ในการสร้างความสัมพันธ์ชีวิต	ผลงานการเมือง, ระบบธรรมเนียมสังคมนิยม
ปัญหาด้านความเข้าใจตนเอง	สมองด้านหน้าและระบบลิมบิก	ความสัมพันธ์ระหว่างตนกับผู้อื่น พัฒนา ระหว่าง 3 ปีแรกของชีวิตซึ่งเป็นระยะวิกฤติในการพัฒนา	ระบบศาสนา ทฤษฎีจิตวิทยา พิธีกรรมต่างๆ
ปัญหาด้านธรรมชาติ	สมองด้านหลังและด้านหน้า	การขึ้นขอบในความงามของธรรมชาติชีวิตสัตว์และต้นไม้	การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ป่าและสัตว์

จากตาราง 2 แสดงให้เห็นถึงปัญหาแต่ละด้านจะอยู่ในที่ต่างๆ กันของสมองและสรุปออกมาเป็นลักษณะการพัฒนาปัญหาแต่ละด้าน

5. การใช้พหุปัญญาในชั้นเรียน

นกเนตร ธรรมบวน (2545:8) กล่าวว่า ทฤษฎีพหุปัญญาเป็นรูปแบบที่ดีในด้านการพิจารณาความสามารถด้านการสอนที่เด่น และด้านการสอนที่ควรปรับปรุง เช่น ครูบางคนมักจะหลีกเลี่ยงการวาดรูปบนกระดานดำ หรือการใช้รูปภาพ กราฟ ไดอะแกรมในการนำเสนอบทเรียน เพราะปัญหาทางด้านมิติของครูมิได้พัฒนามากหรือครูบางคนนิยมใช้รูปแบบการสอนให้ผู้เรียนทำงานเป็นกลุ่ม เพราะครูมีจุดเด่นทางปัญญาด้านมนุษยสัมพันธ์ เป็นต้น การใช้ทฤษฎีพหุปัญญาลำรวจแนวการสอนของท่านจะช่วยทำให้ท่านทราบว่าท่านมีความสามารถทางปัญญาด้านใด ถึงแม้ว่าจะไม่มีความสามารถครบถึง 8 ด้าน แต่ท่านก็อาจหาวิธีพัฒนาด้านที่ท่านไม่ถนัดดังต่อไปนี้

1. พึ่งพาความสามารถพิเศษของเพื่อนร่วมงาน เช่น ถ้ารู้ว่าย้อยทางดนตรีไม่สามารถนำเข้ามาใช้ในการสอนได้ ท่านอาจจะขอความช่วยเหลือจากครูที่สอนดนตรีในโรงเรียน หรือครูที่มีความถนัดและอาจจัดรูปแบบการสอนเป็นทีมก็ได้ เป็นต้น
2. ให้ผู้เรียนช่วย ผู้เรียนอาจช่วยครูในด้านที่ครูไม่ถนัด เช่น อาจช่วยครูวาดภาพประกอบหรือ แสดงดนตรีประกอบ เป็นต้น

6. ประโยชน์ของพหุปัญญา

กรีนฮอก Greenhawk (สุรศักดิ์ หลาบมาลา. 2541:55; อ้างอิงจาก Greenhawk. 1997) ได้รวบรวมเกี่ยวกับประโยชน์ของพหุปัญญาในห้องเรียนไว้ได้ 5 รายการดังนี้

1. ช่วยให้นักเรียนเข้าใจความสามารถของตนเองและของคนอื่น
2. ช่วยให้นักเรียนใช้ประโยชน์จากจุดแข็งของตนและปรับปรุงจุดอ่อนของตน
3. ช่วยเสริมความมั่นใจในตนเองของนักเรียนซึ่งจะช่วยให้นักเรียนกล้าทำงานที่ยากกว่าเดิม
4. ช่วยให้นักเรียนเรียนได้ดีขึ้น เพราะทำให้เกิดการจดจำไม่ลืม โดยเฉพาะบทเรียนที่ใช้ฝึกหลายปัญญา
5. ช่วยในการประเมินทักษะพื้นฐานและระดับของนักเรียนได้อย่างแม่นยำ

สรุปได้ว่า การส่งเสริมความสามารถทางพหุปัญญาในแต่ละด้านนั้น ขึ้นอยู่กับบุคคล สภาพแวดล้อม วัสดุอุปกรณ์ และกิจกรรมต่างๆ ที่เหมาะสมกับเด็กในวัยต่างๆ ซึ่งจะทำให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล

7. การพัฒนาและส่งเสริมพหุปัญญาด้านต่างๆ ให้กับผู้เรียน

ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์ และ บังอร เสรีรัตน์ (2543:3) ปัญญาจะพัฒนาขึ้นได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่อไปนี้

1. สภาพทางชีววิทยาของบุคคล อันได้แก่ กรรมพันธุ์ หรือการกระทบกระเทือนของสมองก่อนตั้งครรภ์ ระหว่างตั้งครรภ์ และเมื่อเกิดขึ้นมาแล้ว
 2. ประวัติชีวิตของแต่ละบุคคล อันได้แก่ ประสบการณ์ที่มีกับพ่อแม่ ครู พี่น้อง และเพื่อนฝูง อาจเป็นประสบการณ์ที่จะช่วยพัฒนาปัญญา หรือทำให้ปัญญาชะงักงัน
 3. พื้นฐานทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ตลอดจนเวลา สถานที่ที่เกิดและเติบโต จะมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมปัญญาบางด้านและไม่ส่งเสริมบางด้าน
- ประสบการณ์ต่อไปนี้จะเป็สิ่งแวดล้อมที่จะช่วยพัฒนาหรือบั่นทอนการพัฒนาของปัญญา

1. การมีอุปกรณ์ที่เหมาะสมหรือครูดี
2. องค์ประกอบทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เช่น ถ้าผู้เรียนมีแนวโน้มชอบวิชาคณิตศาสตร์หรือวิทยาศาสตร์ในขณะที่สังคมกำลังส่งเสริมวิชานี้ อยู่ มีการให้ทุนอย่างมากมายปัญญาทางด้านนี้ก็ได้รับการพัฒนาไปด้วย เป็นต้น
3. องค์ประกอบทางภูมิศาสตร์ เช่น ถ้าเกิดมาในท้องถิ่นที่เป็นไร่นาจะมีการพัฒนาทางกายมากกว่าผู้ที่เกิดมาอยู่ในคอนโดมิเนียม เป็นต้น
4. องค์ประกอบทางครอบครัว เช่น เด็กต้องการที่จะเป็นนักศิลปิน แต่พ่อแม่ต้องการให้เป็นนักกฎหมายหรือผู้พิพากษา ปัญญาด้านอื่นๆ ก็จะไม่ได้รับการพัฒนา เป็นต้น
5. องค์ประกอบด้านสถานการณ์ เช่น การมีครอบครัวที่ใหญ่ ต้องช่วยทางบ้านดูแลเลี้ยงน้องจนไม่มีเวลาที่จะพัฒนาปัญญาหรือความสามารถพิเศษใดๆ เป็นต้น

จากปัจจัยและองค์ประกอบที่ส่งเสริมหรือพัฒนาความสามารถผู้เรียน ครูและผู้เกี่ยวข้องสามารถนำมากำหนดเป็นยุทธวิธีในการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในแต่ละด้านได้

8. ทฤษฎีพหุปัญญากับยุทธวิธีการสอน

ครูจึงควรใช้ยุทธวิธีการสอนหลายๆ เพราะความแตกต่างระหว่างเด็กผู้เรียนมีมาก วิธีเข้าสามารถใช้วิธีทั้ง 8 ด้าน ได้ในวันหนึ่งๆ เด็กจะได้รับการพัฒนาปัญญาตรงกับความสามารถของตนเอง

ยุทธวิธีการสอนสำหรับปัญญาด้านภาษา

1. การเล่านิทาน ครูควรจัดความคิรวบยอดในเรื่องที่จะสอนให้อยู่ในนิทานและแทรกเรื่องที่จะสอนโดยใช้จินตนาการ

2. การระดมพลังสมอง ให้ผู้เรียนทุกคนแสดงความคิดเห็นที่สัมพันธ์กับเรื่อง ไม่มีการพิจารณา ทุกความคิดมีความสำคัญ เมื่อได้ข้อคิดแล้วจึงจัดกลุ่มของข้อคิดแล้วให้ผู้เรียนร่วมกันไตร่ตรองหาทางนำไปใช้ ยุทธวิธีนี้จะทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่าคุณค่าความคิดของตนได้รับการยอมรับ

3. การอัดเสียงเทป จะช่วยให้ผู้เรียนรู้จักความสามารถทางเสียงของตนเองและอำนาจของคำพูดในการสื่อสาร การแก้ปัญหาและแสดงความรู้สึก

4. การเขียนบันทึกประจำวัน บันทึกผลการทดลอง บันทึกข้อมูลของตัวละครจากการ์ตูนวรรณคดี หรือบันทึกบทสนทนา

5. การตีพิมพ์หนังสือ หมายถึงการนำผลงานของตนเองมาพิมพ์และแจกจ่ายไปยังเพื่อนๆ หรือห้องสมุดเพื่อเป็นการเผยแพร่ผลงาน

9. รูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา

รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ (The Multiple Intelligences Model for Learning) ซึ่งรองศาสตราจารย์ ดร. เขียวพา เดชะคุปต์ (2544:6-7) ได้พัฒนาขึ้น โดยมีพื้นฐานเป็นรูปแบบจากทฤษฎีของ โฮเวิร์ด การ์ดเนอร์ เพื่อใช้เป็นแนวในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาศักยภาพ และคุณลักษณะของผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับปฏิรูปการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ โดยการให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ จะเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ โดยการให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามหลักการ 5 ขั้น ที่ใช้อักษรย่อว่า ACACA โดยมีแนวทางในการสร้างขั้นตอนกิจกรรมการเรียนรู้

1. ขั้นผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีชีวิตชีวา (Application) ในขั้นนี้สร้างขึ้นตามความเชื่อที่ว่า การเรียนรู้จะทำได้ดีเมื่อผู้เรียนลงมือกระทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ในขั้นนี้จะเน้นการให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Hand-on) โดยการทดลองค้นคว้า การปฏิบัติจริง ซึ่งเน้นการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic Learning)

2. ขั้นการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มร่วมกับผู้อื่น (Cooperative Learning) ในขั้นนี้เกิดจากแนวความคิดที่ว่า การเรียนรู้ที่เหมาะสมจะเกิดขึ้นได้ดีจากการที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำงาน และเรียนร่วมกับผู้อื่น ซึ่งได้แนวคิดในเรื่องกระบวนการกลุ่ม หรือกลุ่มสัมพันธ์

3. ขั้นวิเคราะห์กิจกรรมการเรียนรู้ (Analysis) การเรียนรู้ที่ดี และมีประสิทธิภาพ จะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ความรู้สึกและประสบการณ์ของตนเอง ว่าทำอะไรไปบ้าง และรู้สึกอย่างไร

4. ขั้นสรุปและสร้างองค์ความรู้ (Constructivism) การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดี เมื่อผู้เรียนสามารถสรุปสิ่งต่างๆ ที่เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง หรือที่เรียกว่าผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

5. ขั้นการนำสิ่งที่เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีความหมายในชีวิตจริง (Application) เมื่อผู้เรียนสรุปสิ่งที่เรียนรู้ได้แล้ว การเรียนรู้ที่แท้จริง คือการที่ผู้เรียนสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้นั้นไปประยุกต์ใช้กับการแก้ปัญหา หรือกับสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน

10. ลักษณะบุคคลที่มีความสามารถทางพหุปัญญา

สุปราณี ไกรวัตนุสสรณ์ และคณาพร คมสัน (สันสันตสิศักดิ์ ผาผาย. 2546:3-19) ได้อธิบาย ลักษณะบุคคลที่มีความสามารถด้านต่างๆ ตามทฤษฎีพหุปัญญาไว้ดังนี้

1. ลักษณะของบุคคลที่มีความสามารถในการใช้วาจา / ภาษา
 - 1.1 ชอบฟังและได้ตอบกับการพูดในรูปแบบต่างๆ
 - 1.2 ชอบเลียนแบบเสียง ภาษา การอ่านและการเขียนของผู้อื่น
 - 1.3 เรียนรู้โดยผ่านทักษะการฟัง การอ่าน การเขียน และการอภิปราย
 - 1.4 มีความสามารถในการฟังในระดับความเข้าใจ การถอดความ การตีความ และการจดจำในสิ่งที่ได้ฟัง
 - 1.5 มีความสามารถในการอ่านระดับความเข้าใจ การย่อความ การตีความ การอธิบาย การจดจำสิ่งที่อ่าน
 - 1.6 มีความสามารถในการพูดต่อหน้ากลุ่มบุคคลหลายอาชีพ การพูดเพื่อจุดประสงค์ต่างๆ การใช้ภาษาพูดที่ง่ายต่อการเข้าใจการพูดชักจูง การโน้มน้าว การพูดให้คนอื่นเชื่อถือในเวลาอันเหมาะสม
 - 1.7 มีความสามารถเขียนได้ถูกต้องตามไวยากรณ์ การสะกดเครื่องหมายวรรค
 - 1.8 มีความสามารถในการเรียนภาษาอื่นๆ ได้
 - 1.9 ใช้ทักษะทางภาษาทั้ง 4 ในการจดจำ การสื่อสาร การอภิปราย การอธิบาย การชักจูง การสร้างความรู้ใหม่ การสร้างความหมายใหม่ๆ และสะท้อนให้ ผู้อื่นเข้าใจธรรมชาติของภาษา
 - 1.10 มีความพยายามในการฝึกฝนภาษาของตนให้เกิดความชำนาญ
 - 1.11 มีความสนใจในกิจกรรมทางภาษา อันได้แก่ การเขียนบันทึกประจำวัน บทกวี การเล่าเรื่อง การได้วาที การพูดในโอกาสต่างๆ การเขียน และการ เขียนบทความในวารสารต่างๆ
 - 1.12 มีการสร้างสรรค์รูปแบบต่างๆ ทางภาษา อันได้แก่ งานเขียนหรือการพูดแนวใหม่ๆ
 - 1.13 มีอารมณ์ขัน
2. ลักษณะของบุคคลที่มีความสามารถในการใช้เหตุผลและแนวคิดทาง คณิตศาสตร์
 - 2.1 รู้และเข้าใจหน้าที่ของสิ่งต่างๆ รอบตัว
 - 2.2 คำนวณและเข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับปริมาณ เวลา เหตุผล
 - 2.3 เข้าใจสัญลักษณ์ที่เป็นนามธรรมเพื่อถ่ายทอดแนวคิดและสิ่งที่เป็นรูปธรรม

- 2.4 สามารถใช้ทักษะของการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีเหตุผล
- 2.5 เข้าใจรูปแบบและความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ รอบตัว
- 2.6 รู้จักตั้งสมมติฐานและทดสอบได้
- 2.7 สามารถใช้ทักษะทางคณิตศาสตร์ อันได้แก่ การประมาณ การคำนวณ การตีความเป็น สถิติ และการนำข้อมูลเป็นสัญลักษณ์ต่างๆ
- 2.8 ชอบคิดในแนวทางการคำนวณ เช่น การรวบรวมข้อมูล การตั้งสมมติฐานการใช้สูตรอันเป็นรูปแบบ รู้จักยกตัวอย่างสิ่งที่ขัดแย้งกับกฎเกณฑ์ และชอบโต้เถียงโดยยื่นกรณความถูกต้อง
- 2.9 แก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์โดยใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ
- 2.10 สนใจเลือกอาชีพที่เกี่ยวกับการคำนวณ เช่น นักบัญชี ผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับคอมพิวเตอร์ นักกฎหมาย วิศวกร และนักเคมี
- 2.11 ชอบสร้างสรรค์รูปแบบใหม่ๆ มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งทางด้านคณิตศาสตร์
- 3. ลักษณะของบุคคลที่มีความสามารถในด้านมิติสัมพันธ์
- 3.1 เรียนรู้ได้จากการมองเห็นและการสังเกต สามารถจำใบหน้า วัตถุ รูปร่าง สี รายละเอียดและฉาก
- 3.2 สามารถสืบค้นร่องรอยหรือวัตถุได้ เช่น การค้นหารอยเท้า หรือร่องรอยในป่าการขับรถตามเส้นทางจราจร
- 3.3 ใช้จินตนาการในการสร้างมโนภาพและรายละเอียด รวมทั้งใช้ในการเรียกความทรงจำกลับคืน
- 3.4 สามารถอ่านแผนภูมิ ตาราง แผนที่ ชอบเรียนสิ่งที่นำเสนอด้วยลายเส้นหรือสิ่งที่มองเห็นได้
- 3.5 สนุกกับการขีดเขียน การวาดภาพ การระบายสี การปั้น
- 3.6 มีความสามารถและสนุกกับการสร้างภาพ 3 มิติเป็นรูปทรงต่างๆ เช่น พับกระดาษเป็นรูปทรงต่างๆ
- 3.7 สามารถมองวัตถุในมุมมองที่ต่างจากคนอื่น หรือมองเห็นสิ่งที่ซ่อนเร้นได้
- 3.8 สร้างสรรค์วัตถุจากสิ่งที่เป็นนามธรรม
- 3.9 สนใจมีทักษะในงานอาชีพศิลปิน นักถ่ายภาพ วิศวกร มัณฑนากร สถาปนิก นักออกแบบ นักบิน นักประดิษฐ์
- 3.10 สร้างงานศิลปะแนวใหม่ และพัฒนางานศิลปะดั้งเดิม

4. ลักษณะของบุคคลที่มีความสามารถในการเคลื่อนไหวร่างกาย

- 4.1 ชอบสำรวจสภาพแวดล้อมและสิ่งต่างๆ โดยใช้การสัมผัสการเคลื่อนไหว
- 4.2 ชอบพัฒนาฝีมือโดยการประสานความสามารถของอวัยวะต่างๆ แข่งกับเวลา
- 4.3 สามารถเรียนรู้และจดจำได้ดีจากการลงมือปฏิบัติและการมีส่วนร่วม
- 4.4 สนุกกับการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง อันได้แก่ การทัศนศึกษา การเล่นเกม การแสดงบทบาทสมมติ การสะสมสิ่งของและการออกกำลังกาย
- 4.5 มักแสดงความคล่องตัวในการทำงานโดยการสังเกตจากการเคลื่อนไหว การเดินการหยิบจับสิ่งของ
- 4.6 สัมผัสได้เร็วกับการเคลื่อนไหวรอบตัว และพร้อมเสมอในการโต้ตอบสิ่งรอบข้าง
- 4.7 มีทักษะและชอบมีส่วนร่วมที่จะแสดงออกในด้านการละคร การกีฬา การเต้นรำ กิจกรรมต่างๆ การเย็บปักถักร้อย งานปั้น งานฝีมือ การพิมพ์
- 4.8 เมื่อเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับการแสดง การฝีมือ มีการแสดงออกอย่างมีทักษะ คล่องตัว ถูกต้องแม่นยำ และสง่างาม
- 4.9 ปฏิบัติการร่วมกิจกรรมใดๆ แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันดีระหว่างการใช้ร่างกายกับสติปัญญา
- 4.10 มีความเข้าใจและใช้ชีวิตได้มาตรฐานตามสุขลักษณะ
- 4.11 มีแนวโน้มที่จะเลือกอาชีพด้านการกีฬา การเต้นรำ ศัลยกรรมและวิศวกรรม
- 4.12 สร้างสรรค์และคิดค้นพัฒนาทักษะทางกาย การเต้นรำ การกีฬา และกิจกรรมต่างๆ ที่ใช้ทักษะทางกายเป็นพื้นฐาน

5. ลักษณะของบุคคลที่มีความสามารถในด้านดนตรี

- 5.1 ชอบ สนใจ และสนุกสนานกับเสียงต่างๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัว อันได้แก่ เสียงมนุษย์ เสียงธรรมชาติ เสียงดนตรี
- 5.2 เมื่อได้ยินเสียงดนตรีมักจะร้องตาม เต้นรำ เคะเสียงเป็นจังหวะวิจารณ์เพลงได้อย่างลึกซึ้ง เกี่ยวกับระดับเสียง เนื้อร้อง จังหวะ การใช้เสียงประกอบดนตรี และวัฒนธรรมของดนตรี
- 5.3 ชอบสะสมดนตรีและข้อมูลเกี่ยวกับดนตรี เช่น เทป ซีดี วีดีทัศน์ และชอบเครื่องเล่นดนตรี
- 5.4 พัฒนาความสามารถด้านการร้องเพลง การเล่นดนตรีด้วยตัวเอง หรือร่วมมือกับผู้อื่น
- 5.5 ใช้ศัพท์เฉพาะและสัญลักษณ์ต่างๆ ทางดนตรีได้

5.6 ชอบและสามารถแต่งเพลง และเล่นดนตรีได้ดีทันทีโดยมิได้เตรียมตัวล่วงหน้า

5.7 เข้าใจและสามารถตีความหมายของเนื้อเพลงและดนตรีที่ผู้แต่งต้องการสื่อได้

5.8 ชื่นชอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับดนตรีอัน ได้แก่ นักร้อง นักดนตรี เจ้าหน้าที่เทคนิคด้านดนตรี นักแต่งเพลง ผู้ผลิตอุปกรณ์หรือเครื่องมือดนตรี ครู และผู้อำนวยการเพลง

5.9 สร้างสรรค์เพลง และประดิษฐ์เครื่องดนตรี

6. ลักษณะของบุคคลที่มีความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น

6.1 มีสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวและกับผู้อื่น

6.2 สามารถสร้างและรักษาภาพลักษณ์ของตนเองในสังคมได้ดี

6.3 รู้จักปรับเปลี่ยนวิธีการร่วมสังคมกับผู้อื่นทุกชนชั้นและอาชีพได้อย่างเหมาะสม

เหมาะสม

6.4 เข้าใจความรู้สึกความคิดสภาพการณ์ พฤติกรรม และแนวทางชีวิตของผู้อื่น

อย่างถ่องแท้

6.5 สวมบทบาทผู้นำและผู้ตามได้อย่างเหมาะสม

6.6 มีความสามารถเหนี่ยวนำใจคนให้เป็นไปตามต้องการ มีลักษณะผู้นำ

6.7 สามารถเข้าใจและสื่อสารกับบุคคลอื่นได้ดีโดยใช้คำพูดและกิริยาท่าทาง

6.8 ช่วยเป็นสื่อกลางเพื่อช่วยประสานการทำงาน ความเข้าใจ ความคิดให้กับ

บุคคลอื่น และหน่วยงานต่างๆ

6.9 สามารถปรับตัวได้ดีตามสภาพแวดล้อมและกับบุคคลทุกชนชั้นและอาชีพ

6.10 เข้าใจแง่มุมทางสังคมและการเมือง

6.11 สนใจอาชีพที่ต้องใช้ความสามารถด้านมนุษยสัมพันธ์ อัน ได้แก่ ครู นักสังคม

สงเคราะห์ ที่ปรึกษา และนักการเมือง

6.12 ชอบพัฒนารูปแบบและระบบการอยู่ร่วมกันทางสังคม

7. ลักษณะของบุคคลที่มีความสามารถในการเข้าใจตนเอง

7.1 เข้าใจระดับอารมณ์และความรู้สึกของตนเอง

7.2 พัฒนาอารมณ์ตนเองให้เป็นไปในทางที่เหมาะสม

7.3 รู้จักตั้งจุดมุ่งหมาย เป้าหมายของชีวิต

7.4 ตั้งมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม

7.5 สามารถทำงานได้ด้วยตนเอง

7.6 สนใจใคร่รู้เกี่ยวกับชีวิต อัน ได้แก่ ความหมาย เป้าหมาย และสิ่งที่เกี่ยวข้องกับ

ชีวิต

7.7 ควบคุมการเรียนรู้และบุคลิกได้ดี

7.8 ชอบค้นหาเกี่ยวกับตนเอง

7.9 สามารถเล็งเห็นความซับซ้อนของกระบวนการภายในจิตของตน และสภาพชีวิตได้กระจ่าง

7.10 ตั้งมั่นที่จะเข้าให้ถึงความแท้จริงของชีวิต

7.11 มีอิทธิพลต่อบทบาทของผู้อื่น

จากที่ได้อธิบายมา สามารถสรุปเป็นตารางวิเคราะห์ลักษณะพหุปัญญา ดังที่ (เยาพา เดชะคุปต์) สรุปไว้

ตาราง 3 แสดงลักษณะของพหุปัญญา (Multiple Intelligences)

ปัญญา	ลักษณะ	ประเภทของบุคคล
1) ปัญญาด้านภาษา (Verbal Intelligence)	- เข้าใจคำสั่งและความหมายของคำ - ชอบอ่านเขียน เล่าเรื่อง - อธิบายได้ชัดเจน - ชอบสอนและชอบเรียน และเรียนได้ดี – ถ้ามีโอกาสได้พูด ฟัง และเห็น - มีอารมณ์ขัน - มีความจำดี จำสถานที่ วันเดือนปี และสิ่งละอันพันละน้อยได้	- กวี - นักเขียน - นักพูด - นักโหราศาสตร์
2) ปัญญา ด้านตรรกะ-คณิตศาสตร์ (Logical-Mathematic Intelligence)	- สามารถจำสิ่งที่ เป็นแบบแผนที่เป็นนามธรรมได้ - มีเหตุผลเชิงสรุปความ - สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง - ชอบทำการทดลอง ค้นหาคำตอบ ทำงาน กับตัวเอง หาคำตอบด้านรูปแบบและความสัมพันธ์ - ชอบคณิตศาสตร์ คิดในเชิงเหตุผล และสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้ดี - เรียนได้ดี โดยการจัดหมวดหมู่แยกประเภท	- นักวิทยาศาสตร์ - นักคณิตศาสตร์ - นักคิด - นักสถิติ
3) ปัญญาด้านดนตรี (Musical Intelligence)	- ชอบร้องเพลง ฟังเพลง ชอบเล่นดนตรี และตอบสนองต่อเสียงเพลง - แยกแยะจำทำนอง เรียนรู้จังหวะดนตรีได้ - เรียนจังหวะ เสียง และดนตรีได้ดี - รู้จักโครงสร้างของดนตรี โครงสร้างในการฟังเพลง - ไวต่อเสียง - คิดท่วงทำนอง/ จังหวะได้	- นักดนตรี - นักแต่งเพลง - วาทยกร

ตาราง 3 (ต่อ)

ปัญญา	ลักษณะ	ประเภทของบุคคล
4) ปัญญาด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว (Bodily Klnesthetic Intelligence)	-สามารถควบคุมการเคลื่อนไหวของร่างกาย -รู้จักส่วนต่างๆของร่างกายและสามารถแสดงออกได้ -ชอบการเคลื่อนไหว สัมผัส พุด และใช้ภาษาทางกาย (Body Language) -ทำกิจกรรมที่ต้องใช้ร่างกาย เช่น กีฬา เต้นรำ การแสดง และประดิษฐ์สิ่งของได้ดี -มีความสามารถในการแสดงท่าทาง -สามารถพัฒนาการทำงานของร่างกาย -เรียนได้ดีถ้ามีโอกาสสัมผัส เคลื่อนไหวและมีปฏิบัติสัมพันธ์กับพื้นที่ว่างและการสัมผัส	- นักเต้นรำ - ศัลยแพทย์ - นักประดิษฐ์ - นักกีฬา
5) ปัญญาด้านมิติ (Spatial Intelligence)	- สามารถมองเห็นแง่มุมต่างๆ ได้ - เห็นความสัมพันธ์ของพื้นที่ - สามารถแสดงออกด้วยภาพ - สามารถมองเห็นรูปลักษณะของสิ่งต่างๆ - สามารถหาทิศทางในที่ว่างได้ - สามารถจัดรูปฟอร์มต่างๆ ในสมองได้ - มีจินตนาการดี มองเห็นการเปลี่ยนแปลงอ่านแผนที่แผนที่ภูมิได้ดี -เรียนได้ดีถ้าต้องใช้จินตนาการ มีโอกาสใช้ความคิดอย่างอิสระ (ฝัน) ทำงานด้วยสี และสีกับภาพ - ชอบที่จะวาด สร้างออกแบบ ฝัน ศึกษา ภาพนิ่ง ภาพยนตร์ และทดลองกับเครื่องจักรกล	- นักเดินเรือ - นักบิน - ประติมากร - ศิลปิน - นักวาดภาพ - สถาปนิก

ตาราง 3 (ต่อ)

ปัญญา	ลักษณะ	ประเภทของบุคคล
6) ปัญญาด้านความเข้าใจ ระหว่างบุคคล (Interpersonal Intelligence)	- เข้าใจผู้อื่น นำผู้อื่น จัดกลุ่ม สื่อสาร ระบุข้อพิพาทได้ - ทำงานเป็นกลุ่มได้ - แยกแยะความแตกต่างระหว่างบุคคลได้ - สามารถสื่อความหมายโดยไม่ใช้ภาษาพูดได้ - ชอบมีเพื่อนมากๆ ชอบพูดกับคนและร่วมสังสรรค์กับคนอื่น - เรียนได้ดีถ้ามีโอกาสได้แบ่งปัน/ร่วมทำงาน - เปรียบเทียบ สัมพันธ์ให้ความร่วมมือ และมีโอกาสสัมผัสผู้อื่น	- ครู - นักสังคมสงเคราะห์ - นักแสดง - นักการเมือง - พนักงานขายของกับคนอื่น
7) ปัญญาด้านความเข้าใจ ตนเอง (Intrapersonal Intelligence)	- มีสมาธิ - เป็นคนที่มีจิตใจอ่อนโยน - มีความเข้าใจตนเอง ชอบคิดฝัน และหมกมุ่นอยู่กับความรู้สึก/ความคิดของตนเองให้สัญลักษณ์เป็นเครื่องหมาย - ตระหนักและแสดงความรู้สึกของตนเองได้หลายๆอย่าง - มีความรู้สึกที่เกี่ยวกับตัวตนของตนเอง - มีความคิดระดับสูง และมีเหตุผล - ชอบที่จะทำงานคนเดียว และสนใจติดตามสิ่งที่ตนเองสนใจเป็นพิเศษ เรียนได้ดีถ้ามีโอกาสทำงานโดยลำพัง ทำโครงการเดี่ยวๆ - แสวงหาความสำเร็จในความสนใจ และเป้าหมายของตนเอง และต้องการเป็นผู้สร้างสรรค์ - เรียนโดยวิธีเรียนด้วยตนเองตามจังหวะการเรียนรู้เฉพาะตน	- นักจิตวิทยา - ผู้นำทางศาสนา - นักปรัชญา

ตาราง 3 (ต่อ)

ปัญญา	ลักษณะ	ประเภทของบุคคล
8) ปัญญาด้านธรรมชาติ (Naturalistic Intelligence)	- เข้าใจการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ และปรากฏการณ์ธรรมชาติ - เข้าใจความสำคัญของตนเองกับสิ่งแวดล้อม และตระหนักถึงความสามารถของตนที่จะมีส่วนช่วยในการอนุรักษ์ธรรมชาติ - เข้าใจถึงพัฒนาการของมนุษย์ และการดำรงชีวิตของมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตาย - เข้าใจและจำแนกความเหมือนกันของสิ่งของ - เข้าใจการหมุนเวียนเปลี่ยนแปลงของสสาร	- นักวิทยาศาสตร์

ที่มา : เยาวพา เดชะคุปต์. (2541). แปลมาจาก, Multiple Intelligences. โดย Finkelstein , Leonard & Finkelstein, Leila. (2541). เอกสารในการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง “ทักษะการคิด และรูปแบบการเรียนรู้ (Thinking Skill & Learning Style)” ณ ห้องประชุมชาญอุทิศระหว่างวันที่ 6-8 กุมภาพันธ์ 2541

กล่าวโดยสรุป ความสามารถของมนุษย์ที่แสดงลักษณะออกมาแต่ละด้านนั้นสามารถบ่งบอกหรือจำแนกลักษณะของบุคคลแต่ละคนได้ ซึ่งสามารถที่จะค้นหา แก้ปัญหา และสร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณค่าต่อตนเองได้

11. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพหุปัญญา

งานวิจัยต่างประเทศ

มุลเลอร์ (สันติศักดิ์ ฝาผาย. 2546:31; อ้างอิงจาก Mueller. 1995:3828) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “The educational implications of Multiple Intelligences Grouping within a cooperative learning environment.” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและการรับรู้ระหว่างกลุ่มที่ไม่มีความแตกต่างกันทางความสามารถทางด้านพหุปัญญาและกลุ่มที่มีความแตกต่างกันทางความสามารถด้าน พหุปัญญา โดยใช้ทฤษฎีพหุปัญญาของการ์ดเนอร์ การศึกษาเป็นการวิจัยกึ่งทดสอบผลสมผสานกับวิจัยเชิงคุณภาพ นักเรียนทุกคนได้ทำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน สรุปว่าการเรียนแบบร่วมมือมีส่วนร่วมจำเป็นต้องอาศัยการสอนทักษะทางสังคมควบคู่ไปด้วย การแบ่งกลุ่มการเรียนแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ทฤษฎีพหุปัญญาไม่มีผลเสียต่อการเรียนรู้รายวิชา

แมคเซน (Madsen, 1996:125 – 126) ได้ศึกษาโดยการทดสอบหาความสามารถที่หลากหลายในเด็กอายุ 2 – 4 ปี ในศูนย์เลี้ยงเด็ก ผลการวิจัยพบว่า เด็กแต่ละคนจะมีความสามารถอย่างน้อย คนละ 3 ด้าน ภายในคนเดียวกัน ซึ่งนำไปสู่การจัดรูปแบบการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคนได้

เฮอร์แมน (Herman, 1994:97 – 98) ได้ศึกษาการนำแนวคิดพหุปัญญาไปใช้ในระดับประถมศึกษาของครูในรัฐฟลอริดา ผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนใหญ่มีการนำแนวคิดพหุปัญญาไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

ทีลีย์ (Teale, 1995:68 – 69) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ทฤษฎีแนวคิดพหุปัญญาที่นำมาใช้ในการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า มีความสัมพันธ์กันและยังช่วยให้เกิดการเรียนการสอนแบบยืดหยุ่นเป็นศูนย์กลาง

ซิลเวอร์ (Silver, 1995:102 – 103) ได้ศึกษาการผสมผสานระหว่างแนวคิดพหุปัญญา กับรูปแบบการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดพหุปัญญาช่วยให้ค้นพบศักยภาพของเด็ก และรูปแบบการเรียนรู้เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้ด้วย

สวินเนย์ (สันติศักดิ์ ฝาผาย, 2546:32; อ้างอิงจาก Sweeney, 1998:1909) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “Multiple Intelligences Profiles : Enhancing Self – Esteem and Improving Academic Achievement” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนและการแสดงออกของนักเรียนที่อาศัยอยู่ในเมืองของรัฐฟลอริดา โดยใช้ทฤษฎีพหุปัญญาของการ์ดเนอร์ ซึ่งเป็นการศึกษาประสิทธิภาพของนักเรียนระดับชั้นอนุบาล จำนวน 19 คน โดยใช้เวลาศึกษาเป็นเวลา 18 สัปดาห์ จากการศึกษาพบว่า ในระหว่างเรียนมีนักเรียนจำนวนมากที่แสดงให้เห็นว่ามีความสามารถทางสติปัญญาในด้านต่างๆ สูงขึ้น และยังพบว่าปัญหาด้านการมีระเบียบวินัยในชั้นเรียนลดลง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

งานวิจัยในประเทศ

สันติศักดิ์ ฝาผาย (2546) ได้ศึกษาความสามารถทางพหุปัญญาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมโดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม โดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้มีความสามารถทางพหุปัญญาทุกด้าน ได้แก่ ความสามารถทางภาษา ความสามารถทางด้านตรรกะ/คณิตศาสตร์ ความสามารถทางด้านมิติสัมพันธ์ ความสามารถทางด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว ความสามารถทางด้านดนตรี/จังหวะ ความสามารถทางด้านมนุษยสัมพันธ์ ความสามารถทางการเข้าใจตนเอง และความสามารถทางด้านการรักษาและสิ่งแวดล้อม

ขวัญจิรา ภูสังข์ (2547:53) ได้ศึกษาความสามารถทางพหุปัญญาที่ได้รับการจัดประสบการณ์ปฏิบัติการทดลองประกอบอาหารตามรูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ ปฏิบัติการทดลองประกอบอาหารตามรูปแบบพหุปัญญาเพื่อ

การเรียนรู้ มีความสามารถทางพหุปัญญา สูงขึ้นทุกด้าน ได้แก่ ความสามารถทางด้านภาษา ความสามารถทางด้านตรรกะ – คณิตศาสตร์ ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ ความสามารถทางด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว ความสามารถทางด้านดนตรี / จังหวะ ความสามารถทางด้านมนุษยสัมพันธ์ ความสามารถด้านการเข้าใจตนเอง และความสามารถทางด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความสามารถทางพหุปัญญามีการเปลี่ยนแปลง ไปในทางที่สูงขึ้น

วิไลดา พงศ์ธราธิก (2547:บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความสามารถทางพหุปัญญาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นไทยกลางแจ้ง ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถทางพหุปัญญาของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการทดลอง ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นไทยกลางแจ้ง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์ และบังอร เสรีรัตน์ (2543:133 – 140) ได้ทำการศึกษาเรื่องการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความสามารถทางสติปัญญา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบและแนวทางในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถทางสติปัญญาและเพื่อศึกษาผลการนำรูปแบบ และแนวทางในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความสามารถทางสติปัญญาไปใช้ โดยมีโรงเรียนเข้าร่วมโครงการจำนวน 10 โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า การใช้รูปแบบและแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดของโฮเวิร์ด การ์ดเนอร์ เพื่อพัฒนาพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาความสามารถเด่น และการพัฒนาความสามารถรอบด้านของนักเรียนทุกคนนั้น ทำให้นักเรียนพัฒนาความสามารถทุกด้านสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด อีกทั้งพบความสามารถเด่นและความสามารถอื่นๆ ทุกด้าน และสิ่งที่พบชัดเจน คือ การที่ครูจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความสามารถเด่นด้านใดด้านหนึ่งเป็นพิเศษนั้น ไม่ทำให้นักเรียนพัฒนาเฉพาะความสามารถเด่นด้านนั้น แต่ความสามารถด้านอื่นที่เกี่ยวข้องก็จะพัฒนาขึ้นด้วย และยังพบว่ากิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน ซึ่งจัดขึ้นตามความสนใจของนักเรียนแต่ละคน และนักเรียนแต่ละกลุ่ม กิจกรรมที่ช่วยพัฒนาความสามารถรอบด้าน ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าความสามารถทั้ง 8 ด้าน ก็คือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนที่ปรากฏในวิชาต่างๆ ในหลักสูตรกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาพหุปัญญา จึงทำให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรและที่สำคัญ คือ ทำให้นักเรียนมีความฉลาดทางอารมณ์มากขึ้น อีกทั้งยังมีความสุข ในการพัฒนาความสามารถด้านที่เด่นของตนเองให้เต็มศักยภาพ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้นักเรียนสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิตในอนาคต กล่าวโดยสรุปพหุปัญญาสามารถพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนทางด้านสติปัญญาพฤติกรรม มีความสามารถทางพหุปัญญาในด้านต่างๆ เปลี่ยนแปลงในทางที่สูงขึ้น

วันดี สุตสิน (2550:บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมโดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ มีความสามารถในการแก้ปัญหาดตนเอง และความสามารถในการแก้ปัญหาดตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นของเด็กปฐมวัย มีค่าสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากงานวิจัยที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าความสามารถทางด้านพหุปัญญาของเด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกัน แต่สามารถส่งเสริมให้พัฒนาขึ้นได้โดยการจัดกิจกรรม รูปแบบการเรียนรู้ต่างๆ โดยเด็กได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อม ให้ส่งเสริมพหุปัญญา เพื่อให้เด็กได้พัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน

1. การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการค้นคว้า
4. แบบแผนการทดลองและวิธีดำเนินการดำเนินการดำเนิน
5. สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล

1. การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ นักเรียนชาย-นักเรียนหญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 ของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม จำนวน 3 ห้องเรียน มีนักเรียน 75 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ นักเรียนชาย-หญิง ที่มีอายุ 5-6 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 ของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา จำนวน 1 ห้องเรียน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (random sampling) จำนวน 15 คน โดยการจับฉลาก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. แผนการการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้
2. แบบประเมินความสามารถทางพหุปัญญา

3. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. แผนการสอนกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้

ผู้วิจัยได้ดำเนินขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้

1.1 ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และหลักการจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ สำหรับเด็กปฐมวัย

1.2 นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อสังเคราะห์เนื้อหาของกิจกรรมให้สอดคล้องกับการเรียนการสอนตามรูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้

1.3 สร้างแผนการจัดกิจกรรมตามกระบวนการการเรียนการสอนของรูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ ซึ่งมี 5 ขั้นตอน โดยใช้อักษรย่อ ACACA ดังนี้

1. A - Active learning	ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง
2. C - Cooperative learning	ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ในกลุ่มย่อย
3. A - Analysis	ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์กิจกรรมการเรียนรู้
4. C - Constructivism	ผู้เรียนสามารถสรุปและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
5. A - Application	ผู้เรียนสามารถประยุกต์นำสิ่งที่ทำกิจกรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

1.4 นำแผนการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ตามรูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ ดังมีรายนามดังต่อไปนี้

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปรีชาดิ จันทรพิชญ์ อาจารย์ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม

2. อาจารย์สุวรรณา ไชยะชน อาจารย์ประจำภาควิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จ.นครปฐม

3. อาจารย์สันติศักดิ์ ผาผาย อาจารย์ผู้สอนโรงเรียนอนุบาลวังม่วง จังหวัดสระบุรี

4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์แสงเดือน เจริญนิม อาจารย์โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม

1.5 ปรับปรุงแก้ไขแผนการสอนกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ตามรูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ โดยปรับปรุงวัตถุประสงค์เนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับรูปแบบของการจัดกิจกรรมที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

1.6 นำแผนการสอนกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ตามรูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ ไปทดลองใช้ กับนักเรียนชั้นอนุบาล 3 ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 คน เพื่อหาข้อบกพร่อง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

2. แบบประเมินความสามารถทางพหุปัญญา

ผู้วิจัยได้ดำเนินขั้นตอนการจัดทำแบบประเมินความสามารถทางพหุปัญญา ดังนี้

2.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและหลักการจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ แบบสังเกตความสามารถทางพหุปัญญา ได้สร้างแบบประเมินความสามารถทางพหุปัญญาซึ่งเป็นการสังเกตความสามารถด้านต่างๆ ตามแนวคิดทฤษฎีพหุปัญญา 8 ด้าน ของโฮเวิร์ด การ์ดเนอร์

2.2 สร้างหรือปรับปรุงแบบประเมินความสามารถทางพหุปัญญา ซึ่งเป็นความสามารถทางปัญญาด้านต่างๆ ตามแนวคิดพหุปัญญารวม 8 ด้าน

2.3 แบบประเมินความสามารถทางพหุปัญญา ผู้วิจัยได้ใช้แบบประเมินพฤติกรรมความสามารถทางสติปัญญาที่ สันติศักดิ์ ผาผาย ได้พัฒนาและปรับปรุงจากรูปแบบสังเกตลักษณะทางพหุปัญญา รองศาสตราจารย์ ดร.เยาวพา เดชะคุปต์ ไปใช้เป็นแบบประเมินความสามารถทางพหุปัญญาทั้ง 8 ด้าน โดยได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญและมีค่าความเชื่อมั่นของการสังเกต IOC เท่ากับ 0.86 ซึ่งเป็นค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกตอยู่ในระดับสูง ซึ่งวิจัยในงานของ สันติศักดิ์ ผาผาย ใช้ผู้สังเกต 2 คน

4. แบบแผนการทดลองและวิธีดำเนินการทดลอง

1. แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Design) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยอาศัยแบบการทดลองกลุ่มตัวอย่างเดียว โดยใช้แบบแผนการทดลองซึ่งเป็นการดำเนินการวิจัยแบบ One-Group Time-Series Design เป็นการติดตามกลุ่มตัวอย่างเป็นระยะๆ (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2538:254) โดยนำมาปรับให้สอดคล้องกับงานวิจัยนี้

ตาราง 4 แสดงแบบแผนการทดลอง

$X_1 X_2 T_1 X_3 X_4 T_2 X_5 X_6 T_3 X_7 X_8 T_4$			
เมื่อ	X	แทน	การจัดกิจกรรมการสอนกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์
	T	แทน	การสังเกตความสามารถทางพหุปัญญา
	$X_1, X_2, X_3, \dots, X_8$	แทน	การจัดกิจกรรมการสอนกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ในช่วงเวลาการทดลอง
	$T_1, T_2, T_3, \dots, T_4$	แทน	การสังเกตความสามารถทางพหุปัญญาในช่วงเวลาการทดลอง

2. วิธีดำเนินการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละ 30 นาที รวมทั้งสิ้น 24 ครั้ง โดยมีแผนการทดลองดังนี้

1. ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยปรึกษาเพื่อทำความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัย
2. ก่อนการทดลองผู้ช่วยผู้วิจัยทำการสังเกตความสามารถทางพหุปัญญาของกลุ่มตัวอย่างจากการจัดกิจกรรมแบบปกติโดยผู้วิจัย ในเวลา 09.00-9.30 น. โดยใช้การสังเกตความสามารถทางพหุปัญญา แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาคะแนนพื้นฐาน (Baseline) ของนักเรียนแต่ละคนแต่ละด้าน

3. ดำเนินการทดลอง โดยผู้วิจัยจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ ตั้งแต่เวลา 09.00-9.30 น. เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ๆละ 3 วันๆ ละ 60 นาที

4. ในช่วงเวลาการทดลอง ผู้ช่วยผู้วิจัยทำการสังเกตความสามารถทางพหุปัญญาจากการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ ในสัปดาห์ที่ 2 , 4 , 6, และ 8 โดยใช้แบบประเมินความสามารถทางพหุปัญญา

คะแนนเฉลี่ย	1.50 – 2.00	หมายถึง	ความสามารถทางพหุปัญญาอยู่ในระดับสูง
คะแนนเฉลี่ย	0.50 – 1.49	หมายถึง	ความสามารถทางพหุปัญญาอยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	0.00 – 0.49	หมายถึง	ความสามารถทางพหุปัญญาอยู่ในระดับต่ำ

5. ทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบความสามารถทางพหุปัญญาทุกช่วงเวลาการทดลองทุกๆ 2 สัปดาห์ ได้แก่สัปดาห์ที่ 2, 4 , 6 และ 8 โดยใช้การทดสอบของ The Wilcoxon Matched Pairs Singed-Ranks Test

ตาราง 5 แสดงกำหนดระยะเวลาดำเนินการทดลอง

ก่อนการดำเนินการทดลอง	ดำเนินการทดลอง	การสังเกตพฤติกรรม
จัดกิจกรรมปกติและสังเกตความสามารถทางพหุปัญญาเป็นเวลา 1 สัปดาห์ ในวันจันทร์ พุธ ศุกร์ เวลา 9.00 – 09.30 น.	จัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ เป็นเวลา 8 สัปดาห์ ในวันจันทร์ พุธ ศุกร์ เวลา 9.00 น. – 9.30 น. สัปดาห์ที่ 1 หน่วยเรื่อง เพื่อนของฉัน สัปดาห์ที่ 2 หน่วยเรื่อง ต้นไม้ที่รัก สัปดาห์ที่ 3 หน่วยเรื่อง อาหารมีประโยชน์ สัปดาห์ที่ 4 หน่วยเรื่อง คมนาคมขนส่ง สัปดาห์ที่ 5 หน่วยเรื่อง การสื่อสาร สัปดาห์ที่ 6 หน่วยเรื่อง สีสันประจำวัน สัปดาห์ที่ 7 หน่วยเรื่อง คณิตแสนสนุก สัปดาห์ที่ 8 หน่วยเรื่อง ข้าว	สังเกตพฤติกรรม ความสามารถทางพหุปัญญา ในขณะดำเนินการทดลอง โดยใช้แบบประเมิน ความสามารถทางพหุปัญญา สัปดาห์ที่ 2 สังเกตครั้งที่ 1 สัปดาห์ที่ 4 สังเกตครั้งที่ 2 สัปดาห์ที่ 6 สังเกตครั้งที่ 3 สัปดาห์ที่ 8 สังเกตครั้งที่ 4

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 หาคะแนนเฉลี่ย (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์, 2521:36) ดังนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย
 $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 N แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

1.2 มัธยฐาน (Madian) (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. 2521 : 42) ดังนี้

$$Mdn = X_{\frac{N+1}{2}}$$

เมื่อ	Mdn	แทน	มัธยฐาน
	N	แทน	จำนวนคะแนนที่เป็นคี่
	$X_{\frac{N+1}{2}}$	แทน	คะแนนตัวที่ $X_{\frac{N+1}{2}}$

1.3 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. 2521 : 55) ดังนี้

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	$S.D.$	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของกำลังสองของคะแนนแต่ละคนในกลุ่ม
	$(\sum X)^2$	แทน	กำลังสองของกำลังสองของคะแนนแต่ละคนในกลุ่ม
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

2. สถิติที่ใช้หาคุณภาพเครื่องมือ

2.1 หาความเชื่อมั่นของแบบประเมินความสามารถทางพหุปัญญา โดยการนำแบบประเมินความสามารถทางพหุปัญญาไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกตโดยใช้สูตร RAI (Burry – Stock. 1996:256)

$$RAI = 1 - \frac{\sum_k \sum_n |R_{1kn} - R_{2kn}|}{KN(I-1)}$$

เมื่อ	R_{1kn}	แทน	ผลการสังเกตของผู้สังเกตคนที่ 1
	R_{2kn}	แทน	ผลการสังเกตของผู้สังเกตคนที่ 2
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
	K	แทน	จำนวนพฤติกรรมย่อย
	I	แทน	จำนวนช่วงคะแนน

2.2 หาความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของแบบประเมินความสามารถทางพหุปัญญา IOC
(บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2545:95)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างกิจกรรมกับลักษณะพฤติกรรม
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

3. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

การทดสอบนัยสำคัญโดยใช้การทดสอบของThe Wilcoxon Matched Pairs Signed-Ranks Test (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2545:84) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความสามารถทางพหุปัญญาของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ในทุกช่วงเวลาของการทดลองได้แก่สัปดาห์ที่ 2,4 ,6 และ 8

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลอง และการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

n แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

$\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)

Mdn. แทน มัธยฐาน (Median)

S.D. แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

T แทน ค่าสถิติทดสอบใน The Wilcoxon Matched Pairs Signed – Ranks Test

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผลในการทดลองครั้งนี้ ผู้วิจัยขอนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความสามารถทางพหุปัญญาของเด็กปฐมวัย โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.50 – 2.00 หมายถึง ความสามารถทางพหุปัญญาอยู่ในระดับสูง

คะแนนเฉลี่ย 0.50 – 1.49 หมายถึง ความสามารถทางพหุปัญญาอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 0.00 – 0.49 หมายถึง ความสามารถทางพหุปัญญาอยู่ในระดับต่ำ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความสามารถทางพหุปัญญาของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมและในช่วงจัดกิจกรรมระหว่างสัปดาห์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์คะแนนความสามารถทางพหุปัญญาของเด็กปฐมวัย

ผู้วิจัยคำนวณค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนความสามารถทางพหุปัญญาในแต่ละด้าน ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนความสามารถทางพหุปัญญาที่ได้จากแบบประเมินความสามารถทางพหุปัญญาของเด็กปฐมวัยทั้งก่อนการจัดกิจกรรมหนึ่งสัปดาห์ และในช่วงการจัดกิจกรรม 4 ครั้งภายใน 8 สัปดาห์ มาหาค่าเฉลี่ย มัธยฐาน และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลปรากฏดังตาราง 6

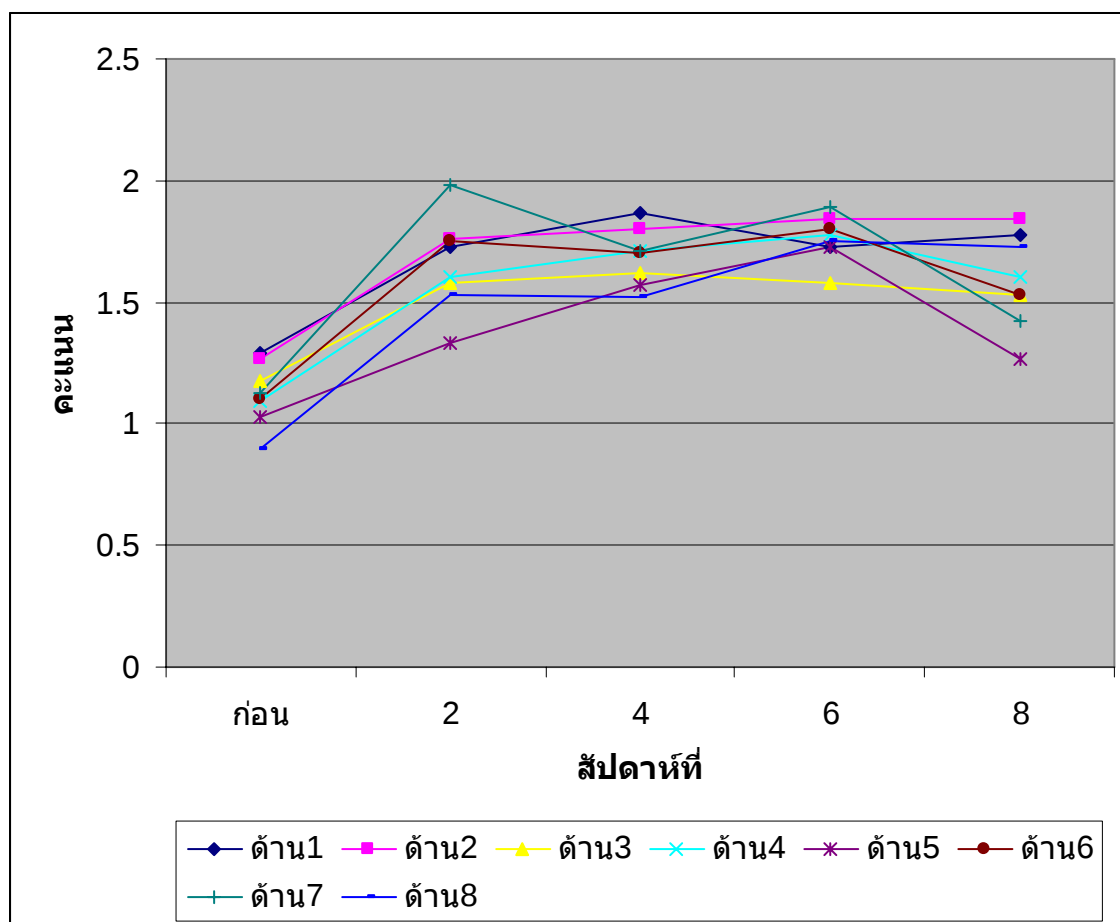
ตาราง 6 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนความสามารถทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัยในแต่ละ ด้าน

ความสามารถทางพหุปัญญา		ระยะเวลา (สัปดาห์ที่)				
		ก่อน	2	4	6	8
ด้านภาษา	$\bar{X}$	1.29	1.73	1.47	1.73	1.78
	Mdn.	1.33	2.00	2.00	1.67	2.00
	S.D.	.31	.38	.21	.31	.35
ด้านตรรกะ และ คณิตศาสตร์	$\bar{X}$	1.27	1.76	1.80	1.84	1.84
	Mdn.	1.00	2.00	1.67	2.00	2.00
	S.D.	.46	.44	.21	.21	.35
ด้านมิติ	$\bar{X}$	1.18	1.58	1.62	1.58	1.53
	Mdn.	1.00	2.00	1.67	1.67	1.67
	S.D.	.35	.62	.21	.43	.45
ด้านร่างกายและการ เคลื่อนไหว	$\bar{X}$	1.09	1.60	1.71	1.78	1.60
	Mdn.	1.00	2.00	1.67	2.00	2.00
	S.D.	.27	.47	.21	.30	.51
ด้านดนตรี	$\bar{X}$	1.03	1.33	1.57	1.73	1.27
	Mdn.	1.00	1.00	1.50	2.00	1.00
	S.D.	.13	.45	.32	.37	.42
ด้านความเข้าใจระหว่าง บุคคล	$\bar{X}$	1.10	1.75	1.70	1.80	1.53
	Mdn.	1.00	2.00	1.75	1.75	1.50
	S.D.	.34	.34	.10	.22	.47

ตาราง 6 (ต่อ)

ความสามารถทางพหุปัญญา		ระยะเวลา (สัปดาห์ที่)				
		ก่อน	2	4	6	8
ด้านความเข้าใจตนเอง	$\bar{X}$	1.13	1.98	1.71	1.89	1.42
	Mdn.	1.00	2.00	1.67	2.00	1.25
	S.D.	.28	.09	.21	.21	.45
ด้านธรรมชาติ	$\bar{X}$	.90	1.53	1.52	1.75	1.73
	Mdn.	1.00	1.50	1.50	1.75	2.00
	S.D.	.28	.34	.15	.31	.42

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 6 พบว่า คะแนนความสามารถทางพหุปัญญาของเด็กปฐมวัย ทุกด้าน ได้แก่ ด้านภาษา ด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ ด้านมิติ ด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว ด้านดนตรี ด้านความเข้าใจระหว่างบุคคล ด้านความเข้าใจตนเอง และด้านธรรมชาติ ในช่วงเวลาจัดกิจกรรมในสัปดาห์ที่ 2, 4, 6 และ 8 มีการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนการจัดกิจกรรม เพื่อให้เห็นภาพการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนผู้วิจัยจึงนำคะแนนความสามารถทางพหุปัญญาในแต่ละด้าน มาแสดงในรูปของกราฟเส้น ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 2 แสดงระดับความสามารถทางพหุปัญญาในแต่ละด้าน

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถทางพหุปัญญาของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมและในช่วงจัดกิจกรรมระหว่างสัปดาห์

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ได้นำคะแนนความสามารถทางพหุปัญญาในแต่ละด้านที่ได้จากแบบประเมินความสามารถทางพหุปัญญาของเด็กปฐมวัยทั้งก่อนการจัดกิจกรรม และในช่วงการจัดกิจกรรม 4 ครั้ง ภายใน 8 สัปดาห์ มาวิเคราะห์โดยใช้การทดสอบทางสถิติ The Wilcoxon Matched Pairs Signed – Ranks Test ผลปรากฏดังตาราง 7- 14

ตาราง 7 การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถทางพหุปัญญาของเด็กปฐมวัยด้านภาษา

ความแตกต่างระหว่างสัปดาห์	$\bar{X}_1$	$\bar{X}_2$	Mean Rank	t
ก่อนทดลอง , สัปดาห์ที่ 2	1.29	1.73	6.35	2.72*
สัปดาห์ที่ 2 , สัปดาห์ที่ 4	1.73	1.87	3.38	1.08
สัปดาห์ที่ 4 , สัปดาห์ที่ 6	1.87	1.73	4.33	1.15
สัปดาห์ที่ 6 , สัปดาห์ที่ 8	1.73	1.78	4.70	.12

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 7 พบว่า ในช่วงเวลาจัดกิจกรรมเด็กปฐมวัยมีคะแนนความสามารถทางพหุปัญญาด้านภาษา สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในช่วงการทดลอง ดังนี้ ก่อนทดลอง กับ สัปดาห์ที่ 2 ส่วนช่วงเวลาอื่นสูงขึ้นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 8 การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถทางพหุปัญญาของเด็กปฐมวัยด้านตรรกะและคณิตศาสตร์

ความแตกต่างระหว่างสัปดาห์	$\bar{X}_1$	$\bar{X}_2$	Mean Rank	t
ก่อนทดลอง , สัปดาห์ที่ 2	1.27	1.76	7.86	2.30*
สัปดาห์ที่ 2 , สัปดาห์ที่ 4	1.76	1.80	6.00	.86
สัปดาห์ที่ 4 , สัปดาห์ที่ 6	1.80	1.84	5.33	.49
สัปดาห์ที่ 6 , สัปดาห์ที่ 8	1.84	1.84	4.08	.25

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 8 พบว่า ในช่วงเวลาจัดกิจกรรมเด็กปฐมวัยมีคะแนนความสามารถทางพหุปัญญาด้านตรรกะและ คณิตศาสตร์ สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในช่วงการเปรียบเทียบ ดังนี้ ก่อนทดลองกับสัปดาห์ที่ 2 ส่วนช่วงเวลาอื่นสูงขึ้นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 9 การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถทางพหุปัญญาของเด็กปฐมวัยด้านมิติ

ความแตกต่างระหว่างสัปดาห์	$\bar{X}_1$	$\bar{X}_2$	Mean Rank	t
ก่อนทดลอง , สัปดาห์ที่ 2	1.18	1.58	4.81	1.96*
สัปดาห์ที่ 2 , สัปดาห์ที่ 4	1.58	1.62	8.80	.11
สัปดาห์ที่ 4 , สัปดาห์ที่ 6	1.62	1.58	6.83	.75
สัปดาห์ที่ 6 , สัปดาห์ที่ 8	1.58	1.53	4.93	.36

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 9 พบว่า ในช่วงเวลาจัดกิจกรรมเด็กปฐมวัยมีคะแนนความสามารถทางพหุปัญญาด้านมิติ สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในช่วงการเปรียบเทียบ ดังนี้ ก่อนทดลอง กับ สัปดาห์ที่ 2 ส่วนช่วงเวลาอื่นสูงขึ้นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 10 การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถทางพหุปัญญาของเด็กปฐมวัยด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว

ความแตกต่างระหว่างสัปดาห์	$\bar{X}_1$	$\bar{X}_2$	Mean Rank	t
ก่อนทดลอง , สัปดาห์ที่ 2	1.09	1.60	6.85	2.43*
สัปดาห์ที่ 2 , สัปดาห์ที่ 4	1.60	1.71	8.50	.97
สัปดาห์ที่ 4 , สัปดาห์ที่ 6	1.71	1.78	3.70	.79
สัปดาห์ที่ 6 , สัปดาห์ที่ 8	1.78	1.60	4.00	1.19

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 10 พบว่า ในช่วงเวลาจัดกิจกรรมเด็กปฐมวัยมีคะแนนความสามารถทางพหุปัญญาด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในช่วงการเปรียบเทียบ ดังนี้ ก่อนทดลองกับสัปดาห์ที่ 2 ส่วนช่วงเวลาอื่นสูงขึ้นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 11 การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถทางพหุปัญญาของเด็กปฐมวัยด้านดนตรี

ความแตกต่างระหว่างสัปดาห์	$\bar{X}_1$	$\bar{X}_2$	Mean Rank	t
ก่อนทดลอง , สัปดาห์ที่ 2	1.03	1.33	4.33	2.08*
สัปดาห์ที่ 2 , สัปดาห์ที่ 4	1.33	1.57	4.56	1.75
สัปดาห์ที่ 4 , สัปดาห์ที่ 6	1.57	1.73	4.33	1.16
สัปดาห์ที่ 6 , สัปดาห์ที่ 8	1.73	1.27	5.83	2.27*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 11 พบว่า ในช่วงเวลาจัดกิจกรรมเด็กปฐมวัยมีคะแนนความสามารถทางพหุปัญญาด้านดนตรี / จังหวะ สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในช่วงการเปรียบเทียบ ดังนี้ ก่อนทดลอง กับ สัปดาห์ที่ 2 ส่วนสัปดาห์ที่ 6 กับ สัปดาห์ที่ 8 คะแนนลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 12 การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถทางพหุปัญญาของเด็กปฐมวัยด้านความเข้าใจระหว่างบุคคล

ความแตกต่างระหว่างสัปดาห์	$\bar{X}_1$	$\bar{X}_2$	Mean Rank	t
ก่อนทดลอง , สัปดาห์ที่ 2	1.10	1.75	8.11	3.10*
สัปดาห์ที่ 2 , สัปดาห์ที่ 4	1.75	1.70	9.88	.44
สัปดาห์ที่ 4 , สัปดาห์ที่ 6	1.70	1.80	5.93	1.51
สัปดาห์ที่ 6 , สัปดาห์ที่ 8	1.80	1.53	3.25	2.06*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 12 พบว่า ในช่วงเวลาจัดกิจกรรมเด็กปฐมวัยมีคะแนนความสามารถทางพหุปัญญาด้านความเข้าใจระหว่างบุคคล สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในช่วงการเปรียบเทียบ ดังนี้ ก่อนทดลอง กับ สัปดาห์ที่ 2 ส่วนสัปดาห์ที่ 6 กับสัปดาห์ที่ 8 คะแนนลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 13 การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถทางพหุปัญญาของเด็กปฐมวัยด้านความเข้าใจตนเอง

ความแตกต่างระหว่างสัปดาห์	$\bar{X}_1$	$\bar{X}_2$	Mean Rank	t
ก่อนทดลอง , สัปดาห์ที่ 2	1.13	1.98	8.00	3.57*
สัปดาห์ที่ 2 , สัปดาห์ที่ 4	1.98	1.71	5.50	2.81*
สัปดาห์ที่ 4 , สัปดาห์ที่ 6	1.71	1.89	6.15	1.85
สัปดาห์ที่ 6 , สัปดาห์ที่ 8	1.89	1.42	.00	2.81*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 13 พบว่า ในช่วงเวลาจัดกิจกรรมเด็กปฐมวัยมีคะแนนความสามารถทางพหุปัญญาด้านความเข้าใจตนเอง สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในช่วงการเปรียบเทียบ ดังนี้ ก่อนทดลอง กับ สัปดาห์ที่ 2 ส่วนสัปดาห์ที่ 2 กับ สัปดาห์ที่ 4 สัปดาห์ที่ 4 กับ สัปดาห์ที่ 6 สัปดาห์ที่ 6 กับ สัปดาห์ที่ 8 คะแนนลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 14 การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถทางพหุปัญญาของเด็กปฐมวัยด้านธรรมชาติ

ความแตกต่างระหว่างสัปดาห์	$\bar{X}_1$	$\bar{X}_2$	Mean Rank	t
ก่อนทดลอง , สัปดาห์ที่ 2	.90	1.53	7.0	3.19*
สัปดาห์ที่ 2 , สัปดาห์ที่ 4	1.53	1.52	6.42	.04
สัปดาห์ที่ 4 , สัปดาห์ที่ 6	1.52	1.75	6.82	2.10*
สัปดาห์ที่ 6 , สัปดาห์ที่ 8	1.75	1.73	3.40	.14

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 14 พบว่า ในช่วงเวลาจัดกิจกรรมเด็กปฐมวัยมีคะแนนความสามารถทางพหุปัญญาด้านธรรมชาติ สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในช่วงการเปรียบเทียบ ดังนี้ ก่อนทดลอง กับ สัปดาห์ที่ 2 และสัปดาห์ที่ 4 กับ สัปดาห์ที่ 6

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสามารถทางพหุปัญญาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสามารถทางพหุปัญญาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ ปัญญาด้านภาษา (Linguistic Intelligence) ปัญญาด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ (Logical – Mathematical Intelligence) ปัญญาด้านมิติ (Spatial Intelligence) ปัญญาด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว (Bodily – Kinesthetic Intelligence) ปัญญาด้านดนตรี (Music Intelligence) ปัญญาด้านความเข้าใจระหว่างบุคคล (Interpersonal Intelligence) ปัญญาด้านความเข้าใจตนเอง (Intrapersonal Intelligence) ปัญญาด้านธรรมชาติ (Naturalist Intelligence)

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็น เด็กปฐมวัยชาย – หญิง ที่มีอายุระหว่าง 5 – 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) จำนวน 15 คน

ผู้วิจัยได้ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 โดยทำการทดลองเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ๆ ละ 3 ครั้งๆ ละ 30 นาที รวม 24 ครั้ง

ตัวแปรอิสระ คือ การจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ และตัวแปรตาม คือ ความสามารถทางพหุปัญญา

การวิจัยครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ก่อนการทดลองผู้วิจัยจัดกิจกรรมปกติเป็นระยะเวลา 3 ครั้งๆ ละ 30 นาที โดยจัดกิจกรรมปกติ ในกิจกรรมสร้างเสริมประสบการณ์และกิจกรรมเสรี เป็นเวลา 30 นาที และผู้ช่วยผู้วิจัยทำการประเมินความสามารถทางพหุปัญญาในช่วงเวลาจัดกิจกรรมปกติ โดยใช้แบบประเมินความสามารถทางพหุปัญญา แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาคะแนนพื้นฐาน (Baseline) ของคะแนนความสามารถทางพหุปัญญาแต่ละด้านของเด็กปฐมวัย

2. ดำเนินการทดลองโดยผู้วิจัยจัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถทางพหุปัญญาโดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ในกิจกรรมสร้างเสริมประสบการณ์และกิจกรรมเสรี เป็นเวลา 30 นาที เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ๆ ละ 3 ครั้งๆ ละ 90 นาที รวม 24 ครั้ง

2. ในช่วงเวลาทดลอง ผู้ช่วยผู้วิจัยทำการสังเกตพฤติกรรมความสามารถทางพหุปัญญาจากการจัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถทางพหุปัญญาโดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ ในช่วงสัปดาห์ที่ 2, 4, 6 และ 8 โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความสามารถทางพหุปัญญา แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาคะแนนของพฤติกรรมความสามารถทางพหุปัญญาแต่ละด้านของเด็กปฐมวัยเพื่อนำไปแปลความหมายต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐานของพฤติกรรมความสามารถทางพหุปัญญาแต่ละด้านของเด็กปฐมวัยในแต่ละช่วงสัปดาห์ (สัปดาห์ที่ 2, 4, 6 และ 8) โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาคะแนนเฉลี่ย (Mean) มัชฐาน (Median) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. นำข้อมูลที่ได้มาแสดงเป็นเส้นภาพเพื่อดูการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมความสามารถทางพหุปัญญาแต่ละด้านของเด็กปฐมวัย
3. วิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมความสามารถทางพหุปัญญาแต่ละด้านของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมในช่วงเวลาจัดกิจกรรมและในระหว่างสัปดาห์ โดยใช้สถิติการทดสอบ The Wilcoxon Matched Pairs Signec – Ranks Test

สรุปผลการวิจัย

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ มีความสามารถทางพหุปัญญาทุกด้าน ได้แก่ ปัญญาด้านภาษา (Linguistic Intelligence) ปัญญาด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ (Logical – Mathematical Intelligence) ปัญญาด้านมิติ (Spatial Intelligence) ปัญญาด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว (Bodily – Kinesthetic Intelligence) ปัญญาด้านดนตรี (Music Intelligence) ปัญญาด้านความเข้าใจระหว่างบุคคล (Interpersonal Intelligence) ปัญญาด้านความเข้าใจตนเอง (Intrapersonal Intelligence) ปัญญาด้านธรรมชาติ (Naturalist Intelligence) สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุกช่วงของการเปรียบเทียบ และความสามารถทางพหุปัญญาทุกด้านมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่สูงขึ้นตลอดช่วงเวลาของการจัดกิจกรรม

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาความสามารถทางพหุปัญญาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ ผลการวิจัย พบว่า

1. ในช่วงการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางสติปัญญาทุกด้านสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุกช่วงของการเปรียบเทียบ แสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้รูปแบบพหุปัญญา

เพื่อการเรียนรู้ สามารถพัฒนาความสามารถของเด็กปฐมวัยได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในขณะนี้เด็กปฐมวัยเข้าร่วมกิจกรรมตามขั้นตอนของรูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีชีวิตชีวา (Active learning) ขั้นผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มร่วมกับผู้อื่น (Cooperative learning) ขั้นผู้เรียนได้วิเคราะห์กิจกรรมการเรียนรู้ (Analysis) ขั้นผู้เรียนสรุปและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) และ ขั้นผู้เรียนนำสิ่งที่เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีความหมาย (Application) ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงด้วยตนเองโดยการสนับสนุนของครู อันเป็นรูปแบบของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง (Learner – centered approach) สอดคล้องกับ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2545:36 – 37) ที่ได้อธิบายไว้ว่า การสอนโดยเน้นเด็กเป็นศูนย์กลางเป็นการสอนที่ครูวางแผนการเรียนการสอนที่ให้โอกาสเด็กให้ได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง (active learning) เด็กจะเกิดการค้นพบด้วยความสนใจของตนเองและสนุกกับการเรียน เด็กมีส่วนร่วมในการคิดและเป็นการพัฒนาสัมพันธเพื่อการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ คิวอี้ (เยาพา เตชะคุปต์, 2542:49; อ้างอิงจาก Dewey. n.d.) ที่ว่าเด็กเรียนรู้ได้จากการกระทำ (Learning by doing) และเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงด้วยการลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง กล่าวคือ ได้สังเกต ค้นคว้า ทดลอง กระทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง ร่วมคิดแก้ปัญหาและทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนๆ นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542:4) ยังได้อธิบายลักษณะของการจัดกิจกรรมที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลางไว้ว่า เด็กมีอิสระในการเลือกเรียนตามความสนใจและความสามารถของตนเอง เด็กได้ฝึกคิดวิเคราะห์ วางแผน และลงมือปฏิบัติ เด็กได้สรุปและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เด็กได้ปฏิสัมพันธ์และเรียนรู้จากบุคคลอื่น เด็กได้วิเคราะห์การเรียนรู้ของตนเอง และเด็กได้นำความรู้ที่เรียนไปใช้อย่างมีความหมายจะเห็นได้ว่า รูปแบบของพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้เป็นรูปแบบของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลางอีกรูปแบบหนึ่งที่สามารถส่งเสริมความสามารถทางพหุปัญญาของนักเรียนได้ สอดคล้องกับชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์ และ บังอร เสรีรัตน์ (2543:144) ได้อธิบายไว้ว่า แนวคิดแนวทางในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาพหุปัญญาคือ รูปแบบของการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ฉะนั้นจึงอธิบายได้ว่า การจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ เป็นรูปแบบของกิจกรรมที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลางที่สามารถพัฒนาความสามารถทางพหุปัญญาของนักเรียนได้สูงขึ้นไปอย่างเด่นชัดทุกด้าน ทุกที่ ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์และ บังอร เสรีรัตน์ (2543:139) ได้ทำการศึกษาวิจัย พบว่าในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาพหุปัญญา ซึ่งเป็นการพัฒนาความสามารถเด่นและการพัฒนาความสามารถรอบด้านของนักเรียนทุกคน ทำให้นักเรียนพัฒนาขึ้นอย่างเด่นชัด ทั้งความสามารถเด่นและความสามารถด้านอื่นๆ ทุกด้าน และยิ่งไปกว่านั้นยังพบอย่างชัดเจนว่า การที่ครูจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความสามารถเด่นด้านใดด้านหนึ่งเป็นพิเศษนั้น ไม่ได้ทำให้นักเรียนพัฒนาเฉพาะความสามารถเด่นด้านนั้นเท่านั้น แต่ความสามารถด้านอื่นที่เกี่ยวข้องก็จะพัฒนาขึ้นด้วย

สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ ตามกระบวนการ ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีชีวิตชีวา (Active learning) ขั้นผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มร่วมกับผู้อื่น (Cooperative learning) ขั้นผู้เรียนวิเคราะห์ กิจกรรมการเรียนรู้ (Analysis) ขั้นผู้เรียนสรุปและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) และ ขั้นผู้เรียนนำสิ่งที่เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีความหมาย (Application) ทำให้เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางพหุปัญญาทุกด้านสูง เพราะรูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้เป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางที่สามารถพัฒนาความสามารถของเด็กปฐมวัยให้สูงขึ้นได้

2. ปัญหาด้านภาษา พบว่า ในช่วงเวลาของการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางด้านภาษาสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุกช่วงของการเปรียบเทียบ แสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ สามารถพัฒนาความสามารถทางด้านภาษาของเด็กปฐมวัยได้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะรูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ได้เปิดโอกาสให้เด็กปฐมวัยได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระโดยการพูด สนทนา ซักถาม ตอบคำถาม ในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองหรือปฏิบัติงานกับเพื่อน เด็กปฐมวัยได้วิเคราะห์กิจกรรม นำเสนองาน สรุปและสร้างองค์ความรู้และการนำไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสามารถ ซึ่งเด็กปฐมวัยต้องบอก / เล่า หรือใช้ภาษาพูดเพื่อสื่อสารให้คนอื่นฟัง จึงมีผลทำให้เด็กปฐมวัยเกิดความมั่นใจในการที่จะใช้ภาษามากขึ้น ดังที่ บำเพ็ญ การพาณิชย์ (2540:55 – 56) ได้สรุปไว้ว่า หลักการเรียนรู้โดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง เปิดโอกาสให้เด็กอยากออกมาพูด สนทนา เล่าเรื่องราวของตนให้เพื่อนๆ ฟังอย่างอิสระ ตอบสนองต่อความต้องการ ความสนใจ การยอมรับ ในสิ่งที่เด็กกล้าแสดงออกทำให้เด็กเกิดความเชื่อมั่น กล้าแสดงออก เด็กมีความสนุกสนานและกระตือรือร้น ในการพูดและการทำกิจกรรม และแนวสรุปดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ กูดแมน (บังอร พานทอง, 2540:30 – 32; อ้างอิงจาก Goodman, n.d.) ซึ่งเชื่อว่า การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาควรเป็นไปตามธรรมชาติ มนุษย์สามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ และสื่อสารได้ตั้งแต่แรกเกิด และจะพัฒนามากขึ้นเมื่อสิ่งที่เรารู้มันมีความหมาย การจัดการเรียนการสอนภาษาที่ดีควรคำนึงถึงผู้เรียนเป็นหลัก โดยเน้นการสอนที่มีความหมายและผู้เรียนพอใจ สนใจ เข้าใจ และไม่ต้องถูกบังคับจะช่วยให้ผู้เรียนเรียนอย่างสนุกสนาน นอกจากนี้ จันทนา ภาคบงกช (2540:23) ยังได้อธิบายไว้ว่า การริเริ่มอย่างอิสระของเด็กต้องเกิดขึ้นใน สภาพห้องเรียนที่เปิดโอกาสให้เด็กทำกิจกรรมที่หลากหลาย กิจกรรมที่หลากหลายจะเปิดโอกาสให้เด็กเลือกจากตัวเลือก (Choices) ที่หลากหลาย ซึ่งจะช่วยให้เด็กตัดสินใจแก่เด็ก ๆ และทำให้เด็กรู้สึกถึงความอิสระในการทำงานหรือเล่น ซึ่งจะทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง นอกจากนี้ การได้สนทนาโต้ถามกันเกี่ยวกับสิ่งที่ทำหรือทำไปแล้วจะทำให้เด็กฝึกทักษะทางภาษาในการสนทนาโต้ตอบ ซึ่งทำให้ครูเข้าใจความคิดของเด็กมากขึ้น จึงสามารถช่วยขยายความคิดหรือตอบข้อซักถามของเด็กได้เป็นอย่างดี

สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ ทำให้เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางด้านภาษาสูงขึ้น เพราะรูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยกล้าพูด กล้าเสนอความคิดอย่างอิสระ และเกิดความเชื่อมั่นที่จะพูดให้ผู้อื่นรับรู้หรือเข้าใจได้

3. ปัญญาด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ พบว่า ในช่วงเวลาของการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางด้านตรรกะและคณิตศาสตร์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุกช่วงของการเปรียบเทียบ แสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ สามารถพัฒนาความสามารถทางด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดกิจกรรมโดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้เด็กปฐมวัยได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง (Active Learning) กล่าวคือ เด็กปฐมวัยได้ปฏิบัติภารกิจศิลปสร้างสรรค์ จากการ เปรียบเทียบ คัดแยกประเภท จัดหมวดหมู่ บอกความสัมพันธ์ บอกจำนวน บอกเหตุผล ซึ่งเด็กปฐมวัยต้องใช้ทักษะในการคิดคำนวณ คิดหาเหตุผล คิดแก้ปัญหาต่างๆ ด้วยตนเอง ดังนี้ นิตยา ประพฤติกิจ (2541:1 – 4) ได้อธิบายไว้ว่า คณิตศาสตร์เป็นวิชาของการคิดอย่างมีเหตุผลและใช้กระบวนการที่ถูกต้อง คณิตศาสตร์เป็นสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวันของมนุษย์ ถ้ามองไปรอบๆ จะเห็นว่าชีวิตเกี่ยวข้องกับคณิตศาสตร์อย่างมา สังเกตจากการเล่นและการพูดของเด็กมักจะมีเรื่องคณิตศาสตร์เข้ามาเกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันเสมอ มีการพูดถึงการเปรียบเทียบ การวัด การจัดประเภท และตัวเลข และดاناพฟ์ และคณะ (พูนสุข คงแก้ว, 2534:2; อ้างอิงจาก Danaff ; & others. 1977) ยังได้อธิบายอีกว่า คณิตศาสตร์ช่วยให้คนรู้จักคิดอย่างมีเหตุผล มีระบบ รู้จักการแก้ปัญหา และยังช่วยเสริมคุณลักษณะ อย่างเช่น ช่างสังเกต มีความประณีต แม่นยำ ความถี่ถ้วน และการตัดสินใจ ซึ่งคุณสมบัติเหล่านี้มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ จากรูปแบบของการจัดกิจกรรมโดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ โดยให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ดังที่กล่าวมา จึงทำให้นักเรียนเกิดความสามารถทางด้านตรรกะ/คณิตศาสตร์เพราะเด็กได้แสดงออกโดยการปฏิบัติด้วยการลงมือกระทำด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ คิวอี้ (ฉวีวรรณ จึงเจริญ, 2528:4; อ้างอิงจาก Dewey. n.d.) ที่ได้กล่าวไว้ว่า แนวทางการส่งเสริมการคิดควรให้เด็กได้แสดงออกโดยการปฏิบัติให้มีการลงมือกระทำและเน้นในเรื่องการพัฒนาความสนใจ และพัฒนาสติปัญญาของเด็กไปในแนวทางที่เด็กได้รู้จักแก้ปัญหา ค้นหาสิ่งใหม่และวิธีการต่างๆ การกระทำดังกล่าวจะเกิดก็ต่อเมื่อเด็กได้มีโอกาสในการแสวงหาและคิดค้นด้วยตนเอง

สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ ทำให้เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางด้านตรรกะและคณิตศาสตร์สูงขึ้น เพราะรูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยได้แสดงออกโดยการปฏิบัติด้วยการลงมือกระทำด้วยตนเอง

4. ปัญหาด้านมิติ พบว่า ในช่วงเวลาของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางด้านมิติสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุกช่วงของการเปรียบเทียบ แสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ สามารถพัฒนาความสามารถทางด้านมิติของเด็กปฐมวัยได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้มุ่งเน้นให้เด็กปฐมวัยได้มีปฏิสัมพันธ์กับสื่อการเรียนรู้ทุกประเภทอย่างใกล้ชิดด้วยตนเอง เด็กปฐมวัยได้สัมผัสจับต้องกับวัตถุ หรือได้รับประสบการณ์จากสภาพแวดล้อมต่างๆ ในเรื่องที่เรียนรู้ จากการทัศนศึกษาหรือจากการปฏิบัติการทั้งในและนอกห้องเรียน เด็กปฐมวัยได้แสดงออกเพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจโดยการทำงานศิลปะสร้างสรรค์หรือบอกเล่าถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้มา ดังที่ การ์ดเนอร์ (Gardner, 1993:28) ได้กล่าวไว้ว่า ความสามารถทางมิติสามารถประยุกต์และจัดรูปแบบได้จากการใช้พื้นที่ และสามารถจัดรูปแบบได้อย่างมีคุณภาพจากสิ่งแวดล้อมอันเป็นประโยชน์ต่องานศิลปะ การออกแบบ การสร้างและการใช้แผนที่ ซึ่งสอดคล้องกับ พัททัญชาติ สุวรรณไศรย์ (2545:13 – 18) ที่ได้อธิบายไว้ว่า ความสามารถทางด้านมิติสามารถเพิ่มพูนพัฒนาได้จากการเรียนรู้ โดยการสัมผัสและการคิดมโนภาพ โดยเด็กจะมีประสบการณ์กับวัตถุต่างๆ ตามธรรมชาติรอบตัวเด็ก และเข้าใจสิ่งเหล่านั้นได้จากการสังเกต แยกแยะที่นำไปสู่การสร้างจินตนาการภาพวัตถุ การมองเห็นวัตถุ การรับรู้ภาพและพื้นหลัง การรับรู้ความคงรูปของวัตถุ การรับรู้ตำแหน่ง การรับรู้ถึง ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุ การจำภาพทั้งความเหมือนความต่าง ๆ และการจำภาพที่คล้ายคลึงกันด้วยวิธีการประดิษฐ์ การวาด การมองเห็น และการเปรียบเทียบ

สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ ทำให้เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางด้านมิติสูงขึ้น เพราะรูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้มุ่งเน้นให้เด็กปฐมวัยได้มีปฏิสัมพันธ์กับสื่อการเรียนรู้โดยตรง และเด็กปฐมวัยได้แสดงออกโดยการทำงานศิลปะสร้างสรรค์ จึงทำให้เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางด้านมิติสูงขึ้น

5. ปัญหาด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว พบว่า ในช่วงเวลาของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางด้านร่างกายและการเคลื่อนไหวสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุกช่วงของการเปรียบเทียบ แสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ สามารถพัฒนาความสามารถทางด้านร่างกายและการเคลื่อนไหวของเด็กปฐมวัยได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ได้ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยได้แสดงออกทางด้านร่างกายและการเคลื่อนไหวอย่างมีจุดหมายในขณะที่ลงมือปฏิบัติกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยเด็กปฐมวัยได้หยิบจับวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ได้เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะ สัญญาณ และท่าทางต่างๆ ได้ทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นอย่างเสรีตามมุมประสบการณ์ต่างๆ ทำให้เด็กปฐมวัยเกิดพัฒนาการของกล้ามเนื้อมัดใหญ่และกล้ามเนื้อมัดเล็กแข็งแรงขึ้น เด็กปฐมวัยเกิดความสนุกสนาน ได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนๆ และครู เด็กปฐมวัย

รู้จักจัดหรือควบคุมตนเองให้เหมาะสม สอดคล้องกับพื้นที่และบริเวณที่มีอยู่ เด็กปฐมวัยรู้จักระดับและทิศทางของการเคลื่อนไหว และแสดงออกได้อย่างสอดคล้องกับจังหวะและสัญญาณ เกิดความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ ดังที่ อิกนิโค (กุเลีย ตันติผลาชีวะ, 2540:19; อ้างอิงจาก Ingico, 1994:28 – 29) ได้อธิบายไว้ว่า โดยจุดประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนพัฒนาทางกายสำหรับเด็กปฐมวัยจะมุ่งเน้นการพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กอย่างเจาะจง ถ้าพิจารณาในแง่ของการ พลศึกษาแล้ว กิจกรรมพัฒนาทางกายจะมีขอบข่ายกว้างขวาง กล่าวคือ เป็นการส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหว (Motor Skills) และแนวคิดของการเคลื่อนไหว (Movement Concept) โดยเด็กสามารถพัฒนาทักษะของการเดิน การกระโดด การก้าวย่าง การควบ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังสามารถยืดตัว หมุนตัว รวมไปถึงการหยิบ จับ โยน เตะ และในขณะเดียวกันเด็กได้เรียนรู้ทิศทาง การควบคุมตนเอง การใช้ท่วงท่า และเวลาที่ถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับเยาพา เดชะคุปต์ (2540:35) ที่ได้อธิบายไว้ว่า การเคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์เป็นการเคลื่อนไหวทางกายอย่างอิสระ ทั้งการเคลื่อนไหวคนเดียวและเป็นกลุ่มที่เน้นการใช้จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ โดยเริ่มจากการเคลื่อนไหวพื้นฐานอันประกอบด้วย การรู้จักส่วนต่างๆ ของร่างกาย พื้นที่ จังหวะ ทิศทาง และระดับ นอกจากนี้ พวงทอง ไสยวรรณ (2530:56) ยังได้อธิบายเพิ่มเติมว่า การเคลื่อนไหวจะนำไปสู่การสำรวจ คิดค้น และการแก้ปัญหา การเคลื่อนไหวมีความสัมพันธ์กับชีวิตของเด็ก เด็กจะรู้จักตนเองจากการเคลื่อนไหวร่างกาย วิธีการเคลื่อนไหวต่างๆ วิธีช่วยให้เด็กเกิดทักษะในการใช้ร่างกาย ทักษะในการควบคุมกล้ามเนื้อ การหยิบจับ และการแก้ปัญหา เพิ่มความรู้และเจตคติแก่เด็ก

สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ ทำให้เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางด้านร่างกายและการเคลื่อนไหวสูงขึ้น เพราะรูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยกล้าแสดงออกทางการเคลื่อนไหวอย่างมีจุดหมายเพื่อพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กให้เกิดความแข็งแรง คล่องแคล่ว ว่องไว

6. ปัญหาด้านดนตรี พบว่า ในช่วงเวลาของการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางด้านดนตรีสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุกช่วงของการเปรียบเทียบ แสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้สามารถพัฒนาความสามารถทางด้านดนตรีของเด็กปฐมวัยได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ได้เปิดโอกาสให้เด็กปฐมวัยได้มีอิสระอย่างเต็มที่ในการแสดงออกทางดนตรี เสียงเพลงและการเล่นจังหวะ เพราะในขณะที่ทำกิจกรรมที่ต้องใช้เสียงเพลง การร้องรำ การทำท่าทางประกอบเนื้อหาของเพลง การแสดงเลียนแบบนักร้องที่ตนเองนิยมชมชอบ ตลอดจนการกระโดด โดดเดินตามจังหวะ เด็กปฐมวัยได้แสดงออกอย่างไม่เคอะเขิน และเกิดสนุกสนานกับการทำกิจกรรมมาก และจะทำได้ดียิ่งขึ้นเมื่อได้แสดงกับกลุ่มเพื่อนสนิท และโดยสาระแห่งศาสตร์ของดนตรีก็เป็นตัวกระตุ้นให้เด็กปฐมวัยชอบที่จะ แสดงอยู่แล้ว ดังที่ โกวิทช์ จันทรศิริ (พิทักษ์ คชวงษ์, 2541:25; อ้างอิงจาก โกวิทช์ จันทรศิริ, 2520) ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า ดนตรีมีส่วนช่วยทำนุบำรุงชีวิตเด็กให้สมบูรณ์พูนสุข ทั้ง

เป็นตัวประกอบที่สำคัญที่จะส่งเสริมบุคลิกภาพของแต่ละคน และดนตรียังก่อให้เกิดความรู้สึทางอารมณ์ต่างๆ ตามความนึกคิดและสามารถสร้างมโนภาพได้ และพิทักษ์ คชวงษ์ (2541:25) ยังได้อธิบายไว้อีกว่า ปัจจุบันผู้เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยนำดนตรีมาใช้กับเด็กปฐมวัย โดยมีได้หวังผลเพื่อความบันเทิง สนุกสนานเพียงอย่างเดียว แต่ได้นำมาประยุกต์ใช้ในชั้นเรียนเป็นกิจกรรมการสอนที่ช่วยให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงเพื่อพัฒนาหรือปรับพฤติกรรมของเด็กอีกด้วยตนเองจึงเป็นศาสตร์หรือวิชาที่ทำให้เด็กระดับปฐมวัยได้รับการพัฒนาทุกๆ ด้านของการเจริญเติบโต ไม่ว่าจะเป็นความรู้ ความจำ สังคม ค่านิยม การคิดหาเหตุผล การสร้างสรรค์ การพัฒนากล้ามเนื้อ การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า การพัฒนาตนเองให้เข้ากับกลุ่มหรือสภาพแวดล้อมของสังคมต่าง ๆ และ นอกจากนี้ดนตรียังทำให้เด็กสนุกสนาน รื่นเริงอย่างเต็มที่ ทั้งการแสดงออกทางร่างกาย ความคิด ตลอดจนพัฒนาการทางจิตใจและอารมณ์ ในทำนองเดียวกัน เขียวพา เตชะคุปต์ (2542:115) ได้อธิบายไว้ว่าดนตรีเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของเด็ก ไม่ว่าเด็กจะอยู่ที่ไหน หรือจะทำอะไร เด็กมักจะได้นั่งเพลงหรือดนตรีอยู่เสมอ ดังนั้นดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยจึงเป็นสิ่งจำเป็นมากและเป็นหัวใจของการจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ทั้งหลาย ดนตรีจะมีส่วนในการเสริมสร้างพัฒนาการของเด็กทุกๆ ด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ ทำให้เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางด้านดนตรีสูงขึ้น เพราะรูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยได้แสดงออกอย่างอิสระทางด้านดนตรี จึงทำให้เด็กปฐมวัยสนุกสนาน และกล้าที่จะแสดงออกอย่างมีความสุขในด้านที่เกี่ยวกับการขับร้องดนตรี

7. ปัญหาด้านความเข้าใจระหว่างบุคคล พบว่า ในช่วงเวลาของการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางด้านความเข้าใจระหว่างบุคคลสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุกช่วงการเปรียบเทียบ แสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้สามารถพัฒนาความสามารถทางด้านความเข้าใจระหว่างบุคคลของเด็กปฐมวัยได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้มีขั้นตอนที่กำหนดให้เด็กปฐมวัยได้ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มร่วมกับผู้อื่น (Cooperative) อันเป็นลักษณะของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยได้เรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับ อารี สันทนต์ (2543:33) ได้อธิบายไว้ว่า การเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative learning) เป็นวิธีการเรียนที่ให้ผู้เรียนทำงานด้วยกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ เพื่อให้เกิดผลการเรียนรู้ ทั้งทางด้านความรู้และทางด้านจิตใจ ช่วยให้นักเรียนเห็นคุณค่าในความแตกต่างระหว่างบุคคลของเพื่อนๆ เคารพความคิดเห็นและความสามารถของผู้อื่นที่แตกต่างจากตน ตลอดจนรู้จักช่วยเหลือและสนับสนุนเพื่อนๆ และจากการจัดกิจกรรมของผู้วิจัยได้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำงานกลุ่ม ในขณะที่ทำงานกลุ่มนักเรียนได้พูดคุย สนทนา ประเมิน วางแผน ออกแบบผลงานโดยการระดมความคิด ช่วยกัน จัดหาวัสดุอุปกรณ์ ร่วมกันทดลอง ร่วมกันปฏิบัติการในเรื่องที่ได้เรียนรู้อย่างตั้งใจและสนุกสนาน ตลอดจนร่วมกันแก้ไขปัญหาที่มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ดังกล่าวเอื้อ

ต่อการสร้างมนุษยสัมพันธ์ให้แก่เด็กเรียนอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนมา ดังที่ พัทรี ผลโยธิน (2540:61) ได้อธิบายไว้ว่า เด็กอนุบาลนั้นถ้ามีโอกาสได้ปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่นหรือผู้ใหญ่ เด็กจะยังมีโอกาสเรียนรู้ ความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักแก้ปัญหา และเพื่อนจะมีอิทธิพลต่อการพัฒนาเด็กด้านสังคมและสติปัญญา อย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะเด็กต่างกับผู้ใหญ่ตรงที่เด็กจะแสดงออกกับเพื่อนแต่ละคนอย่างเสมอภาค ซึ่งเท่ากับ เปิดโอกาสให้เด็กแสดงความคิดเห็น ได้แย่งอย่างอิสระ พฤติกรรมแบบร่วมมือจึงมักจะเกิดขึ้น และถ้า ให้โอกาสเด็กอย่างต่อเนื่องเด็กจะเห็นว่าคนอื่นมีความคิด ความรู้สึกแตกต่างจากตนได้ และเริ่มตระหนัก ถึงพฤติกรรมของตนที่แสดงต่อคนอื่น ซึ่งสอดคล้องกับอดัมส์และฮามน์ (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2543:57; อ้างอิงจาก Adams; & Hamm. 1994:43 – 45) ที่กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นกิจกรรมที่ ผู้เรียนจะได้พัฒนาทักษะทางสังคม โดยมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในกลุ่ม ได้เรียนรู้บทบาทของสังคม การ ทำงานเป็นกลุ่มทำให้ผู้เรียนได้พูดคุย สนทนา ได้มีส่วนร่วมอภิปราย และได้สังเกต ทบทวนแลกเปลี่ยน ความรู้กันอย่างแท้จริง และสอดคล้องกับ พัทรี ผลโยธิน (2540:60) ที่ได้อธิบายไว้ว่า กิจกรรมการเล่น แบบร่วมมือจะกระตุ้นพฤติกรรมสังคมทางบวก รวมถึงความสามารถในการรับรู้ความรู้สึก ความคิดเห็น ของผู้อื่น นอกจากนี้ ยังส่งเสริมทักษะทางกายและทางสติปัญญา การคิดแก้ปัญหา และการสื่อสาร

สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ ทำให้เด็ก ปฐมวัยมีความสามารถทางด้านความเข้าใจระหว่างบุคคลสูงขึ้น เพราะรูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยได้ทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกับผู้อื่น (Cooperative) อย่างแท้จริง จึงทำให้เด็กปฐมวัยมี มนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างชัดเจน

8. ปัญหาด้านความเข้าใจตนเอง พบว่า ในช่วงของการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์โดยใช้ รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางด้านความเข้าใจตนเองสูงขึ้นอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุกช่วงของการเปรียบเทียบ แสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมโดยใช้ รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้สามารถพัฒนาความสามารถทางด้านความเข้าใจตนเองของเด็กปฐมวัย ได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ส่งเสริม ให้เด็กปฐมวัยได้ทำกิจกรรมด้วยตนเองอยู่ตลอดเวลา เด็กปฐมวัยได้วิเคราะห์ความพึงพอใจในการทำ กิจกรรม ตลอดจนเด็กปฐมวัยได้สรุปองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยครูจะเป็นผู้สนับสนุน แนะนำ และให้ กำลังใจ เด็กปฐมวัยจึงมีอิสระในการแสดงออกด้วยความเชื่อมั่นในตนเอง เกิดความภาคภูมิใจและม ีความตั้งใจที่จะทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมายที่ตนเองต้องการ ซึ่งตามทฤษฎีความต้องการของ มาสโลว์ เชื่อว่า ทุกคนในสังคมมีความปรารถนาที่จะได้รับความสำเร็จ ความภาคภูมิใจในตนเอง และต้องการ ได้รับการยอมรับนับถือจากคนอื่นในความสำเร็จของตน ถ้าความต้องการดังกล่าวได้รับการตอบสนอง อย่างเพียงพอก็จะทำให้นักคนมีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า มีความสามารถและมีประโยชน์ ต่อสังคม แต่ถ้าความต้องการดังกล่าวได้รับการตอบสนองไม่เพียงพอหรือถูกขัดขวาง ก็จะทำให้บุคคล รู้สึกว่าตนเองด้อยค่า และเสียความภาคภูมิใจในตนเอง (สุรางค์ ไคว่ตระกูล. 2541:158 – 162) ซึ่งสอดคล้อง

กับ จันทนา ภาคบงกช (2533:1) ที่ได้เสนอแนวคิดไว้ว่า บุคคลที่มีความภาคภูมิใจในตนเองจะเชื่อว่า ตนมีความสามารถ มีคุณค่า มีความสำคัญ ยอมรับหรือพอใจในความเป็นตัวของตัวเอง เด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง จึงเป็นเด็กที่มีความรู้สึกรักตัวเองที่ดีต่อตนเอง จะมีความกล้าในการแสดงออก กล้าตัดสินใจและมีความมั่นใจที่จะทำสิ่งต่างๆ ให้สำเร็จได้ตามความต้องการของตนเอง

สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ ทำให้เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางด้านความเข้าใจตนเองสูงขึ้น เพราะรูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยได้แสดงออกด้วยความมั่นใจในตนเองอย่างอิสระในการลงมือปฏิบัติกิจกรรม วิเคราะห์กิจกรรม และสรุปความรู้ด้วยตนเอง จึงทำให้เด็กปฐมวัยได้มองเห็นคุณค่าของตนเองและแสดงความสามารถของตนเองให้ผู้อื่นได้รับรู้

9. ปัญหาด้านธรรมชาติ พบว่า ในช่วงของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางด้านธรรมชาติสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ในทุกช่วงของการเปรียบเทียบ แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้สามารถพัฒนาความสามารถทางด้านธรรมชาติของเด็กปฐมวัยได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ

9.1 รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ มุ่งเน้นให้เด็กปฐมวัยได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง (Active Learning) ซึ่งจากการจัดกิจกรรม พบว่า เมื่อเด็กปฐมวัยได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ไม่ว่ากิจกรรมใดก็ตาม เด็กปฐมวัยจะติดตามผลการทำงานของตนเองอยู่อย่างต่อเนื่อง ตัวอย่างเช่น การรักษาความสะอาด การรดน้ำต้นไม้ การบำรุงรักษาแปลงปลูกผัก การเปิด – ปิดน้ำใช้อย่างรู้คุณค่า ซึ่งจากตัวอย่างของการกระทำเหล่านี้เด็กปฐมวัยจะแสดงออกด้วยความตั้งใจและมีความรับผิดชอบอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้ สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2545:36) ได้อธิบายไว้ว่า การปลูกฝังเด็กให้รักสิ่งแวดล้อมควรให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงให้เด็กได้พบเห็นความเป็นไปของสิ่งที่ศึกษาในลักษณะต่างๆ ของธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมโดยตรงด้วยระบบประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ การได้ยิน ได้เห็น ได้สัมผัส ได้กลิ่น และได้ลิ้มรสเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง และฝึกปฏิบัติจริง การให้เด็กเรียนรู้ความซาบซึ้งในเรื่องใดเรื่องหนึ่งควรให้เด็กเรียนโดยผ่านกระบวนการปฏิบัติจริง เรียนรู้จากของจริง ทดลองจริงกับสิ่งนั้นๆ การที่เด็กได้สัมผัสเด็กจะเกิดการมีส่วนร่วมที่สุดเด็กเกิดความเข้าใจ ความคิดรวบยอดของการให้เด็กได้ประพจน์จริงต่อสิ่งแวดล้อมโดยตรงด้วยการกระทำซ้ำๆ จนเกิดเป็นทักษะหรือนิสัยที่ถือเป็นกิจปฏิบัติเด็กจะเกิดการรับรู้และความรู้สึกผูกพันรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม

9.2 รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ มุ่งเน้นให้เด็กปฐมวัยได้นำสิ่งที่เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างมีความหมาย (Application) จากการจัดกิจกรรม พบว่า หน่วยการเรียนรู้ที่เป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมที่เด็กปฐมวัยได้มีปฏิสัมพันธ์อยู่ในชีวิตประจำวันทำให้เด็กปฐมวัยเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อม ได้เห็นการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม ได้ใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมอย่างคุ้มค่า และได้บำรุงรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม ทั้งนี้ สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2545 :30) ได้อธิบายไว้ว่า สิ่งที่มีอบให้กับเด็กในเรื่อง สิ่งแวดล้อมนั้น คือ ความรู้ ทักษะ ปลูกฝังให้เด็ก

มีทัศนคติ ค่านิยม สร้างความตระหนักถึงธรรมชาติ พยายามให้เด็กรู้จักคิด สัมผัสเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีระบบ ฝึกปฏิบัติ ทำได้จริง ถ้าเข้าได้รับการตักเตือนให้มีจิตสำนึกที่ไม่ผิดต่อสิ่งแวดล้อมในวัยเด็ก ก็จะทำให้เขาปฏิบัติสิ่งที่ดีต่อสิ่งแวดล้อมในอนาคตได้

สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ ทำให้เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางด้านธรรมชาติสูงขึ้น เพราะเด็กปฐมวัยได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมเกี่ยวกับการรักษามรดกด้วยตนเอง (Active Learning) และเด็กปฐมวัยได้นำสิ่งที่เรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความหมาย (Application)

ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย

1. การจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ ทำให้เด็กปฐมวัยกล้าแสดงออกต่อการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ มากขึ้น และทำให้เด็กปฐมวัยเกิดทักษะในด้านต่างๆ ดังนี้ เกิดทักษะในการลงมือปฏิบัติกิจกรรมอย่างตั้งใจ เกิดทักษะในการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น เกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์และการนำเสนอกิจกรรมให้ผู้อื่นเข้าใจได้ เกิดทักษะในการสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติกิจกรรม และเกิดทักษะในการบอกวิธีการนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

2. ในช่วงเวลาของการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ ในสัปดาห์ที่ 1 เด็กปฐมวัยเกิดความสับสนกับวิธีการสอนของครูเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในขั้นตอนของการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มร่วมกับผู้อื่น (Cooperative Learning) อาจเป็นเพราะวิธีการสอนแบบเดิมที่ผู้วิจัยใช้อยู่ไม่ได้เน้นการทำงานกลุ่มเท่าที่ควร จึงทำให้เด็กปฐมวัยเกิดความลังเลใจและไม่กล้าลงมือทำงานร่วมกับเพื่อนๆ แต่พอในสัปดาห์ที่ 2 เด็กปฐมวัยเริ่มที่จะปฏิบัติงานเป็นกลุ่มร่วมกับเพื่อนได้อย่างชัดเจนและเกิดพฤติกรรมชอบทำงานกลุ่มในเวลาต่อมา

3. กิจกรรมศิลปสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบพหุปัญญา ในกิจกรรมเสริมประสบการณ์ เด็กปฐมวัยมีความสนใจ เกิดความตื่นตัวและสนุกสนานต่อสิ่งที่ได้เรียนรู้มากขึ้น เช่น การไปเก็บใบไม้แห้งมาทำงานศิลปะ การวัดความยาวรอบต้นไม้ม การปลูกต้นไม้ม การปลูกผัก เป็นต้น ส่วนกิจกรรมในห้องเรียนที่เด็กปฐมวัยสนุกสนานและให้ความสนใจมากที่สุด คือ การประกอบอาหาร (Cooking) การทัศนศึกษา

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ ครูควรวางแผนในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความสนใจของเด็ก ไม่ควรบังคับให้เด็กทำกิจกรรม และควรร่วมปฏิบัติกิจกรรมกับเด็กอย่างคล่องแคล่ว

2. การจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ ครูควรมีความอดทนสูง ใจเย็น ไม่รีบเร่งให้เด็กแสดงพฤติกรรม ครูควรมีปฏิสัมพันธ์ต่อเด็กทุกคนอย่างยุติธรรม และกระตุ้นให้เด็กทุกคนแสดงความสามารถที่มีอยู่ในตนเองออกมาให้ได้ และครูควรหมั่นสังเกตและจดบันทึกพฤติกรรมความสามารถทางพหุปัญญาทุกด้าน ได้แก่ ปัญญาด้านภาษา (Linguistic Intelligences) ปัญญาด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ (Logical – Mathematical Intelligences) ปัญญาด้านมิติ (Spatial Intelligences) ปัญญาด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว (Bodily – Kinesthetic Intelligences) ปัญญาด้านดนตรี (Music Intelligences) ปัญญาด้านความเข้าใจระหว่างบุคคล (Interpersonal Intelligences) ปัญญาด้านความเข้าใจตนเอง (Intrapersonal Intelligences) ปัญญาด้านธรรมชาติ (Naturalist Interpersonal) ที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ

3. การจัดทำแผนการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ ควรนำรูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ไปเขียนแยกย่อยในแต่ละกิจกรรมหลักประจำวัน จะทำให้เป็นแผนการสอนที่มีความสมบูรณ์และเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

3. การจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ ครูควรใช้ทักษะในการตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดทักษะการปฏิบัติงาน เกิดทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น เกิดทักษะการวิเคราะห์เกิดทักษะการสรุปองค์ความรู้ และเกิดทักษะการนำไปใช้ได้อย่างมีความหมายต่อชีวิตประจำวัน

4. การจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ ควรจัดกิจกรรมที่หลากหลาย โดยมีสื่อวัสดุ อุปกรณ์ และมุมประสบการณ์ที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกเล่นอย่างพอเพียง ตรงกับความสนใจและความต้องการของเด็ก จะเป็นสิ่งเร้าที่ทำให้เด็กแสดงพฤติกรรมความสามารถทางพหุปัญญาได้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย

1. ควรมีการศึกษาผลของการใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ที่มีต่อตัวแปรอื่นๆ เช่น ความมีวินัยในตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเอง ความคิดสร้างสรรค์ ความคิดรวบยอด ความคิดเชิงวิเคราะห์ ความคิดเชิงเหตุผล การกระหนักรู้ การสังเกต เป็นต้น

2. ควรมีการศึกษาผลของการใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้กับกลุ่มตัวอย่างอื่นๆ เช่น เด็กที่มีความสามารถพิเศษหรือเด็กปัญญาเลิศ เด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทเด็กสมาธิสั้น เด็กออทิสติก เป็นต้น

3. ควรมีการศึกษาวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบอื่นๆ เพื่อพัฒนาความสามารถทางด้านพหุปัญญาในเด็กปฐมวัยหรือกลุ่มตัวอย่างอื่นๆ เช่น รูปแบบโครงการ รูปแบบวางแผน ปฏิบัติ และทบทวนตามแนวคิดไฮสโคป เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์. (2528). *จิตวิทยาการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการ
แนะแนวและจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒, และที่แก้ไข
เพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติ
การศึกษาฉบับบังคับ พ.ศ. ๒๕๔๕*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๔๖*. (ม.ป.พ.).
- กรรณิการ์ โยธารินทร์. (2545). *พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสร้าง
สรรค์ เป็นกลุ่ม*. ปรินญานินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กันยา แสงสุวรรณ. (2532). *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพฯ: บำรุงสาสน์.
- กฤษณี คำชาย. (2544). *จิตวิทยาเพื่อการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.
- กุลยา ดันติผลชีวะ. (2540). *เทคนิคการสร้างเสริมปัญญาเด็กปฐมวัย*. *วารสารการศึกษาปฐมวัย*.
1(1) : 35 – 42.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543). *ปัญญาของชาติ : ยุทธศาสตร์ปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ:
ซัคเซสมิเดีย.
- ขวัญจิรา ภูถ้งษ์. (2547). *การศึกษาความสามารถทางพหุปัญญาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัด
ประสบการณ์ปฏิบัติการทดลองประกอบอาหารตามรูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้*.
ปรินญานินพนธ์ กศม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- คณะกรรมการการศึกษาและการอบรมเลี้ยงดูเด็ก. (2535). *ภาวะวิกฤตของเด็กไทย : ปัญหาที่ยัง
ไม่สายเกินไป*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป.
- คณะกรรมการการศึกษาเอกชน. (2531). *ชุดฝึกอบรมบุคลากรระดับก่อนประถมศึกษา หน่วยที่ 1
พัฒนาการของเด็ก ระดับก่อนประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์.
- จ่านง วิบูลย์ศรี. (2536). *อิทธิพลทางภาษาต่อความคิดเชิงเหตุผลของเด็กไทย : การวิจัยเชิงทดลอง*.
กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยณรงค์ เจริญพานิชย์กุล. (2538). *กิจกรรมศิลปะเด็กอนุบาล*. กรุงเทพฯ: แปลน ลิขซึ่ง.
- ชาติ แจ่มนุช. (2545). *รายงานผลการวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาพหุปัญญา*.
กรุงเทพฯ: สำนักโครงการพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.

- โชติ เพชรชื่น; และองอาจ นันพัฒน์. (2537, มกราคม – เมษายน). แบบทดสอบคัดแยกเด็ก
ปัญญาเลิศทางด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์, *การวัดผลการศึกษา*. 15(45): 43 – 53.
- ฉวีวรรณ จึงเจริญ. (2528). *การใช้สื่ออุปกรณ์ของเล่นเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนเด็กในระดับก่อน
ประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: อักษรไทย.
- ฉันทนา ภาคบงกช. (2538). *การสอนให้เด็กคิด : โมเดลการพัฒนาทักษะการคิดเพื่อพัฒนาคุณภาพ
ชีวิตและสังคม*. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จิตติพร พิษณุกุล. (2538). *การศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม
จัดประสบการณ์ศิลปะประดิษฐ์แบบกลุ่ม*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ดวงเดือน ศาสตรภักดิ์. (2537, พฤษภาคม – สิงหาคม). การทดสอบที่ใช้ในทฤษฎีของเพียเจท์,
การวัดผลการศึกษา. 35 – 57.
- นงเยาว์ แข่งเพ็ญแข. (2538, มกราคม – มีนาคม). เทคนิคพัฒนากระบวนการคิดและเรียนรู้ของ
เด็กปฐมวัยให้ถึงขีดสุดศักยภาพและยั่งยืน, *วารสารการพัฒนาหลักสูตร*. 14 (120):28 – 31.
- นวพร ทวีวิทยชาคริยะ. (2541). *ความคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์
แบบปฏิบัติการทดลองกับแบบปกติ*. ปรินญานิพนธ์ กศม. (การศึกษาปฐมวัย).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นฤมล ปิ่นดอนทอง. (2544). *การคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นเกมสร้างมนทัศน์ด้าน
จำนวน*. ปรินญานิพนธ์ กศม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นิตยา ประพุดดิกิจ. (2539). *การพัฒนาเด็กปฐมวัย = Developing young children*. กรุงเทพฯ :
โอเดียนสโตร์.
- นัยพินิช ชขภักดี. (2543). *พัฒนาสมองให้ลูกฉลาด*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: แพลน พับลิชชิง.
- บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2521). *การวัดประเมินผลการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาพื้นฐาน
การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- _____. (2526). *การทดสอบแบบอิงเกณฑ์ : แนวคิดและวิธีการ*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- _____. (2545). *การวัดประเมินการเรียนรู้ (การวัดประเมินแนวใหม่)*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาพื้นฐาน
การศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญสม ครุฑทา. (2541). *การสร้างแบบวัดการคิด*. วิทยานิพนธ์ คม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

- ปรมาภรณ์ กองม่วง. (2541). การศึกษาเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสนทนา
ยามเช้าเน้นสิ่งแวดล้อมในห้องเรียน. ปรียนัญญานิพนธ์ กศม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2541). คิดเก่งสมองไว. กรุงเทพฯ: โปรดัคทีฟบุ๊ก.
- ประสาธ อิศรปริดา. (2523). จิตวิทยาการเรียนรู้กับการสอน. กรุงเทพฯ: กราฟิการ์.
- ปิยนุช ประจักษ์จิตต์. (2526, มิถุนายน). สิ่งเร้าความตั้งใจในการรับรู้ การเรียนรู้ในวัยเด็ก
ก่อนเข้าเรียน. จิตวิทยาคลินิก. 31 – 47.
- ปริญญช จุลพรหม. (2547). การพัฒนาความสามารถด้านการคิดวิจารณ์ของเด็กปฐมวัย
ด้วยการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์. ปรียนัญญานิพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ไพฑู สัทธสุนทร. (2543, มกราคม). พหุปัญญาในโรงเรียนไทย, สารปฏิรูป. 2 (22) : 21.
- พจน์ สะเพียรชัย. (2517, มกราคม). การวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์, พัฒนาวิศ. 10.49-51.
- พรรณี ช. เชนจิต. (2528). จิตวิทยาการเรียนการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์.
- พนิดา ชาศยาภา . (2544). กระบวนการพัฒนาสื่อความหมายของเด็กปฐมวัยโดยการสร้างเรื่องราวใน
กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวการสอนแบบภาษาธรรมชาติ. ปรียนัญญานิพนธ์ กศ.ม.
(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พิระพงษ์ กุลพิศาล. (2545). สมอกลูกพัฒนาได้ด้วยศิลปะ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ชารอักษร.
- _____. (2533). 3 มิติ ทักษะทางศิลปะและศิลป์ศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ศาสนากรมการศาสนา.
- พร พันธุ์โอสด. (2543). การเรียนของเด็กปฐมวัยตามแนววลัคตอร์ฟ. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- พัชรวิทย์ เกตุแก่นจันทร์. (2544). การบริหารสมอง. กรุงเทพฯ: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์.
- พริเพชร แสงเทียน. (2534). ความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัด
ประสบการณ์การเล่นประกอบการใช้คำถามของครูที่แตกต่างกัน. ปรียนัญญานิพนธ์ กศม.
(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เพ็ญพิไล ฤทธาณานนท์. (2536). พัฒนาการทางพุทธิปัญญา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2532). เอกสารชุดวิชาฝึกอบรมครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรม
เลี้ยงดูเด็กปฐมวัย หน่วยที่ 11 – 15. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ยุทธนา ปฐมวรชาติ. (2546, กุมภาพันธ์). พหุปัญญา : แนวคิดการจัดการเรียนรู้สู่ความเป็น
อัจฉริยภาพของคนเก่ง คนดี และมีความสุข, วิชาการ. 6(2):39.
- เยาวดี วิบูลย์ศรี. (2533). อิทธิพลทางสภาพแวดล้อมและภูมิหลังของเด็กที่มีต่อการ
พัฒนาความคิดเชิงเหตุผลในเด็กไทย, ในการวิจัยเชิงวิเคราะห์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เยาวพา เดชะคุปต์. (2528). การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

- เยาพา เดชะคุปต์. (แปล). (2541). Multiple Intelligences, ในเอกสารอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง ทักษะ
การคิดและรูปแบบการเรียนรู้(Thinking Skill & Learning Style). ณ ห้องประชุมตึกชาณุอิสระ
ระหว่างวันที่ 6-8 กุมภาพันธ์ 2541.
- _____. (2542). การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แม็ค.
- _____. (2542, มกราคม). การพัฒนาปัญญาหลายด้าน เพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย,
วารสารการศึกษาปฐมวัย. 3(1). 31 – 37.
- _____. (2542). การศึกษาปฐมวัย. กรุงเทพฯ: บริษัท สำนักพิมพ์แม็ค จำกัด.
- _____. (2542). การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : แม็ค.
- _____. (2544). เอกสารอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง พหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย.
ณ หอประชุมใหญ่สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา ระหว่างวันที่ 25-27 ตุลาคม 2544.
- _____. (2544). การพัฒนาพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย. ใน เอกสารการ
อบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง พหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็ก. ณ หอประชุมใหญ่ สำนักงาน
การประถมศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา ระหว่างวันที่ 25 – 27 ตุลาคม 2544.
- ล้วน สายยศ;และอังคณา สายยศ.(2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 5.
กรุงเทพฯ: สุริยวิทยาสาน.
- วราภรณ์ นาคะศิริ. (2545). การคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์
โดยใช้ทรายสี. ปรียนานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วาริรัตน์ แก้วอุไร. (2541, มกราคม – เมษายน). การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนตามรูปแบบ
พหุปัญญา. พิษณุโลก: ศึกษาสาตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. 2(3) : 84 – 104.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2542). พลังการเรียนรู้ : ในกระบวนการทัศน์ใหม่. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2532). ศิลปกรรม. กรุงเทพฯ: แสงศิลป์การพิมพ์.
- วิลินดา พงษ์ธาริก. (2547). ความสามารถทางพหุปัญญาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม
การเล่นไทยกลางแจ้ง. ปรียนานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศรชัย เลิศไทรภพ. (2535). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการคิดอย่างมีเหตุผลกับภาคีของ
นักศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย วิธีเรียนทางไกลในจังหวัดนครปฐม.
ปรียนานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- ศรีสุรางค์ ทิณะกุล. (2542). การคิดและการตัดสินใจ. กรุงเทพฯ: เวิร์ดเวฟ เอ็ดดูเคชั่น.

- สมจิต สวชนไพบูลย์. (2527). *วิทยาศาสตร์สำหรับครูประถม*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมเจตน์ ไวยากรณ์. (2530). *รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการใช้เหตุผล*. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ค. (การวิจัยและการพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สันติศักดิ์ ผาผาย. (2546). *การศึกษาความสามารถทางพหุปัญญาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม โดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้*. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สัญญาลักษณ์ สุวรรณรัชสี. (ม.ป.ป.). *คู่มือการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ศิลปะเด็กชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 1*. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สัตยาไสยเชื้อ. (2540). *กิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- _____. (2541). *กิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน*. กรุงเทพฯ: โอ เอส พริ้นติ้งเฮาส์.
- สิริยา พันโสรี. (2546). *การพัฒนาการแสดงออกของพื้นฐานทางศิลปะของเด็กปฐมวัยด้วยกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์*. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมศักดิ์ สิ้นธุระเวชญ์. (2544). *กิจกรรมพัฒนาพหุปัญญาระดับปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์วัฒนาพานิช.
- สายทิพย์ ศรีแก้วทุม. (2541). *การคิดอย่างมีเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์*. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุปราณี ไกรวัฒน์สุนทร ; และคณาพร คมสัน. (2544). *รายงานการวิจัยการศึกษาผลการสอนภาษาอังกฤษตามทฤษฎีพหุปัญญาสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญ*. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการวิจัยการศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรมกระทรวงศึกษาธิการ.
- สุรศักดิ์ หลาบมาลา. (2541, กันยายน). “การใช้พหุปัญญาในห้องเรียน, *วารสารวิชาการ*.1(9) : 53-56.
- สุวรรณ ไชยะชน. (2537). *การศึกษาความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลและภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยการตั้งคำถาม*. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2523). *เด็กก่อนวัยเรียนกับการเรียนรู้และหลักสำคัญบางประการ*. กรุงเทพฯ : เจริญผลการพิมพ์.
- _____. (2543). *การปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด*. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

- เสาวนีย์ อุ่นประเสริฐสุข. (2546). *การคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่อง*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อรรถ มุลคำ. (2542). CHILD CENTRE : STORYLINE METHOD : *การบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพฯ : ที พี พรินท์ _____ . (2541, กันยายน – ธันวาคม). *ทฤษฎีปัญหา, การวัดผลการศึกษา*. 20 (95) : 2 – 17.
- อารี พันธุ์ณี. (2545). *ฝึกให้คิดเป็น คิดให้สร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: ไชยโหม ศรีเอทีพี กรุ๊ป.
- อารี สัญหลวี. (แปล). (2542). *ทฤษฎีปัญหาในห้องเรียน : วิธีการเพื่อพัฒนาปัญญาหลายด้าน*. กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนาหนังสือและกรมวิชาการ. _____ . (2543). *ทฤษฎีปัญหาและการเรียนแบบร่วมมือ*. กรุงเทพฯ: บริษัท ไร่ไทย เพลส จำกัด.
- อุบล ตูจินดา. (2532). *หลักและวิธีการสอนศิลปะ*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- Boulton – Lewis, G. ; & Catherwood, D. ed. (1994). *The Early Years : Developmental, Learning and Teaching*. Victoria : The Australian Council for Educational Research.
- Bruner, J.S. ; & others. (1996). “Studies in Cognitive Growth,” A Collaboration at Center for Cognitive Studies. 2 nd ed. New York : John Wiley & son, Inc.
- Forman, G.E. ; & E. Flut. (1980). *Constructive Play – Applying Piaget in the Preschool*. Chalifornia : Brooks Cale.
- Freeman, J.B. (1988). *Thinking Logically Basic Concepts for Reasoning*. Englewood Cliffs, New Jersey : L Prentice Hall.
- Guilford, J.P. (1967). *The Nature of Human Intelligence*. New York : Mc Graw – Hill Book.
- Herman, H.J. (1996). *Diversity in The Classroom : Multiple Intelligence and Mathematical Problem – Solving*. Dissertation Abstract international : The University of Alabama. Photocopied.
- Jayaswan, S. (1974). *Foundation of Education Psychology*. New Delhi : Arnole Hiene Manun.
- Silver, H. (1995, September). Integrating Learning Styles and Multiple Intelligences, *Educational Leadership*. 55 : 22 – 27.
- Sinha, C. ; & V. Walkerdine. (1975). *Piagetian research : Compilation and Commentary*. Windsor, Berks : NFER Publishing.
- Teele, S. (1995). *The Relationship of Multiple Intelligences to The Instructional Process*. Dissertation Abstracts International : *The University of California*. Photocopied. York : International Universities Press.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- คู่มือแผนการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ตามรูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้
- แผนการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ตามรูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้

คู่มือการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้

คู่มือนี้จัดทำขึ้นเพื่อชี้แจงวิธีการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ ซึ่งทำให้เข้าใจในวิธีการจัดกิจกรรมตามรูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

หลักการและเหตุผล

การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเน้นขั้นตอนตามรูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ซึ่งส่งเสริมผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้เรียนจะเกิดประสบการณ์การเรียนรู้ การปฏิบัติการกิจกรรมด้วยตนเอง การมีส่วนร่วมกิจกรรมกับผู้อื่นในกลุ่มย่อย การวิเคราะห์ประสบการณ์การเรียนรู้ การสรุปองค์ความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีความหมายต่อชีวิตประจำวันทำให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาความสามารถทางสติปัญญาทั้ง 8 ด้าน ได้แก่ ปัญญาด้านภาษา (Linguistic Intelligence) ปัญญาด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ (Logical – Mathematical Intelligence) ปัญญาด้านมิติ (Spatial Intelligence) ปัญญาด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว (Bodily – Kinesthetic Intelligence) ปัญญาด้านดนตรี (Music Intelligence) ปัญญาด้านความเข้าใจระหว่างบุคคล (Interpersonal Intelligence) ปัญญาด้านความเข้าใจตนเอง (Intrapersonal Intelligence) ปัญญาด้านธรรมชาติ (Naturalist Intelligence) ทั้งนี้เพื่อสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 หมวดที่ 1 มาตรา 6 ที่บัญญัติไว้ว่า “ การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ” และหมวด 4 มาตรา 22 บัญญัติไว้ว่า “ การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญมากที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ”

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมตามรูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ ประกอบด้วยกิจกรรม 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นผู้เรียนลงมือปฏิบัติการกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีชีวิตชีวา (Active Learning)
2. ขั้นผู้เรียนปฏิบัติการกิจกรรมกลุ่มร่วมกับผู้อื่น (Cooperative Learning)
3. ขั้นผู้เรียนวิเคราะห์กิจกรรมการเรียนรู้ (Analysis)
4. ขั้นผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism)
5. ขั้นผู้เรียนสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีความหมาย (Application)

แนวคิดการจัดสภาพแวดล้อมและการใช้สื่อการเรียนรู้

การจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อการเรียนรู้โดยตรงด้วยตนเอง ฉะนั้นต้องมีการจัดสภาพแวดล้อมและจัดหาสื่อการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการลงมือปฏิบัติกิจกรรม อย่างเหมาะสมกับหน่วยการเรียนรู้และสอดคล้องกับวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นของผู้เรียน

แนวการประเมินผล

1. ประเมินผลตามสภาพที่แท้จริงให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของผู้เรียน
2. ประเมินผลจากผลงานที่เด็กทำ
3. ประเมินผลโดยใช้แบบสังเกตความสามารถทางสติปัญญา

หมายเหตุ : ในงานวิจัยฉบับนี้ ได้จัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ จำนวน 8 หน่วยการเรียนรู้ เป็นเวลา 8 สัปดาห์ๆ ละ 3 วัน

สัปดาห์ที่ 1	หน่วยเรื่อง	เพื่อนของฉัน
สัปดาห์ที่ 2	หน่วยเรื่อง	ต้นไม้ที่รัก
สัปดาห์ที่ 3	หน่วยเรื่อง	อาหารมีประโยชน์
สัปดาห์ที่ 4	หน่วยเรื่อง	กมนามคนสง
สัปดาห์ที่ 5	หน่วยเรื่อง	การสื่อสาร
สัปดาห์ที่ 6	หน่วยเรื่อง	สีส่นประจำวัน
สัปดาห์ที่ 7	หน่วยเรื่อง	คณิตแสนสนุก
สัปดาห์ที่ 8	หน่วยเรื่อง	ข้าว

หน่วยการเรียนรู้เรื่อง “เพื่อนของฉัน” ตามรูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้

หน่วยเรื่อง : เพื่อนของฉัน

สาระการเรียนรู้ : ชื่อ ลักษณะ ความแตกต่างของเพื่อนๆ ในชั้นเรียน

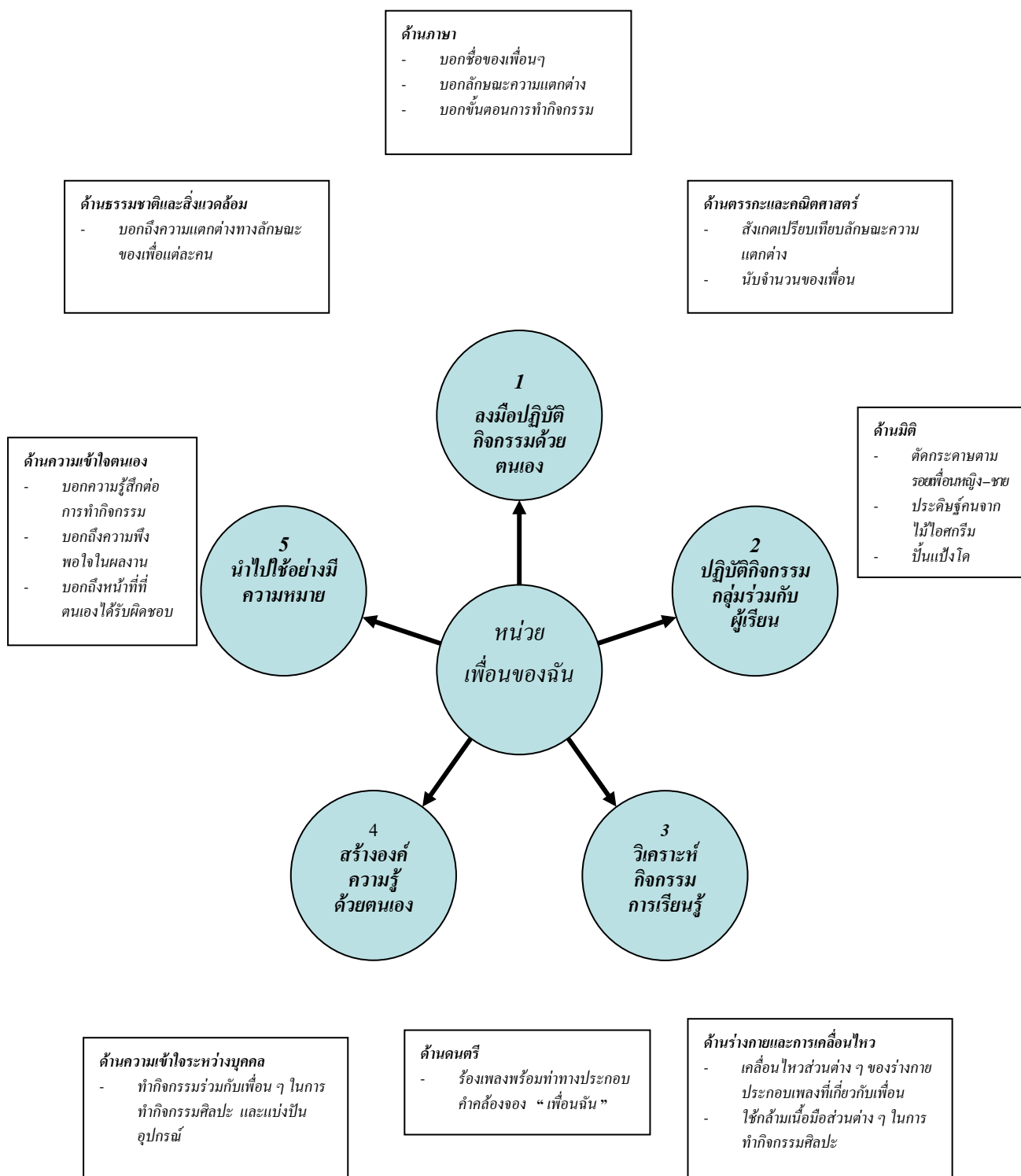
จุดประสงค์การเรียนรู้ :

1. นักเรียนสามารถบอกชื่อเพื่อนในชั้นเรียนได้ทุกคน
2. นักเรียนสามารถบอกลักษณะของแต่ละคนได้
3. นักเรียนสามารถเปรียบเทียบความแตกต่างของเพื่อนในชั้นเรียนได้

สื่อการเรียนรู้ : รายละเอียดปรากฏในแผนการสอนประจำวัน

แนวการประเมินผล

1. สังเกตจากการสนทนาตอบคำถามขณะทำกิจกรรม
2. สังเกตจากการทำงานร่วมกับผู้อื่น
3. สังเกตพฤติกรรมขณะทำงาน

ภาพประกอบ แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้กับความสามารถ
พหุปัญญา 8 ด้าน หน่วยการเรียนรู้เรื่อง เพื่อนของฉัน

แผนการจัดกิจกรรมตามรูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้

ลำดับที่	:	1
วันที่	:	1
เรื่อง	:	เพื่อนของฉัน
เนื้อหา	:	เพื่อนของเรามีมากมายหลายคน แต่ละคนมีชื่อ ต่างกัน
จุดประสงค์	:	
ด้านภาษา		1. เด็กสามารถบอกชื่อเพื่อนในชั้นเรียนได้ 2. เด็กสามารถออกมาเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับเพื่อนได้
ด้านตรรกะและคณิตศาสตร์		1. เด็กสามารถนับจำนวนเพื่อนในห้องเรียนได้
ด้านมิติ		1. เด็กสามารถตัดภาพตามรอยปะคนได้สมบูรณ์ 2. เด็กสามารถตกแต่งคนได้
ด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว		1. เด็กสามารถทำท่าทางประกอบคำคล้องจองได้
ด้านดนตรี		1. เด็กสามารถท่องคำคล้องจองได้เป็นจังหวะ
ด้านความเข้าใจระหว่างบุคคล		1. เด็กสามารถทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกับผู้อื่นได้
ด้านความเข้าใจตนเอง		1. เด็กสามารถบอกสิ่งที่ตนเองชอบและไม่ชอบได้
ด้านธรรมชาติ		1. เด็กสามารถบอกได้ว่า แต่ละคนแตกต่างกันอย่างไร

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ขั้นผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีชีวิตชีวา(Active Learning)
 - 1.1 ครูให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลม โดยมีคำถามดังนี้
 - 1.1.1 ใครมีชื่อ ขึ้นต้นด้วย ก ม ว บ้าง
 - 1.1.2 ให้นักเรียนบอกชื่อของตนเอง
 - 1.1.3 ชื่ออะไรบ้างที่บอกเพศได้
 - 1.1.4 ถ้านักเรียนอยากมีเพื่อนนักเรียนจะอย่างไร
 - 1.2 ครูนักเรียนร่วมกันท่องคำคล้องจอง
 - 1.3 ครูและนักเรียนร่วมกันทำท่าทางตามจินตนาการประกอบคำคล้องจอง
2. ขั้นผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มร่วมกับผู้อื่น (Cooperative Learning)
 - 2.1 แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม 4 คน ให้แต่ละกลุ่มเขียนชื่อตนเอง โดยแบ่งตามเพศ
 - 2.2 ให้นักเรียนตัดภาพตามรอยปะคน แล้วตกแต่งเป็นภาพของตนเอง พร้อมเขียนชื่อ
 - 2.3 เมื่อเขียนเสร็จแล้วให้แต่ละกลุ่มออกมาเล่าถึงเรื่องเกี่ยวกับชื่อ และเพศของเพื่อน

- 2.4 ครูตั้งคำถาม ชื่อฟ้า เป็นชื่อของผู้หญิง หรือ ชาย
- 2.5 นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันแยกชื่อตามเพศหญิง และชาย ของเพื่อนในห้อง
3. ขั้นผู้เรียนวิเคราะห์กิจกรรมการเรียนรู้ (Analysis)
ให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์กิจกรรมศิลปะ โดยครูตั้งคำถามดังนี้
 - 3.1 นักเรียนได้เรียนรู้อะไรบ้าง เมื่อรู้จักชื่อเพื่อนๆ ทุกคน
 - 3.2 นักเรียนสามารถคาดเดาจากชื่อของเพื่อน ได้หรือไม่ว่าเป็นเพศหญิง หรือชาย
 - 3.3 นักเรียนรู้สึกอย่างไรเมื่อได้ท่องคำคล้องจอง “ เพื่อนัน ” และทำท่าทางประกอบ
4. ขั้นผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism)
ให้นักเรียนร่วมกันสรุปชื่อเพื่อนๆ ในชั้นเรียน
5. ขั้นผู้เรียนสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีความหมาย (Application)
 - 5.1 ให้นักเรียนเล่นบทบาทสมมติ คุณครูในโรงเรียน

- สื่อการสอน :
1. เพื่อนนักเรียน
 2. ภาพตัดตามรอยปะหญิง และ ชาย
 3. สีไม้ สีเทียน สีชอล์ก
 4. เชือก

- การประเมินผล :
1. สังเกตจากพฤติกรรมขณะทำกิจกรรม
 2. สังเกตจากการตอบคำถามและสนทนาขณะทำกิจกรรม
 3. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม

คำคล้องจอง “ เพื่อนัน ”

(ไม่ทราบนามผู้แต่ง)

เพื่อนันมีมากมาย
ทั้งหญิงทั้งชายนะเออ
ฉันก็เป็นเพื่อนเธอ
เพื่อนเกลอเราเป็นเพื่อนกัน

แผนการจัดกิจกรรมตามรูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้

ลำดับที่	:	1
วันที่	:	2
เรื่อง	:	เพื่อนของฉัน
เนื้อหา	:	เพื่อนของเรามีมากมายหลายคน แต่ละคนมีลักษณะรูปร่างแตกต่างกันเช่น สูง – ต่ำ อ้วน – ผอม ดำ – ขาว
จุดประสงค์	:	นักเรียน
ด้านภาษา		1. เด็กสามารถบอกลักษณะรูปร่างของเพื่อนได้ 2. เด็กสามารถออกมาเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับเพื่อนได้
ด้านตรรกะและคณิตศาสตร์		1. เด็กสามารถสามารถเปรียบเทียบลักษณะรูปร่างของเพื่อนๆ
ด้านมิติ		1. เด็กสามารถวาดภาพเพื่อนตามลักษณะได้ 2. เด็กสามารถปั้นแป้งเป็นรูปคนสามมิติได้
ด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว		1. เด็กสามารถทำท่าทางประกอบเพลงได้
ด้านดนตรี		1. เด็กสามารถร้องเพลง “ สวัสดี ”
ด้านความเข้าใจระหว่างบุคคล		1. เด็กสามารถทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกับผู้อื่นได้
ด้านความเข้าใจตนเอง		1. เด็กสามารถบอกความรู้สึกที่มีต่อเพื่อนได้
ด้านธรรมชาติ		1. เด็กสามารถบอกได้ว่า รูปร่างของแต่ละคนแตกต่างกัน
กิจกรรมการเรียนรู้	:	1. ขั้นผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีชีวิตชีวา(Active Learning) 1.1 ครูและนักเรียนร่วมกันทำท่าทางประกอบเพลง “ สวัสดี ” 1.2 ครูให้อาสาสมัคร 2 คน ออกมายืนหน้าชั้นเรียน แล้วให้เพื่อนในชั้นเรียนบอกลักษณะความแตกต่างของเพื่อนทั้ง 2 1.3 ครูเขียนลักษณะที่แตกต่างกันของเพื่อนทั้ง 2 คน 1.4 เมื่อเขียนเสร็จแล้ว วาดภาพเพื่อนตามลักษณะที่เขียนของแต่ละคน 2. ขั้นผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มร่วมกับผู้อื่น (Cooperative Learning) 2.1 แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม 4 คน ให้แต่ละกลุ่ม แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปร่างลักษณะของแต่ละคนในกลุ่ม 2.2 ครูนำแป้งโดให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม 2.3 นักเรียนในกลุ่มช่วยกันปั้นแป้งให้เป็นเพื่อนคนหนึ่งนชั้นเรียน

- 2.4 ให้แต่ละกลุ่มออกมาเสนอผลงานที่กลุ่มทำ
- 2.5 แต่ละกลุ่มช่วยกันสรุปเปรียบเทียบรูปปั้นที่แต่ละกลุ่มปั้นมาว่าแตกต่างกันอย่างไร
3. ขั้นผู้เรียนวิเคราะห์กิจกรรมการเรียนรู้ (Analysis)
ให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์การทำกิจกรรมศิลปะ โดยครูตั้งคำถาม
 - 3.1 นักเรียนได้เรียนรู้อะไรบ้าง เมื่อสังเกตถึงลักษณะที่แตกต่างของแต่ละคน
 - 3.2 นักเรียนจะอย่างไรให้มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์
 - 3.3 นักเรียนรู้สึกอย่างไรเมื่อได้ร้องเพลงและทำท่าทางประกอบเพลง “ สวัสดิ์ ”
4. ขั้นผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism)
ให้นักเรียนร่วมกันสรุปถึงลักษณะที่แตกต่างกันของแต่ละคน และทำอย่างไรให้มี
ร่างกายที่สมส่วน สมบูรณ์แข็งแรง และมีสุขภาพดี
5. ขั้นผู้เรียนสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีความหมาย (Application)
ให้นักเรียนร่วมกันนำตุ๊กตาแป้งมาเล่นบทบาทสมมติ

สื่อการสอน : 1. เพื่อนนักเรียน
2. แป้งโดสีต่างๆ

การประเมินผล : 1. สังเกตจากพฤติกรรมขณะทำกิจกรรม
2. สังเกตจากการตอบคำถามและสนทนาขณะทำกิจกรรม
3. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม

เพลง “ สวัสดิ์ ”

(คณะอาจารย์จิตรลดา)

สวัสดิ์วันนี้พบกัน
สุขใจพลันฉันได้พบเธอ
โอ้ลันลา ลันล้า ล้าลา
โอ้ลันลา ลันล้า ล้าลา

แผนการจัดกิจกรรมตามรูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้

ลำดับที่	:	1
วันที่	:	3
เรื่อง	:	เพื่อนของฉัน
เนื้อหา	:	เพื่อน มีความสำคัญคือเป็นคนที่เล่นกับเรา เราควรแบ่งปันของให้เพื่อน ไม่แก่งแย่ง
จุดประสงค์	:	1. นักเรียนสามารถความสำคัญของเพื่อนได้ 2. นักเรียนสามารถบอกกิจกรรมที่ทำร่วมกับเพื่อนได้
ด้านภาษา		1. เด็กสามารถบอกความสำคัญของเพื่อนได้ 2. เด็กสามารถออกมาเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับเพื่อนได้
ด้านตรรกะและคณิตศาสตร์		1. เด็กสามารถสามารถนับจำนวนของเพื่อนๆ
ด้านมิติ		1. เด็กสามารถปั้นรูปเพื่อนตามลักษณะได้ 2. เด็กสามารถปั้นแบ่งเป็นรูปคนสามมิติได้
ด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว		1. เด็กสามารถเล่นเกมมอญซ่อนผ้าได้
ด้านดนตรี		1. เด็กสามารถร้องเพลง “ มอญซ่อนผ้า ”
ด้านความเข้าใจระหว่างบุคคล		1. เด็กสามารถทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกับผู้อื่นได้
ด้านความเข้าใจตนเอง		1. เด็กสามารถบอกความรู้สึกที่มีต่อเพื่อนได้
ด้านธรรมชาติ		1. เด็กสามารถบอกได้ว่า เศษวัสดุแต่ละชิ้นแตกต่างกัน มีที่มาต่างกัน
กิจกรรมการเรียนรู้	:	- ขั้นผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีชีวิตชีวา(Active Learning) - ครูและนักเรียนร่วมกันร้องเพลง “ เกมมอญซ่อนผ้า ” - ให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลม เพื่อเล่นเกมมอญซ่อนผ้า - ครูและนักเรียนร่วมกันสนทนาถึงการเล่นเกมมอญซ่อนผ้า - ขั้นผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มร่วมกับผู้อื่น (Cooperative Learning) - แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม 4 คน ให้แต่ละกลุ่มเล่นเกมมอญซ่อนผ้า - ครูแจกไม้ไอศกรีม เศษผ้า กาว และกระดาษ ดินน้ำมัน ให้ประดิษฐ์เป็นตนเอง แล้วนำมาเล่นบทบาทสมมติกับเพื่อนในกิจกรรมที่ได้เล่นมา

3. ขั้นผู้เรียนวิเคราะห์กิจกรรมการเรียนรู้ (Analysis)
ให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ถึงการทำกิจกรรม ที่ร่วมกันทำเป็นกลุ่มใหญ่ และกลุ่มย่อย โดยครูตั้งคำถามดังนี้
 - 3.1 นักเรียนได้เรียนรู้อะไรบ้างในการเล่นเก๋มมอญช่อนผ้า
 - 3.2 นักเรียนรู้สึกอย่างไรเมื่อได้แบ่งกลุ่มไปเล่น 4 คน
4. ขั้นผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism)
ให้นักเรียนร่วมกันสรุปถึงการทำกิจกรรมที่มีเพื่อนมาก และเพื่อนน้อย มีความแตกต่างกันอย่างไร แล้วนักเรียนจะทําอย่างไรเพื่อให้เพื่อนรักและอยากเล่นกับเรา
5. ขั้นผู้เรียนสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีความหมาย (Application)
ให้นักเรียนเล่นสแนมร่วมกับเพื่อนๆ

สื่อการสอน :

1. ไม้ไอศกรีม
2. เศษผ้า
3. กาว
4. กระดาษ
5. ดินน้ำมัน

การประเมินผล :

1. สังเกตจากพฤติกรรมขณะทำกิจกรรม
4. สังเกตจากการตอบคำถามและสนทนาขณะทำกิจกรรม
5. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม

เพลง “ เกมมอญช่อนผ้า ”

(ไม่ทราบนามผู้แต่ง)

มอญช่อนผ้าตุ๊กตาอยู่ข้างหลัง ไว้โน่นไว้นี้ฉันจะตีกันเธอ

ภาคผนวก ข

- แบบประเมินความสามารถทางพหุปัญญา**

แบบประเมินความสามารถทางพหุปัญญา

ชื่อ สัปดาห์ เรื่อง

ผู้สังเกต วันเดือนปีที่สังเกต.....

คำชี้แจง ให้ใส่เครื่องหมาย (/) แสดงจำนวนครั้งที่นักเรียนแสดงพฤติกรรมในช่วงระดับคุณภาพที่พฤติกรรมปรากฏ

สติปัญญา	ความสามารถที่ปรากฏ	ระดับคุณภาพ			แนวทางการประเมิน
		2	1	0	
1. ปัญญาด้านภาษา (Linguistic Intelligences)	1.1 เข้าใจคำสั่งและปฏิบัติตามคำสั่งได้				2 หมายถึง เข้าใจคำสั่ง ปฏิบัติตามคำสั่งได้อย่างถูกต้อง โดยไม่ได้รับการชี้แนะ 1 หมายถึง เข้าใจคำสั่งและปฏิบัติตามคำสั่ง โดยได้รับการชี้แนะ 0 หมายถึง ไม่แสดงพฤติกรรม
	1.2 เข้าใจความหมายของคำและบอกความหมายของคำได้				2 หมายถึง เข้าใจความหมายของคำและบอกความหมายของคำได้อย่างถูกต้องโดยไม่ได้รับการชี้แนะ 1 หมายถึง เข้าใจความหมายของคำและบอกความหมายของคำได้แต่ขาดสาระสำคัญบางประการ โดยได้รับการชี้แนะ 0 หมายถึง ไม่แสดงพฤติกรรม
	1.3 เล่าเรื่อง / เล่านิทานได้				2 หมายถึง เล่าเรื่อง / เล่านิทานโดยบอกสาระสำคัญได้อย่างครบถ้วนโดยไม่ได้รับการชี้แนะ 1 หมายถึง เล่าเรื่อง / เล่านิทานได้แต่ขาดสาระสำคัญบางประการ โดยได้รับการชี้แนะ 0 หมายถึง ไม่แสดงพฤติกรรม
2. ปัญญาด้านตรรกะ-คณิตศาสตร์ (Logical - Mathematic Intelligence)	2.1 บอกสัญลักษณ์ตัวเลขและจำนวนได้				2 หมายถึง บอกสัญลักษณ์ตัวเลขและจำนวนได้อย่างถูกต้อง โดยไม่ได้รับการชี้แนะ 1 หมายถึง บอกสัญลักษณ์ตัวเลขและจำนวนได้ โดยได้รับการชี้แนะ 0 หมายถึง ไม่แสดงพฤติกรรม

สติปัญญา	ความสามารถที่ปรากฏ	ระดับคุณภาพ			แนวทางการประเมิน
		2	1	0	
	2.2 รู้จักเปรียบเทียบสิ่งของตามรูปร่าง รูปทรง จำนวน ขนาด สี หรือพื้นผิวได้				2 หมายถึง จัดหมวดหมู่/ ประเภท สิ่งของตามรูปร่างรูปทรง จำนวน สี หรือ พื้นผิวได้ อย่างถูกต้องและมั่นใจ โดย ไม่ได้รับการชี้แนะ 1 หมายถึง เปรียบเทียบสิ่งของตามรูปร่าง รูปทรง จำนวน ขนาด สี หรือพื้นผิวได้ 0 หมายถึง ไม่แสดงพฤติกรรม
	2.3 รู้จักหมวดหมู่/ ประเภทสิ่งของตาม รูปร่าง รูปทรง จำนวน ขนาด สี หรือ พื้นผิวได้				2 หมายถึง จัดหมวดหมู่/ ประเภท สิ่งของตามรูปร่าง รูปทรง จำนวน ขนาด สี หรือ พื้นผิวได้อย่างถูกต้องและ มั่นใจ โดยไม่ได้รับการชี้แนะ 1 หมายถึง จัดหมวดหมู่/ ประเภทสิ่งของ ตามรูปร่าง รูปทรง จำนวน ขนาด สี หรือพื้นผิวได้ โดย ได้รับการชี้แนะ 0 หมายถึง ไม่แสดงพฤติกรรม
3. ปัญหาด้านมิติ (Visual/ Spatial Intellegence)	3.1 วาดภาพ/ออกแบบผลงานด้านศิลปะ อย่างสร้างสรรค์และมีจินตนาการ				2 หมายถึง เข้าใจคำสั่ง ปฏิบัติตามคำสั่ง ได้อย่างถูกต้อง โดยไม่ได้ รับการชี้แนะ 1 หมายถึง เข้าใจคำสั่งและปฏิบัติตาม คำสั่งโดยได้รับการชี้แนะ 0 หมายถึง ไม่แสดงพฤติกรรม
	3.2 บอกตำแหน่งที่ตั้งของสิ่งของได้				2 หมายถึง บอกตำแหน่งที่ตั้งของสิ่ง ต่างๆ ได้อย่างถูกต้องและ มั่นใจ โดยไม่ได้รับการชี้แนะ 1 หมายถึง บอกตำแหน่งที่ตั้งของสิ่ง ต่างๆ ได้โดยได้รับการชี้แนะ 0 หมายถึง ไม่แสดงพฤติกรรม
	3.3 บอกรูปพรรณ สันฐานของสิ่งต่างๆ ได้				2 หมายถึง บอกลักษณะทางกายภาพ รูปพรรณ สันฐานของสิ่ง ต่างๆ ได้ เห็นหรือทำได้ อย่างถูกต้องโดยไม่ได้รับ การชี้แนะ

สติปัญญา	ความสามารถที่ปรากฏ	ระดับคุณภาพ			แนวทางการประเมิน
		2	1	0	
					1 หมายถึง บอกลักษณะทางกายภาพ รูปพรรณ สันฐานของสิ่ง ต่างๆ ได้ เห็นหรือทำ โดย ได้รับการชี้แนะ 0 หมายถึง ไม่แสดงพฤติกรรม
4. ปัญญาด้าน ร่างกายและการ เคลื่อนไหว (Bodily- Kinesthetic Intelligence)	4.1 ควบคุมการเคลื่อนไหวร่างกายได้ (กล้ามเนื้อมัดใหญ่)				2 หมายถึง ทรงตัวได้ดี อ่อนตัวหรือ ยืดหยุ่นได้ดีและ เคลื่อนไหวร่างกายไปใน ทิศทางต่างๆ ได้ คล่องแคล่วและว่องไว 1 หมายถึง ทรงตัวได้ดี อ่อนตัวหรือ ยืดหยุ่นได้ และเคลื่อนไหว ร่างกายไปในทิศทางต่างๆ ได้แต่ขาดคล่องแคล่วและ ว่องไว 0 หมายถึง ไม่แสดงพฤติกรรม
	4.2 เคลื่อนไหวร่างกายได้ครบ องค์ประกอบ ได้แก่ พื้นที่ ระดับ ทิศทาง และจังหวะ/สัญญาณ				2 หมายถึง เคลื่อนไหวร่างกายได้อย่าง ครบองค์ประกอบอย่าง คล่องแคล่วและว่องไว 1 หมายถึง เคลื่อนไหวร่างกายได้ แต่ขาด องค์ประกอบที่สำคัญ หรือ ขาดความคล่องแคล่วและ ว่องไว 0 หมายถึง ไม่แสดงพฤติกรรม
	4.3 ควบคุมการประสานสัมพันธ์ระหว่าง กล้ามเนื้อกับประสาทได้ (กล้ามเนื้อ มัดเล็ก)				2 หมายถึง ใช้กล้ามเนื้อมือได้อย่าง ประสานสัมพันธ์กับ ประสาทตา คล่องแคล่ว และว่องไว 1 หมายถึง ใช้กล้ามเนื้อมือได้อย่าง ประสานสัมพันธ์กับ ประสาทตา แต่ขาดความ คล่องแคล่วและว่องไว 0 หมายถึง ไม่แสดงพฤติกรรม
5. ปัญญาด้าน ดนตรี (Musical Intelligence)	5.1 มีปฏิกิริยาโต้ตอบจังหวะและ เสียงเพลง				2 หมายถึง แสดงท่าทางต่างๆ ตาม จังหวะหรือตามเสียงเพลง ได้ทันที เมื่อได้ยินเสียง เพลงหรือได้ยินจังหวะของ ดนตรีโดยไม่ได้รับการชี้แนะ

สติปัญญา	ความสามารถที่ปรากฏ	ระดับคุณภาพ			แนวทางการประเมิน
		2	1	0	
					1 หมายถึง แสดงท่าทางต่างๆ ตาม จังหวะหรือตามเสียงเพลง ได้ทันที เมื่อได้ยินเสียง เพลงหรือได้ยินจังหวะ ของคนตรีโดยได้รับการชี้แนะ 0 หมายถึง ไม่แสดงพฤติกรรม
	5.2 แสดงท่าทางตามจังหวะ/สัญญาณ				2 หมายถึง แสดงท่าทางต่างๆ ตาม จังหวะ/สัญญาณได้อย่าง สอดคล้องและคล่องแคล่ว 1 หมายถึง แสดงท่าทางต่างๆ ตาม จังหวะ/สัญญาณได้ แต่ ขาดความคล่องแคล่ว 0 หมายถึง ไม่แสดงพฤติกรรม
6. ปัญหาด้านความ เข้าใจระหว่างบุคคล (Interpersonal Intelligence)	6.1 ทำงานเป็นกลุ่ม				2 หมายถึง ให้ความช่วยเหลือและ ร่วมมือในการทำกิจกรรม ต่างๆ กับกลุ่มด้วยตนเอง โดยไม่ได้รับการชี้แนะ 1 หมายถึง ให้ความช่วยเหลือและ ร่วมมือในการทำกิจกรรม ต่างๆ กับกลุ่มโดยได้รับ การชี้แนะ 0 หมายถึง ไม่แสดงพฤติกรรม
	6.2 เอื้อเฟื้อและแบ่งปัน				2 หมายถึง ให้ความเอื้อเฟื้อและ แบ่งปันสิ่งของต่อผู้อื่น โดยไม่ได้รับการชี้แนะ 1 หมายถึง ให้ความเอื้อเฟื้อและแบ่งปัน สิ่งของต่อผู้อื่น โดยได้รับ การชี้แนะ 0 หมายถึง ไม่แสดงพฤติกรรม
	6.3 เป็นผู้ตาม และยอมรับฟังความ คิดเห็นและการกระทำของผู้อื่น				2 หมายถึง แสดงความเป็นผู้ตาม และ ยอมรับฟังความคิดเห็น และการกระทำของผู้อื่น โดยไม่ได้รับการชี้แนะ 1 หมายถึง แสดงความเป็นผู้ตามและ ยอมรับฟังความคิดเห็น และการกระทำของผู้อื่น โดยได้รับการชี้แนะ 0 หมายถึง ไม่แสดงพฤติกรรม

สติปัญญา	ความสามารถที่ปรากฏ	ระดับคุณภาพ			แนวทางการประเมิน
		2	1	0	
	6.4 มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น				2 หมายถึง แสดงการติดต่อสื่อสารสัมพันธ์กับผู้อื่นด้วยมิตรไมตรี โดยไม่ได้รับการชี้นำ 1 หมายถึง แสดงการติดต่อสื่อสารสัมพันธ์กับผู้อื่น โดยได้รับการชี้นำ 0 หมายถึง ไม่แสดงพฤติกรรม
7. ปัญหาด้านการเข้าใจตนเอง (Intrapersonal Intelligence)	7.1 มีความตั้งใจและเอาใจใส่ต่องานที่ทำ				2 หมายถึง ทำงานให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายด้วยความตั้งใจและเอาใจใส่ต่องานที่ทำด้วยตนเอง 1 หมายถึง ทำงานให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายด้วยความตั้งใจและเอาใจใส่ต่องานที่ทำ โดยได้รับการชี้นำ
	7.2 ทำงานที่ได้รับมอบหมายด้วยตนเอง				2 หมายถึง ทำงานที่ได้รับมอบหมายได้ด้วยตนเองอย่างเหมาะสม 1 หมายถึง ทำงานที่ได้รับมอบหมายได้ โดยได้รับการชี้นำ 0 หมายถึง ไม่แสดงพฤติกรรม
	7.3 กล้าแสดงออก				2 หมายถึง แสดงการพูด แสดงการกระทำตามความคิดของตนด้วยความกล้าหาญไม่เขินอาย 1 หมายถึง แสดงการพูด แสดงการกระทำ โดยได้รับการชี้นำ 0 หมายถึง ไม่แสดงพฤติกรรม
8. ปัญหาด้านธรรมชาติ (Naturalist Intelligence)	8.1 เข้าใจการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม				2 หมายถึง บอกการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมได้โดยไม่ได้รับการชี้นำ 1 หมายถึง บอกการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมได้โดยได้รับการชี้นำ 0 หมายถึง ไม่แสดงพฤติกรรม

สติปัญญา	ความสามารถที่ปรากฏ	ระดับคุณภาพ			แนวทางการประเมิน
		2	1	0	
	8.2 รู้คุณค่าของสิ่งแวดล้อม				2 หมายถึง บอกประโยชน์ของสิ่งแวดล้อมได้โดยไม่ได้รับการชี้แนะ 1 หมายถึง บอกประโยชน์ของสิ่งแวดล้อมได้โดยได้รับการชี้แนะ 0 หมายถึง ไม่แสดงพฤติกรรม
	8.3 รู้จักใช้สิ่งแวดล้อมอย่างคุ้มค่า				2 หมายถึง บอกวิธีการ/แสดงวิธีการใช้สิ่งแวดล้อมอย่างคุ้มค่า โดยไม่ได้รับการชี้แนะ 1 หมายถึง บอกวิธีการบำรุงรักษาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้ โดยได้รับการชี้แนะ 0 หมายถึง ไม่แสดงพฤติกรรม
	8.4 รู้จักบำรุงรักษาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม				2 หมายถึง บอกวิธีการบำรุงรักษาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้ โดยไม่ได้รับการชี้แนะ 1 หมายถึง บอกวิธีการบำรุงรักษาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้ โดยได้รับการชี้แนะ 0 หมายถึง ไม่แสดงพฤติกรรม

ภาคผนวก ค

- บัญชีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

บัญชีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามรูปแบบพหุปัญญา
เพื่อการเรียนรู้
 - 1.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปาริชาติ จันทรเพ็ญ อาจารย์ภาควิชาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน จ.นครปฐม
 - 1.2 อาจารย์สุวรรณา ไชยะธน อาจารย์ประจำภาควิชาการศึกษาปฐมวัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จ.นครปฐม
 - 1.3 อาจารย์สันติศักดิ์ ผาผาย อาจารย์ผู้สอนโรงเรียนอนุบาลวังม่วง จ.สระบุรี
 - 1.4 ผู้ช่วยศาสตราจารย์แสงเดือน เจริญนิม อาจารย์โรงเรียนสาธิตแห่ง
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน จ.
นครปฐม

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวอัญชลีกร อัมพรดล
วันเดือนปีเกิด	12 พฤศจิกายน 2520
สถานที่เกิด	อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	3/159 หมู่บ้านโครงการสวัสดิการทหารอากาศ โครงการ 1 หมู่ 6 ตำบลกระดี่บ อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม 73180
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	อาจารย์ผู้สอน ระดับอนุบาล
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนสาริตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2539	โรงเรียนอุตรดิตถ์ดรุณี อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์
พ.ศ. 2542	อนุปริญา (เอกคอมพิวเตอร์) คณะวิทยาการคอมพิวเตอร์
พ.ศ. 2544	ศึกษาศาสตร์บัณฑิต (อนุบาลศึกษา) จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่
พ.ศ. 2551	การศึกษามหาบัณฑิต (วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ